Gabriel Osmonde

Călătoria unei femei care nu se mai temea de îmbătrânire

Traducere din franceză de

Irinel Antoniu

UNIVERS

2014

GABRIEL OSMONDE

LE VOYAGE D’UNE FEMME

QUI N’AVAIT PLUS PEUR DE VIEILLIR

e Éditions Albin Michel S.A., 2001

e Editura UNIVERS, 2014, pentru prezenta tr

aducere

www edituraunivers. Ro

Redactor: Diana Crupenschi

Corector: Alina Hlinski

Tehnoredactor: Constantin Niţă

ISBN ePUB: 978-606-8631-57-8

ISBN Print: 978-606-8631-15-8

Versiune digitală realizată de elefant. Ro

I

Doamna Baroncelli avea de gând să se sinuci dă în seara aceea, tăindu-şi venele încheieturilor. Hotărârea fusese luată după mii de reflecţii care, până la urmă, o surprindeau pe ea însăşi prin tonu

l lor raţional şi calm. Pregătirile se desfăşuraseră î n aceeaşi linişte deznădăjduită şi mută. Şi totuşi a devăratul sens al actului său, sensul fizic (durerea, sângele…) i se vădi târziu, aproape în ultimele min ute.

La căderea nopţii, părăsi salonul apartament ului ei, un salon în care domnea o ordine mai scru puloasă ca oricând, unde până şi plantele din ghiv ece erau proaspăt udate şi unde, pe masă, pe o faţ ă bine călcată, aşezase un bilet adresat lui Marcel, omul care făcea livrările: un scris frumos şi ferm a nunţa sinuciderea şi îi cerea bărbatului să intre în încăperea adiacentă pe care amândoi o numeau, ir onic, „galeria oglinzilor”.

Ea se îndreptă într-acolo, luând-o pe culoarul strâmt şi întunecos care lega casa de această anex ă, şi intră în „galerie”, o cameră largă şi pătrată, t ransformată, încă de pe când trăia soţul ei, în mag azie. Sprijinite de pereţi, se ridicau oglinzi destina te băilor, pe care firma lui Serge Baroncelli le inst ala şi le decora. Lăzi pline cu plăci de faianţă şi de marmură se etajau în întuneric. O cadă mare cu fo

rmă veche, insolită ocupa fundul încăperii… Doam na Baroncelli aprinse o lampă veche aşezată pe un gheridon şi, în lucirea ternă a unei oglinzi, îşi zări reflexia corpului. O idee foarte simplă, foarte clară o izbi: aşadar asta avea să dispară, acest corp femi nin, prea carnal, prea cărnos, un corp care nu-i ma i plăcea încă din tinereţe şi care, fără să bănuiască ameninţarea ce apăsa asupra lui, dezvăluia, sub p ărţile desfăcute ale halatului, acea rotunjime masi vă a unui sân gol, acea albeaţă amplă a unei coaps e. Iar în jocul de contraste al umbrei şi luminii, ma melonul unui sân, un vârf tare, o aureolă fin canel ată, ca pălăria unui hrib.

Senzaţia de dedublare în faţa acestui corp fu atât de intensă, încât pentru o secundă simţi bucu ria crudă a ucigaşului ce se pregăteşte să înjunghi e o fiinţă pe care o urăşte. Râse lăuntric („Corpul ăsta eşti chiar tu, proasto!”), avu impresia că se de barasează de ultima iluzie şi deschise micul dulap unde, după moartea soţului ei, pusese toate lucrur ile lui, printre care un aparat de ras manual. Dedu blarea persistă: degetele ei executară suita preme

ditată a gesturilor, în timp ce gândul, uimitor de vi u, în ciuda somniferelor înghiţite, se zbătea într-un flux de observaţii, judecăţi, deducţii. Şi, ca şi cum î n aceste ultime minute speranţa ar mai fi fost posi bilă, gândul cuprins de febră se grăbea să recapitu leze suferinţele care-i făcuseră viaţa de netrăit.

… Totul făcea această viaţă de netrăit. Monol ogul mut al doamnei Baroncelli constata asta acu m cu o precipitare dezordonată, fără a distinge ne plăcerile mărunte de marile dureri. Exista, bineînţ eles, trădarea soţului ei. Dar şi, mai ales, moartea soţului ei, cu mai bine de un an în urmă, într-un ac cident de maşină, chiar în ziua când ea simţise cur ajul de a-i spune că ştia despre infidelitatea lui, că ştia totul. În sfârşit, totul… Că-i văzuse într-o cafe nea, Le Terminus, pe el şi pe femeia aceea slabă î mbrăcată în imitaţie de piele. Subţirimea acelei fe mei, acel corp fără forme păreau să-i retrimită ima ginea propriului ei corp, prea greoi, prea opulent. Deşi, în fond… Desigur, amintirea rămânea durero asă, dar în cele din urmă amortizată de timp şi apr oape suportabilă. Nu, picătura care umpluse paha

rul fusese, mai degrabă, acea vitrină spartă: o man ifestaţie, cu două zile în urmă, pe strada lor, strigă te scandate, tropăituri şi, deodată, explozia sonoră a geamului sub o lovitură de bâtă şi interiorul mag azinului ei parcă eviscerat, deschis spre stradă, sp re ploaia de decembrie, fără apărare în faţa tineril or batjocoritori care fugeau luând care un robinet cromat, care un prosop, trofee adunate, în joacă, d in vitrina spartă. În joacă! Cel mai greu era gândul că trebuia să cheme muncitori, să parlamenteze c u asiguratorul, să angajeze un paznic, să decoman deze o livrare, să se scuze, să asculte condoleanţe distrate, sfaturi fără rost… Să accepte toată mizeri a aceea, să se resemneze să o trăiască, să o accept e ca pe singura viaţă posibilă. „Viaţa mea…”, se iri tă în ea vocea care enumera în grabă motivele pen tru a termina cu viaţa aceasta.

Desfăcu aparatul de ras şi nu-şi putu reprima un „ah” de uimire. Lama purta urme de săpun usc at, amestecate cu o margine subţire şi gri de fire d e păr lipite. De mai bine de un an… Simţi în ea spe ranţa subită că acest detaliu avea să-i permită să e

vite ceea ce se pregătea. Dar gesturile ei, separate de gândire, deveniră şi mai hotărâte. Băgă dopul î n gaura de scurgere a căzii mari, deschise robinet ele şi îşi dădu jos halatul. „Nu, trebuie să-l păstre z”, se gândi imediat amintindu-şi de Marcel, primu l care avea s-o descopere moartă. Gândirea ei, car e începea să fie îngreunată de somnifere, secreta v iziuni deja neclare: a doua zi dimineaţa, în apa per fect limpede din cadă, acel corp feminin gol, corpu l pe care tocmai îl privea ca pe al alteia. Se scutur ă, speriată de ideea că somnul avea s-o ia, poate, î naintea gestului ei, se mobiliză şi înţelese, cu o str anie uşurare, că la venirea lui Marcel apa nu avea să fie transparentă, ci roşie sau mai degrabă brun ă. Îşi puse totuşi înapoi halatul şi se sili să se gândească numai la esenţial: „O incizie la fiecare închei etură, apa caldă o să împiedice sângele să se coag uleze…”

Cu o ezitare superstiţioasă, decise să cureţe l ama şi nu putu să evite acea ultimă tresărire a gân dirii, un scurt strigăt mut în care se revelă adevăr atul motiv al acestui deznodământ: cu o săptămân

ă în urmă, se întâlnise cu amanta soţului ei. Tânăr a nu o cunoştea, nu-şi manifestase niciodată preze nţa, nici la înmormântare, nici mai târziu. De astă dată, aproape că se atinseseră, la câţiva paşi de ac eeaşi cafenea Le Terminus… Anul trecut, acolo îi s urprinsese: soţul ei întindea mâna şi mângâia gâtu l acelei tinere necunoscute. Pe masă erau două pa hare al căror conţinut îi rănea vederea – o băutură prea galbenă într-un pahar, prea roşie în celălalt. Oribile culori! Şi mâna aceea mângâietoare, o mân ă cunoscută până la mica cicatrice dintre degetul arătător şi cel mare… Soţul murise chiar înainte d e momentul adevărului pe care ea sperase că-l va t răi cu el, momentul când el i-ar fi mărturisit, poat e, totul, când ea l-ar fi iertat, poate. Dispariţia lui s ub tabla boţită la impact îl dezvinovăţise într-un fe l. „Aş fi putut să-l reţin, îşi spunea adesea doamna Baroncelli din ziua accidentului. Un cuvânt, o secu ndă în plus şi ar fi ajuns la intersecţie după trecer ea camionului…”

Puse aparatul de ras pe marginea căzii şi se descălţă de papuci. „Un pahar roşu, un pahar galb

en”, repeta în ea o voce mecanică. Sticla vitrinei s parte. Simţi deodată, cu o bucurie sfâşietoare, că viaţa era imposibilă, fie şi numai din cauza celor d ouă culori, acel galben artificial, acel roşu agresiv, din cauza cioburilor de sticlă, din cauza picăturilor de ploaie care semănau cu nişte granule de sticlă.

Păşi cu un picior peste marginea căzii. O rapi dă vibraţie de plăcere îi străbătu corpul. Scurgere a adormitoare a apei, uşorul frison al căldurii pe pi ele. O clipă de voluptate acum inutilă care parcă v enea s-o ispitească, pe ea, din care nu mai rămâne a decât acel corp slăbit de somnifere şi care avea s ă se distrugă. Se aşeză pe vine, cu halatul plutind l a suprafaţa limpede a apei. Aparatul de ras se afla la celălalt capăt al căzii. Întinse braţele ca să-l apu ce şi simţi greutatea sânilor strivindu-se de genun chi. Şi i se păru că aude un râs rece, făcut din sticl ă spartă: „O femeie îmbătrânită, cu sâni mari…” Ş i, venind de foarte departe, din vremea studiilor e i, un rozariu de cuvinte îi răzbătea în mintea deja vătuită de somn: „*Trockenes Wohlgefallen…* Satisf acţie rece…” Formula pe care Kant o folosea pentr

u a descrie percepţia estetică a desenului şi care s e repeta acum, cu o deriziune suprarealistă, în ace astă cadă plină cu apă caldă…

Întinsă, respiră adânc, cu ochii fixaţi pe peret e, pe solzii vopselei. Lama îi atinse uşor încheietur a mâinii stângi, căută vena cea mai proeminentă. Fără să deplaseze aparatul de ras, se ridică uşor p entru a vedea dacă nu-şi uitase vreun obiect de le njerie pe un scaun. Privirea i se cufundă în perspe ctivele trasate de oglinzile aranjate de-a lungul pe reţilor, se opri asupra lămpii a cărei lumină abia aj ungea până la cadă, asupra grămezii de pături vec hi, asupra şemineului mare, rece de ani de zile, a f otoliului cu braţe destrămate… Tot ce avea să vad ă Marcel a doua zi, tot ce ea n-avea să mai vadă ni ciodată. Lama apăsa pe pielea încheieturii şi se pr egătea s-o incizeze…

Ceea ce desluşi deodată pe dalele de marmur ă gri deschis o făcu să deschidă larg ochii. Imagin ea era atât de neverosimilă, încât haloul de somno lenţă se sfâşie, dând privirii sale o stranie acuitate de halucinaţie. Se ridică, ieşi din cadă, înaintă ca

hipnotizată de ceea ce vedea acolo, între şemineu şi fotoliu. Firicele de apă se scurgeau din poalele u de ale halatului ei.

În reflexia lămpii, pe suprafaţa netedă a mar murei, se etala amprenta unui picior gol.

Doamna Baroncelli se gândi la picioarele ei, dar îşi spuse imediat că nu-şi dăduse jos pantofii d ecât înainte să intre în cadă. Reveni atunci amintir ea muncitorilor care, după-amiaza, înlocuiseră cu un panou de placaj vitrina spartă. Oare unul dintre ei venise până în anexă să se schimbe? Presupune rea părea absurdă. Paznicul? Rămăsese în magazi n, citindu-şi ziarul, şi oricum n-ar fi ştiut să găseas că drumul spre „galeria oglinzilor”.

Rămase un lung răstimp nemişcată, cu ochii plecaţi spre acel contur al unui picior imprimat pe dală. Intenţia ei era să părăsească această lume fă ră a lăsa în urmă-i nicio umbră: apartamentul fuse se pus în ordine, scrisorile de adio (una, destul de lungă, destinată fiicei sale, cealaltă, numai două fr aze, pentru Françoise şi Georges Vailland, prieteni de familie de douăzeci de ani), da, scrisorile acele

a şi un bilet pentru Marcel erau expuse la vedere pe masa din salon. Nu mai era nimic dezagreabil s au jenant de descoperit în această casă. Cu două s ăptămâni în urmă, la începutul lunii, terminase de plătit datoriile lăsate de soţul ei. Arsese corespond enţa intimă pe care el o ascundea în mai multe loc uri: în spatele lăzii cu scule din garaj, printre cărţi le din biroul lui, în mica lor cabană de vânătoare (î n cursul cercetărilor ei, îşi spunea cu ironie amară că stăpânea de acum arta percheziţiei, ca un detec tiv particular specializat în adultere). O durea să a cţioneze astfel, dar acele scrisori de dragoste, acel e felicitări tandre, acele fotografii ar fi putut să aib ă, după dispariţia ei, o existenţă imprevizibilă sub ochii şi în comentariile celorlalţi.

Totul era curat în casa lor. Deodată, urma ace ea.

Doamna Baroncelli se debarasă de halat, se ş terse cu un prosop de baie mare şi îşi dădu seama că adusese prosopul din greşeală, căci, în mod nor mal, n-ar fi trebuit să aibă nevoie de el… Pleoapele îngreunate nu mai lăsau să se filtreze lumina decâ

t cu intermitenţă. Se înveli într-o cuvertură veche de catifea, mai avu puterea să ajungă la fotoliu şi s e scufundă imediat în somn.

Trezită cu câteva minute înainte de sosirea lu i Marcel, reuşi să imite, fără a se trăda, întâlnirea lor săptămânală de marţi, când el făcea livrările şi lua comenzile noi. Când sună la uşă, ea tocmai îşi dăduse cu apă rece pe faţă, îşi aranjase părul şi îm brăcase un taior. Acum, îl asculta pe Marcel, care tuna şi fulgera împotriva spărgătorilor, măsurând suprafaţa vitrinei. Doamna Baroncelli ştia chiar şi că el avea să-i povestească, în chip de consolare, p ropriile lui necazuri: tufele de liliac din jurul casei sale de la Garenches, care în fiecare primăvară er au mutilate fără milă de tinerii derbedei. Nu se înş elase, Marcel începu să vorbească.

— Vedeţi, doamnă, le spun cu frumosul: Dacă vreţi un buchet pentru drăguţa voastră, nicio prob lemă, vă dau şi o pereche de foarfeci. Dar nu, ei pr eferă să strice totul!

Marcel stătea la câţiva metri de masa unde s e afla biletul care îl anunţa despre sinucidere. Doa

mna Baroncelli se aşezase astfel încât el să nu vad ă foaia. Îl asculta şi se gândea la infinita dificultate de a-i spune celuilalt esenţialul. Îl cunoştea pe Ma rcel de cel puţin zece ani, ştia că era căsătorit şi a vea trei copii. Ar fi fost totuşi atât de simplu să-l în trerupă acum, când vorbea despre metrii pătraţi ai vitrinei sparte, să-i destăinuie durerea ei, pregătiri le din ajun, să-i vorbească despre aparatul de ras c u urmele ultimului bărbierit al soţului ei. Să-i spun ă: „Ascultă, Marcel, putem să ne tutuim. Spune-m i, simplu, Laura…”

El scoase din geanta de pe umăr chitanţele p e care ea trebuia să le semneze. Avea mâinile grel e, pline de vene, însemnate de muncă. Ea se simţi deodată ruşinată: de atâţia ani, nu aflase mare luc ru despre viaţa acestui om pe care totuşi îl vedea î n fiecare săptămână. Ştia numai că era fiul unui al gerian şi al unei bretone şi că părăsise Algeria la v ârsta de şaisprezece ani. Acum trebuia să aibă vre o cincizeci. „Ca mine…”, se gândi doamna Baronc elli. Înapoindu-i chitanţele, îi propuse cu o voce uş or confuză:

— Ar trebui să-mi vorbiţi într-o zi despre Ora n.

El zâmbi, cu chipul luminat din interior:

— Ştiţi, doamnă, când aveam zece ani…

Cineva sună la uşa magazinului, veneau mun citorii să înlocuiască vitrina.

Abia seara, după o lungă zi roasă de zgomotu l bormaşinilor şi de enervări la telefon, se întoarse doamna Baroncelli în „galeria oglinzilor”.

Plină pe jumătate, cada cea mare aştepta, s-a r fi zis, această vizită. Apa din ea, perfect întinsă şi limpede, părea să conţină formele unui corp invizi bil. Lama aparatului de ras capta razele lămpii şi l e proiecta într-un fulger prelung pe plafon. Doamn a Baroncelli apropie lampa, atât cât îi permitea fir ul, de pasajul dintre şemineu şi fotoliu. Amprenta piciorului era acolo, incontestabilă, înconjurată de mici bălţi pe care le lăsase, în ajun, halatul leoarcă de apă. Fără să fie conştientă de ceea ce făcea, do amna Baroncelli îşi scoase un papuc şi puse picior ul lângă amprentă. Urma imprimată de necunoscu t apăru atunci în adevărata-i dimensiune: foarte m

are, depăşind cel puţin cu jumătate măsura doamn ei Baroncelli. Şi totuşi amprenta acestui picior ma re avea un contur ciudat de elegant, aproape dese nat, atât de fină era curba. Dar, mai ales, văzându- şi piciorul gol comparat cu acel contur, doamna Ba roncelli nu se putu împiedica să constate că din ac eastă comparaţie se degaja o dovadă de surprinzăt oare complicitate, o armonie, un misterios număr de aur…

Luă prosopul ud care atârna pe marginea căz ii şi, cu o mişcare grăbită într-o parte şi-n cealaltă, şterse amprenta. Apoi scoase dopul scurgerii, pus e aparatul de ras la loc, stoarse halatul şi, de parc ă i-ar fi fost teamă să nu fie surprinsă de cineva în această „galerie a oglinzilor”, ieşi repede din încă pere. Aproape de prag, una dintre oglinzi îi înapoi e ocheada – privirea unei femei furioase pe ea însă şi pentru că, pentru o secundă, îşi imaginase o spe ranţă, o scăpare, o viaţă diferită. Împinse mica uşă care, la capătul culoarului, dădea într-o curte inter ioară închisă între zidurile imobilului. Tocmai idee a unei uşi secrete deschise spre un misterios altun

deva îi trecuse prin minte în timp ce-şi compara pi ciorul cu amprenta. O uşă şi, îndărătul ei, o curger e de zile insolite, o altă mireasmă a vântului, ceva pentru care merită să trăieşti… Dar mica uşă dăde a spre un pătrat pe jumătate acoperit cu dale uzat e, pe jumătate din pământ bătătorit, rămăşiţa unui vechi răzor unde nimic nu mai creştea de mult. Iar aerul avea mirosul acru al unei ploi mărunte de de cembrie, amestecat cu duhorile acide venind dinsp re ambuteiajele de pe bulevardul Magenta şi cu ce le de grăsime arsă de pe strada Faubourg-Saint-De nis. Ceva pentru care merită să trăieşti…

Închise uşa, traversă culoarul şi intră în mag azin. Descoperirea amprentei nu schimbase nimic, ştia asta. Aceeaşi casă cu un etaj, cu magazinul la parter, apartamentul deasupra şi, la capătul unui l ung culoar, o anexă, acea „galerie a oglinzilor”. Iat ă, o schimbare, fragmentele vitrinei sparte: se put eau citi, precum elementele unui puzzle, literele s, b, i şi altele. Un puzzle fără surprize care compun ea numele lui Serge Baroncelli. O întreagă viaţă în acest nume: întâlnirea lor, iubirea, căsătoria, plan

urile, naşterea copilului, imperceptibila scurgere a anilor, viaţa, moartea. Toate acestea în literele de pe bucăţile de sticlă. A doua zi, vopsitorul avea să reproducă aceeaşi inscripţie pe vitrina nouă.

Nimic nu se putea schimba, lucrurile din juru l ei erau definitive. Iar gestul pe care-l ratase în aj un din cauza urmei piciorului gol pe marmură, ges tul acesta avea să fie şi mai uşor de făcut acum. M ersese atât de departe, încât se ştia de acum capa bilă să-l repete aproape fără nicio emoţie. Fix pest e o săptămână: Marcel venea întotdeauna marţea, la ora 11. Aşadar avea să se întâmple lunea viitoar e, seara.

Urcă în apartament şi puse scrisorile într-o m apă. „E de-ajuns să modific data”, se gândi.

În salon, se opri lângă rafturile pline de cărţi. O idee, atât de evidentă încât părea prostească, o i zbi: alegerea acelor volume retrasa, într-un mod st upid de exhaustiv, întreaga ei viaţă. Pe rafturile de sus erau înghesuite cărţile din vremea studiilor ei de filosofie la universitatea din Nisa. După această etapă, întreruptă de naşterea copilului, veneau alt

e titluri. Foarte sincer, ea sperase, pe atunci, să de vină o mamă ideală, să-i ofere fiicei sale tot ceea c e volumele scrise de psihologi onorabili propuneau drept benefic şi modern… Rafturile următoare adă posteau cărţi tehnice: contabilitate, drept comerci al, cataloage de băi, manuale pentru instalatori. U nele cărţi care se strecuraseră printre aceste lucră ri profesionale arătau, de altfel, cu cât de puţină s eriozitate îşi privea ea, la început, munca în maga zin: o broşură despre puterea mineralelor (vestigi u al perioadei sale ezoterice), cărţi de bucate, câte va albume despre „frumuseţea plastică a corpului” cu fotografii şi descrieri de exerciţii fizice.

Doamna Baroncelli parcurgea titlurile, dar bil anţul era deja anunţat: viaţa ei condensată. Biblio grafia vieţii ei.

Bibliografia unei existenţe… Din vremea stud iilor de filosofie, păstrase dragostea pentru aseme nea formulări aforistice. După căsătorie, trebuise s ă-şi impună un fel de cenzură, soţul ei nu aprecia deloc această înclinaţie, mai ales la o femeie. De c ând murise el, doamna Baroncelli îşi recăpătase, p

uţin câte puţin, obiceiul de a pune realul în formul e, de a-l scurtcircuita.

Pe unul dintre rafturi stătea portretul soţului ei. Îi întâlni privirea şi simţi o vagă vinovăţie. Între rupându-şi reflecţiile, făcu turul apartamentului, s punându-şi că se va găsi totuşi ceva uitat, vreo sup ravieţuire prea intimă a vieţii ei, a vieţii lor, pe car e ar fi fost bine să o facă să dispară.

În primele ore ale după-amiezii, se dusese la secţia de poliţie, nu atât pentru a semnala incivilit atea (cum se spunea acum) tinerilor manifestanţi, cât pentru a se asigura că furtul celor câteva obiec te din vitrină nu va provoca o anchetă, căci asta le -ar fi putut pricinui neplăceri inutile celor care, du pă dispariţia ei, lunea viitoare, aveau să se ocupe de magazin, îndeosebi fiicei sale. Poliţistul o linişti se explicându-i că nu aveau timp să caute autorii u nui furt atât de mărunt:

— Ieri a fost găsit un cadavru fără cap într-o pivniţă, pe bulevardul Magenta… Aşa că pentru ce le trei robinete ale dumneavoastră, doamnă, vă da ţi seama…

Vitrina fusese înlocuită, interiorul magazinul ui curăţat. Dar… nu se ştie niciodată. Intră în biro ul soţului ei, aprinse toate lămpile şi examină, de a ceastă dată, cărţile din biblioteca lui. Într-unul din tre aceste volume găsise într-o zi, din întâmplare, când ştergea praful, o scrisoare: câteva cuvinte int ime, cam preţioase, copilării verbale scrise de o m ână feminină, amintirea unei nopţi la Florenţa, un nume de hotel. Dar cea mai ciudată era data, cu m ai mulţi ani în urmă. O zi de iunie care, fără menaj amente, dăduse buzna în viaţa lor de odinioară pe care ea o credea cu atât mai definitivă cu cât soţul ei murise şi se părea că nimic nou nu li se mai put ea întâmpla…

Trebuia să răsfoiască toate volumele, unul câ te unul. Durerea imaginată a unei noi descoperiri î i apăsă pieptul. Ca pentru a se imuniza împotriva posibilei răni de a doua zi, scoase la întâmplare o carte şi o deschise. Câteva fărâme de tutun săriră dintre pagini… Strânse pleoapele ca să nu izbucne ască în plâns. Apoi, prin ceaţa aceea de amărăciun e şi tandreţe, reuşi să citească titlul: *Înţelepciunea*

anticilor: *Ştiinţa fericirii*.

Era puţin de lucru în magazin în aceste şase zile. Din experienţă, doamna Baroncelli ştia că, în cele două săptămâni dinaintea Crăciunului, oamen ii nu prea plănuiau înlocuirea căzii şi îşi destinau e conomiile cumpărării de cadouri sau sejurului la m unte. Vână ultimele scorii menajere pe care se tem ea să nu le lase în urma ei, verifică ultimele detalii financiare care trebuiau să facă moartea ei cât ma i puţin deranjantă pentru ceilalţi. Gândirea ei, apr oape fără să-şi dea seama, imită acest examen fina l, executând pentru a mia oară hora argumentelor care demonstrau inutilitatea şi imposibilitatea de a continua. „Anul viitor, în mai, împlinesc cincizeci de ani…” Absurda uşurinţă cu care anii aveau să s e adauge celor cincizeci (cincizeci şi unu, doi, trei, patru…) era, în sine, cel mai bun argument.

În mod excepţional, Marcel trecu joi ca să rid ice bucăţile de sticlă. Ea îl invită să bea o cafea şi î i propuse să o tutuiască şi să-i spună Laura…

— Pe marţi, doamnă Baroncelli, spuse el, puţi n confuz, plecând.

Ea reuşi, în aceeaşi zi, să aibă o conversaţie a proape amicală cu fiica ei Danièle. Ştia că magazin ul de căzi era un subiect tabu în familia fiicei. Cus crii crezuseră mult timp că doamna şi domnul Bar oncelli erau „arhitecţi de interior”, denumire care făcuse posibilă căsătoria. De atunci, minciuna se s pulberase. Soţul fiicei ei, Louis, fiu de ambasador şi, acum, înalt funcţionar el însuşi, hotărâse să trat eze situaţia ca pe o bizarerie folclorică: la urma ur mei, se găseşte întotdeauna în marile familii un ai urit care încalcă tradiţia şi devine pescar de scoici pe o insulă populată de sălbatici goi. Această insul ă era, aşadar, magazinul familiei Baroncelli, o casă aflată într-o aglomeraţie populară din arondisment ul al zecelea, la câteva minute de sânii goi pe care îi exhibau prostituatele albe şi negre de pe strada Saint-Denis. Lucrul acesta avea ceva picant. Până l a urmă, fiica doamnei Baroncelli fusese cea care a doptase o atitudine ofensată şi glacială, repede ate nuată însă de noul ei mediu, ascunsă sub o indifer enţă distinsă. Danièle învăţase, fără îndoială, că ac el dispreţ politicos permitea evitarea rupturilor şi

deci reconcilierile.

În joia aceea totuşi, în conversaţia lor telefoni că se strecură un fel de melancolie împărtăşită, ap roape de camaraderie. „Probabil că uneori e foart e nefericită”, se gândi doamna Baroncelli. Mai târz iu, seara, se îndoi de impresia de complicitate. „Ce l care pleacă crede că lipsa lui o să conteze mult p entru cei care rămân şi le atribuie un aer de regre t tandru, de care lor, probabil, nu le pasă câtuşi de puţin. În câte zile o să înceapă absenţa mea să fie complet invizibilă pentru Marcel, pentru fiica me a? O săptămână, cel mult două…”

Reveni în biroul soţului ei şi se apucă de trea bă: scotea o carte, o răsfoia într-un evantai rapid d e pagini şi, negăsind nimic, o punea la loc. Adesea, un pasaj subliniat sau un bilet de cinema strecurat ca semn de carte îi reţineau atenţia. Citea frazele marcate cu creionul, încerca să înţeleagă ce putus e să-l intereseze pe soţul ei, descifra pe bilet nume le filmului, data…

Luni, ca o ironie, apărură mai multe semne, b anale pentru ceilalţi, dar care pentru ea păreau să

aibă un sens ascuns: viaţa continuă! Dimineaţa, de scoperi că zidurile dinspre stradă erau invadate de nişte afişe proaspăt tipărite care anunţau pentru s âmbăta viitoare o manifestaţie de susţinere pentru persoanele fără locuinţă. Un client telefonă şi anul ă livrarea unui duş, precizând că găsise acelaşi luc ru la un preţ mai bun. Banca o sună ca s-o informe ze că unul dintre cecurile pe care le depusese joi p rovenea dintr-un carnet de cecuri furat. Spre sear ă, primi un telefon de la Françoise şi Georges Vaill and. Aceştia vorbiră, cum făceau adesea, în acelaş i timp, graţie celor două aparate ale lor. Femeia o anunţă că găsise un excelent antidepresiv, pe care i-l recomandă insistent doamnei Baroncelli. Bărbat ul spuse că instalase o a doua uşă blindată. Locuia u la intersecţia bulevardelor Bonne-Nouvelle şi Mo ntmartre şi le plăcea la nebunie să povestească de spre cum la începutul anilor 60 încă puteai să laşi cheia sub preş. După telefonul lor, i se păru că le a ude vocile care, aflând de moartea ei, aveau să răs une la urechile cunoştinţelor comune: „E incredibi l! Tocmai am vorbit ieri cu ea la telefon şi nimic nu

lăsa de crezut că…”

În ajun, duminică, inspectând una dintre cărţ ile din biroul soţului ei, doamna Baroncelli dăduse peste micul cupon al unui bilet de avion Paris-Sevil la, vechi de şapte ani. Pe el era trecut numele soţu lui ei. Ea nu cunoştea Spania, visase întotdeauna s ă meargă acolo. Din cauza acestei călătorii secrete a soţului, visul devenea deodată unul mort, ca flori le artificiale dintr-o fereastră, pe care multă vreme le-ai luat drept adevărate.

Seara, coborî ca să trimită ultimele scrisori (f acturi, fireşte) şi, pe drumul de întoarcere, se opri pe strada deja întunecată. Se gândi la viaţa ei şi la uimitoarea lipsă de milă pe care o manifesta aceas tă lume. „Iată o femeie de patruzeci şi nouă de an i, îşi spunea ea, o femeie sfârşită şi care o să moar ă în câteva ore fără ca nimeni să fie mişcat cu ade vărat. Şi nu există nimeni căruia femeia asta să-i p oată destăinui durerea cuponului de bilet Paris-Se villa, singurătatea acestei zile de luni din decembr ie într-un oraş cunoscut ca foarte festiv…” Văzând afişele lipite pe vitrina nouă a magazinului, oftă: „

Lipitorii ăştia ar fi putut aştepta totuşi până mâine …”

Doamna Baroncelli nu distinse imediat ce păr ea să dilate perspectiva acestei străzi înguste şi în tunecoase. Nu, era acelaşi şir de faţade, luminate sau stinse, aceeaşi trecere aproape continuă a ma şinilor care se auzea de pe strada Faubourg-Saint-Denis, aflată foarte aproape. Dar ceva se schimbas e. Trase adânc în piept aerul nocturn. De două zile era foarte frig. Un frig umed şi ceţos la început, ia r acum acest frig afinat, limpede, cu pepite de ghe aţă care scârţâiau sub paşi… Mirosul acesta! Deod ată înţelese. Un miros puternic, prăjit, venind de l a micul atelier de prăjit cafea de pe străduţă, vălul amar şi parfumat pe care aerul rece îl decanta pân ă la a-l face îmbătător. Doamna Baroncelli traversă strada şi se opri la câţiva paşi de uşa întredeschisă de unde ieşea acel efluviu. Pleoapele îi rămâneau pe jumătate închise şi inspira, grijulie să nu distru gă amestecul fragil ce compunea acea clipă: mirea sma cafelei, frigul tăios al serii şi, în ea, intensa vi braţie a durerii. Durerea care nu mai era durere, c

are nu mai era decât o notă, un ton necesar frumu seţii a ceea ce trăia ea… Un client ieşi din atelier. Ea se trezi şi se gândi că, în urmă cu o săptămână, văzând amprenta piciorului, avusese intuiţia unei i eşiri secrete, a unei portiţe de scăpare. Clipa acea sta era aşa ceva. Încă nu ştia să spună de ce.

Şi totuşi, în seara aceea trebuia să moară. „A doua încercare…”, remarcă în ea o voce aproape i ndiferentă. Tonul pe care lumea avea să-l ia, fără î ndoială, pentru a vorbi despre dispariţia ei.

Pe drumul de întoarcere, se oprea din când în când şi, cu pleoapele încreţite, recrea din memorie componentele clipei trăite în faţa atelierului de pr ăjit cafea. Apoi, ca mânată de o extremă urgenţă, grăbi pasul, ajunse acasă aproape alergând, traver să magazinul, intră pe culoar şi se repezi în „galeri a oglinzilor”. Luând lampa de pe gheridon, o înclin ă spre dalele de marmură, îndreptând lumina într- o parte, apoi în cealaltă. Înţelegea că urmarea ime diată a gesturilor depindea de ceea ce avea sau nu să descopere. Una sau alta.

Dalele erau curate, fără nicio urmă, în afară

de mănuşa veche murdară de ipsos care zăcea lân gă fotoliu. „Deci aparatul de ras… se gândi ea, o t ăietură la fiecare încheietură, apa caldă o să împie dice sângele să se coaguleze.”.

Lăsă lampa în jos, cu o mână obosită. Şi în ac est unchi de lumină razantă văzu deodată, foarte a proape de şemineu, amprenta – un picior gol şi lun g, cu nişte curbe alungite şi elegante.

Doamna Baroncelli se ridică şi, simţind în ea uimitoarea creştere a energiei pe care o provoacă un pericol oarecum supranatural, rosti cu jumătat e de voce:

— Ei bine, trebuie să lămuresc toate astea…

A doua zi, Marcel descărcă lăzile livrate, sub o ploaie lipicioasă care mirosea a guri de metrou. Strada redevenise îngustă şi ternă. Doamna Baron celli observă că el îi vorbea în continuare cu „dum neavoastră”. Scurta exaltare din ajun îi părea ireal ă. Ceea ce o reţinea în lumea umedă şi ireală era t ocmai piciorul necunoscut. O dată dezlegat acest mister, avea să revină la hotărârea ei. Piciorul şi ul timele cărţi care îi rămâneau de verificat. De altfe

l, printre aceste volume găsi o culegere de texte fil osofice, *Problema frumosului*. Se miră să o descop ere în biblioteca soţului, apoi îşi aminti că era cart ea pe care o citea când, cu treizeci de ani în urmă, într-o frumoasă zi de iunie, un oarecare Serge Bar oncelli o abordase, pe ea, frumoasa studentă aşeza tă pe pietrele de pe plajă, la Nisa. El păstra aşadar micul şi uzatul volum în biroul lui. Asta o emoţionă şi vru să vadă aici mai mult decât o simplă întâmpl are.

În zilele următoare, amprentele nu reapărur ă. Fără îndoială, nişte muncitori se schimbaseră în acea încăpere, într-o zi, pur şi simplu uitase ea că trecuseră pe acolo.

Misterul fu astfel dezlegat, dar acum i se păr ea necesar, înainte de a muri, să facă pentru ultim a dată ordine: pornind de la această femeie de pat ruzeci şi nouă de ani, să se întoarcă spre fata care medita la definiţiile frumosului, printre pietrele de pe plaja încă aproape goală.

II

Iunie 68

O tentativă de dragoste

„Nu mai sunt întru totul eu însămi. De acum, sunt ceea ce mi s-a întâmplat aseară. Nici măcar p icioarele astea nu mai sunt întru totul ca înainte …”

Laura îşi privi picioarele întinse pe pietre. So arele abia se ivise deasupra colinelor. Razele alune cau pe acoperişurile vechiului oraş şi scânteiau, în depărtare, pe cupola hotelului Negresco. Dar în ac est loc al plajei întârzia umbra încă albastru-cenuş ie a zorilor, iar picioarele pe care şi le studia Laur a păreau să vină dintr-o realitate trăită în altă part e şi de către altcineva. Cărţile de filosofie (*Estetic a* lui Hegel, *Judecăţi de gust* de Kant, culegerea de texte *Problema frumosului*…) şi caietele de note ră spândite în jurul ei păreau şi ele să fi aterizat întâ mplător lângă această mare adormită. Ea se străd uia să-şi dea seama ce se schimbase din ajun, nu g ăsea cuvântul potrivit şi se cufunda iar în lectură. Dar stranietatea trăirii o urmărea chiar şi în pagin ile savante. Hegel, de obicei greoi şi adesea incom

prehensibil, povestea de data aceasta, în cuvinte f oarte simple, de ce copiii sunt în general frumoşi ş i prin ce este alterată frumuseţea chipului adult… Perplexă, ridica ochii, spiona stranietatea care pân dea sub obiectele cele mai familiare („O privire ca re mă scrutează de sub fiecare piatră!”, îşi spunea ea) şi din nou căuta să numească lucrul care i se î ntâmplase în seara precedentă.

Ştia că într-o zi acel lucru avea să-şi primeas că adevăratul nume şi să devină mai dureros sau, dimpotrivă, să fie amortizat de numele banal. „Bu n subiect de reflecţie: numirea unui lucru îl face m ai puţin apăsător sau, dimpotrivă, mai obsedant?”. Fără tragere de inimă, repeta singura formulă car e îi venea deocamdată în minte – „o tentativă de vi ol” – şi nu se putea stăpâni să zâmbească.

Căci cumplitul violator era Guillaume, colegu l ei de facultate, un tânăr greoi şi stângaci care st ătea adesea lângă ea la cursuri. Când, în luna mai, cursurile fuseseră întrerupte, continuase să-l întâl nească în fiecare zi. O dată, lipiseră împreună afiş e. Altă dată, dăduseră unul peste altul într-o inters

ecţie, amândoi vânzând *Cărticele roşii*. Ea bănuia că el aranjase să nimerească în preajma ei. Înaint e, chipul lui era numai o pată oarecum recognosci bilă în mijlocul adunărilor generale şi al mitinguril or. Avea urechi mari, cu pavilioane de un roz blân d, pufos. „Un bărbat cu care o femeie o să se mărit e fără să-l iubească”, îşi spusese ea într-o zi şi-i fus ese ruşine pentru acest gând.

„O tentativă de viol…” Era o prostie, dar cum să spună altfel? Trăise aşadar, fără să ştie, în capu l bietului Guillaume, în fantasmagoriile dorinţei lu i, în captivitatea sufocantă pe care un bărbat îndră gostit, mai ales unul virgin şi nehotărât, o poate i mpune, în gând, corpului femeii râvnite. „De câte ori m-a posedat în vis?”

Dădu din cap, roşi şi se grăbi să-şi reia lectur a. Hegel arăta că chipul unui adult se deformează reflectând pasiuni contradictorii, adesea josnice şi, cu mult înainte de a îmbătrâni în sensul fizic al ter menului, devine inapt să exprime frumuseţea care nu tolerează o asemenea fărâmiţare. În timp ce co pilul, datorită integrităţii iniţiale a fiinţei lui…

Înaintarea soarelui ajunse pe pagini şi atinse picioarele Laurei, picioare bronzate până la genun chi şi care dezvăluiau mai sus, pe coapsele puterni ce şi pline, frontiera pielii albe. Îşi trase poalele ro chiei şi închise cartea. „Filosofia e mereu aşa, se g ândi ea cu ranchiună, ori e ceva complet abscons, ori e ceva atât de clar că nu vezi cu adevărat de ce să mai filosofezi. Că un chip acumulează urâţenia t răită şi devine urât, nu-i nevoie să fii Hegel ca să s coţi cugetarea asta nemuritoare. Depozitarea asta de urâţenie se numeşte pur şi simplu bătrâneţe şi î ncepe încă de la… cincizeci de ani? Poate patruzec i? Sau chiar mai devreme? E oribil să-mi imaginez că într-o zi o să am patruzeci de ani. Sau cincizeci! Nu, e sfârşitul tuturor lucrurilor. O babă zbârcită, cu pungi sub ochi şi vene ieşite în afară pe picioar e… Ar trebui să murim la primele semne de prăbu şire. Dar care e primul semn? Pielea, starea sânilo r, privirea? La asta ar fi trebuit să reflecteze Hegel …”

Un bărbat coborî pe plajă, se dezbrăcă, trecu pe lângă ea şi intră în apă. Laura îl urmări cu o pri

vire piezişă, supărată pe sine pentru acest interes şi pentru noua roşeaţă în obraji care-i însoţea gân durile. „O tentativă de viol…” Înotătorul avea picio arele puţin arcuite, abdomenul scobit şi un triungh i de muşchi pe spate. Ea întoarse ochii şi simţi că t rebuia să găsească repede un cuvânt care să înloc uiască acel „viol” absurd. Iar pentru asta să consta te doar faptele: în ajun, pe la 9 seara, Guillaume, t ânărul care o dorea şi care nu-i plăcea, intrase făr ă să bată sau, mai degrabă, împinsese uşa cu o zg ârietură nervoasă pe lemn, ca unul care se teme c ă va fi dat afară încă din prag, da, cu nervozitatea cuiva care a mizat totul pe acel moment şi care îna intează cu o inflexibilă determinare de somnambu l.

Intră, se apropie, vorbeşte despre o şedinţă p rogramată în seara aceea, pe plajă, vorbeşte despr e mica lor gaşcă de prieteni, despre manifestele p e care trebuie să le distribuie în zori… Dar mâinile lui o caută deja, o cuprind, o trag spre pat. Ea nu s e miră de sosirea lui: separaţia sexelor în cămin to cmai a fost abolită şi toată lumea se grăbeşte să p

ună în practică proaspăta transgresiune. În acest prim moment, e frapată numai de incoerenţa dintr e cuvintele lui de bun militant de bază şi febrilitat ea asaltului. E roşu, gâfâie. Totuşi debitul îi e ciud at de regulat, chiar prea regulat, un text învăţat p e de rost. La început, ea se lasă prinsă în capcana acestui ton ponderat, răspunde: da, într-o oră se în tâlnesc pe plajă, în faţa hotelului Negresco, ea, Ale xandre, Beata, Cécile, Maurice… Deja îi provoacă dureri, strângând-o la spate, scobindu-i pubisul cu degetele ca o sapă… Fără nicio tranziţie, cuvintele lor se opresc într-un gâfâit de luptă, se unesc cu z gomotul paşilor, cu izbitura unui scaun răsturnat, cu scurtele momente de linişte când eforturile lor opuse sunt echilibrate. În ciuda freneziei mute a în fruntării, ea are răgaz să înţeleagă că-i e ruşine de corpul ei: de picioarele bronzate până la genunchi şi coapsele încă foarte albe. Şi de picioarele încă p line de praf. Tocmai se întorsese din plimbarea ei preferată când venise el… Se sperie abia când el s e aruncă peste ea şi devine deodată dependent de ea, responsabil ca şi ea de acea fiinţă dublă în car

e se vor contopi. Forţată sau nu, această fiinţă co mpusă din ei va trăi câteva minute, cu respiraţiile, mişcările şi privirile lor. O vor forma, o vor crea îm preună. Adevărata gravitate a acuplării este deci v iaţa efemeră, dar densă a acestei fiinţe necunoscu te. O reflexie de groază trece prin ochii bărbatului. Chipul de deasupra ei alcătuieşte o grimasă copilă reasc ă. Părul în dezordine descoperă o ureche – o ureche grasă, roz. Ea nu se mai teme, se simte ma i puternică decât el, ghiceşte, fără a şti cum, că el va eşua. El se încurcă în pregătiri: curea, nasturi, rochia, pe care ea o trage la loc în jos, deja aproap e în joacă. Şi deodată el se ridică şi, cu pantalonii căzuţi şi cămaşa şifonată, se repede spre fereastr ă. O secundă, ea crede că se va arunca. Apoi înţele ge. Din spate, vede cum acel corp obosit e străbăt ut de spasme… El pleacă, dar cu încetineala vătuit ă a viselor, se izbeşte de scaunul răsturnat, împing e uşa în loc s-o tragă. Deja în picioare, ea se fereşt e la trecerea lui, ca în faţa traiectoriei imprevizibil e a unui beţiv.

— Te duci diseară la şedinţă? îngaimă el cu o

voce frântă şi iese fără să mai aştepte răspunsul.

„Frumuseţea este imaginea sensibilă a Ideii”, citeşte ea în notele ei. Înotătorul iese din apă, dă c apul pe spate, îşi netezeşte părul. Apoi merge spre prosopul întins lângă mica grămadă a lucrurilor sa le, se împiedică uşor de o piatră, se clatină, îşi rec apătă echilibrul şi îşi zâmbeşte sieşi. Zâmbetul ace sta înseamnă: un mascul aşa frumos, aşa bronzat, aşa musculos ca mine poate să-şi permită o aseme nea stângăcie, nu face decât să-i sublinieze şarmu l. E frumos el, după definiţia lui Hegel pe care ea o citeşte în caiet? Cu siguranţă, de vreme ce corpul l ui este imaginea sensibilă a ideii de virilitate. Slip ul i se mulează pe relieful noduros al sexului. La m ână poartă un lănţişor de aur. O frumuseţe eficace, dar… greţoasă! Totuşi, dacă reuşeşti să înăbuşi în tine acel ceva fragil care se îngreţoşează, trebuie să-ţi placă bărbatul acesta. Hegel avea dreptate!

Un corp eficace, un corp-idee, uşor de explica t, de numit. „Un corp-exemplu”, se gândeşte ea. P e lângă musculatura aceasta bronzată, seara de ie ri îi pare o fiertură de carne, de cuvinte, de gesturi

ratate, imposibil de disociat. „O tentativă de viol …” Nu, ar trebui să găsească o formulă care să inc ludă şi urechea roz a ucenicului-violator, acel ravio li mare şi cărnos care i-a dezamorsat teama. Şi tea ma aceea, nu de a fi penetrată, deflorată (ce cuvân t mai ridicol ar putea găsi ea ca să se ia în râs?), ci teama de a-l lăsa să-i descopere coapsele de o albe aţă lăptoasă deasupra gambelor înnegrite. Ar treb ui, de asemenea, ca această „tentativă de viol” să exprime fericirea. Căci seara de ieri era plină de f ericire. Urmau să se întâlnească pe plajă pentru a discuta planul lui Alexandre (student supranumit Alexandru cel Mare din cauza înălţimii lui), care p ropune înălţarea unui steag roşu pe hotelul Negre sco. Fericirea şi, totodată, acea beţie permanentă. Cine, cu numai o lună în urmă, şi-ar fi putut închip ui că inofensivul Negresco avea să se transforme, î n mintea lor, în simbol al detestatei societăţi burg heze? Complexitatea acestei fericiri: Alexandre îi p lace, dar, fidel legii contrastelor corporale, el o iub eşte pe Beata, o brunetă minusculă. Libertatea cu cerită face totuşi ca limitele între cupluri să devin

ă fluide. Jos proprietatea amoroasă! „Toţi sunt ai t uturor”, repetă adesea Cécile, slabă şi suferind de strabism, care trăieşte, cel puţin în cuvinte, aceast ă comuniune carnală nesperată. Căci a vorbi cu ac el tânăr înalt cu chip de rebel, a merge să înalţe c u el un steag de culoarea sângelui nu înseamnă de ja a face oarecum dragoste cu el?

La urma urmei, poate că această „tentativă d e viol” era numai o tentativă de dragoste?

Frumosul înotător pleacă. Ajuns la parapetul promenadei, îl escaladează cu un scurt salt de gim nast, sprijinindu-se cu o mână de beton. Ea îl pierd e din vedere. Iar o dată cu silueta lui, cu claritatea acelei siluete, dispare, s-ar spune, orice posibilitat e de a înţelege şi de a spune ce s-a întâmplat ieri, ce se întâmplă în viaţa ei de la începutul acestei b eţii de primăvară. În jurul ei sunt deja câteva pers oane care se bronzează şi, cu cât soarele urcă pe c er, cu atât prezenţa ei îmbrăcată pe această plajă pare mai deplasată. Trebuie fie să-şi dea jos rochia (dar corpul său e ridicol, cu membre înnegrite şi u n trunchi mai mult decât alb – albastru!), fie să ple

ce.

Corpul său… De fapt, totul ţine de asta. Înain te, fără să-i placă, îl suporta, obişnuită cu rotunjim ile ei, în lipsă de ceva mai bun. Revoluţia din prim ăvară a făcut din el un corp demodat, un corp bur ghez, un corp venit din vremea corsetelor şi a dec olteurilor pudrate. Într-o zi, Beata a întâlnit-o la d uş, a judecat-o cu o privire rapidă de femeie şi, cu un zâmbet maliţios, a emis această judecată ciudat ă: „Ai un corp naiv”. Laura a crezut întâi că era o bizarerie de limbaj, Beata fiind mexicancă. Dar, a mintindu-şi mai târziu acea mică ironie, s-a mirat de îndreptăţirea ei. Naiv, era corect. Prea feminin, prea voluptuos în sens arhaic, cu şoldurile late şi r otunde, cu sâni pe care-i ascunde sub gulere cu un model bine studiat şi disperat de bătrânicios.

Iar febrilitatea ultimelor săptămâni face aces t corp… cum să spună? Inutilizabil. Să meargă să î nalţe un steag când posedă un asemenea bust? Ai fi zis că-i *Libertatea călăuzind poporul*. Pare o mar chiză sau o odaliscă în mijlocul studentelor în blug i, slabe, excitate, mândre să fie puţin murdare. Ciu

dat, libertatea cucerită o face să-şi simtă handicap ul şi mai apăsător decât înainte. Era o fată cam sol idă (dar nicidecum obeză!) a cărei deosebire se pi erdea în diversitate. Acum trebuie să fii slabă, să t e îmbraci în blugi mulaţi, să nu te speli prea des. Nu reuşeşte să explice acest diktat curios al anarh iei lor vesele. Şi dă peste o curiozitate şi mai surpr inzătoare. Dragostea a devenit şi ea un soi de obli gaţie. De unde acea idioată „tentativă de viol". Sa u cuvintele cenzurate care o uimesc atât de mult î n mijlocul revărsării verbale a discursurilor liberta re. Într-o zi, când vindea *Cărticele roşii*, a îndrăzni t să spună: „Dacă le-am vinde la kilogram, ca pe ro şii?". (Piaţa se afla la doi paşi.) Alexandre a fulger at-o cu o privire de comisar politic. Ieri, când disc utau despre şedinţa nocturnă şi steagul înfipt pe N egresco, şi l-a imaginat pe Alexandre ridicând-o pe Cécile, care o ridica pe Beata, care ridica steagul. Ideea unei asemenea piramide i s-a părut caraghio asă, dar s-a cenzurat imediat: în jurul ei răsunau v oci de un patetism sincer. Trăiau o petrecere, dar o petrecere care începea să se ia în serios.

Plaja este deja presărată cu corpuri. Lângă e a, un copil cu faţa murdară de îngheţată de ciocola tă e şters de mama lui, iar un bătrân semănând cu un peşte afumat de cât e de bronzat citeşte un ziar fixat pe nisip cu patru pietre. Îmbrăcată, înconjura tă de caiete, ea contrastează din ce în ce mai mult cu nuditatea celorlalţi. E timpul să plece numaidec ât. Dar unde? Îşi strânge cărţile, notiţele şi pleacă, stingheră ca un trecător strecurat din greşeală înt r-o fotografie de nuntă. Se aşază pe o bancă de pe promenadă şi simte că spaţiul se strâmtează în jur ul ei. Să se întoarcă în camera pe care o părăsise î naintea zorilor, într-o ceaţă de toropeală, după o n oapte albă? I se pare de neconceput. Ieri a descop erit pe podea, sub fereastră, nişte picături albe, tu lburi (reuşeşte să nu gândească: „de spermă”), ur me ale acuplării ratate.

Şi încă dacă ar fi vorba numai de camera ace ea! Imposibil să se întoarcă în viaţa ei dinainte, pu r şi simplu. Să se regăsească, marchiză pieptoasă, în fierberea acelor corpuri aerodinamice, agresive, sub mitralierea gesturilor, privirilor, strigătelor. O

vor suporta ignorând-o, ca de obicei. Să se cufund e iar în lumea tăcută, comod abstractă şi inodoră a studiilor ei de filosofie? Să reia, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, inventarul diferitelor abordări a le frumosului, subiectul tezei ei? Doar că acum nu se mai poate minţi. Sforăitorul titlu „Corpul: de la fizic la metafizic” fusese ales cu o intenţie ascunsă mai mult decât evidentă. Se gândise la propriul ei corp, sperând să descopere la filosofi vreo acrobaţ ie mentală care s-o împace cu acest „corp naiv”, c u sentimentul că este întotdeauna puţin străină, că vine din altă epocă. Scopul, deci, era foarte utilita r, aşa se citesc horoscoapele, cu gândul mai mult s au mai puţin mărturisit de a fi flatat de meritele zo diei tale, aşa cum eşti flatat de insondabila comple xitate pe care o adânceşte în banalitatea ta un psi hanalist abil.

„Frumuseţea este imaginea sensibilă a Ideii”. Reciteşte acest citat în notele ei, se agaţă de el, în cearcă să se rătăcească în labirinturile umbroase cu care interpretarea străpunge inima acestei zile însorite. Într-una dintre aceste subterane, Ideea d

evine Dumnezeu. O fundătură moralizatoare unde, o ştie, poţi să te învârţi oricât, dar fără mare rezul tat. Se aventurează în altă direcţie: „Corpul unui b ărbat tânăr este frumos, o lance este frumoasă, de ci ideea frumuseţii, depăşind materia concretă…” Face cale întoarsă, caută un refugiu mental care s ă o poată primi pe ea aşa cum este, o mică uşă asc unsă care să dea într-o deschidere de lumină unde ar înainta, liniştită, acceptată de privirea celorlalţ i, acceptată de ea însăşi. În loc de asta, gândul ei năvăleşte în camera de cămin, se loveşte de fereas tra lângă care un bărbat tânăr, cu ochii daţi peste cap şi braţele încrucişate pe pubis, lasă să-i picure sămânţa pe podeaua presărată cu manifeste vechi …

Viaţa de pe promenadă se expune cu o bono mie estivală provocatoare, oamenii care trec prin f aţa băncii ei par să o sfideze liniştit cu minele lor nonşalante (au, ăsta lasă să-i cadă o monedă, zâm beşte, se apucă s-o caute în patru labe pe sub ban că). Oare ei o văd aşa cum se vede ea? O fată cam solidă (rotunjoară, durdulie, grasă, trupeşă, pulpo

asă, ce cuvânt anume folosesc ei, numai de-aş şti! Dar, la urma urmei, la ce bun?), o studentă care to ceşte pentru examene (lucru destul de rar acum), da, aparenţa unei fete studioase şi, la drept vorbin d, descumpănirea cea mai deplină, rigiditatea unei disperate care nu ştie încotro să meargă, nici cum să trăiască.

— Ascultaţi, e un subiect care ar putea da ce va destul de… suculent. Cu condiţia să-i luaţi pe fil osofi drept ceea ce sunt: bărbaţi care sublimau def ectuozitatea noastră sexuală în crearea unui limba j paralel…

Laura aude din nou aceste cuvinte care au int rigat-o atât de mult, vocea (a lui Jean-Caude Houri on, conferenţiarul căruia tocmai îi prezentase proi ectul ei), îşi aminteşte chiar şi gesturile bărbatulu i: în timp ce vorbea pe acel ton blând dezabuzat, d ădea la o parte folia transparentă, scoţând acel *pa in bagna*1 pe care obişnuia să-l mănânce în timp c e studenţii îi vorbeau. Gura lui plină articula prost, iar formula cea mai frecventă care ieşea din ea se rezuma la un: „E deosebit, dar îmi place” cam ples

căit. Aproape totul era „deosebit” şi demn să îi pla că. Încă de la începutul revoluţiei lor, le susţinuse cauza. Într-o zi, Laura a constatat că se gândea zil nic la el. Era de înălţime mijlocie, cu o faţă de copi l îmbătrânit şi dungi de calviţie sub părul lung şi g ras. Se gândea la el de mai multe ori pe zi. O fasci na. Toleranţa lui. Urâţenia pe care el o alesese, în mod evident, după modelul lui Sartre. Ea credea î n mod serios că lucrul sub coordonarea lui o va eli bera.

„Suculent…” Revede scena. El îşi mânca san dvişul, iar ea enumera filosofii pe care voia să-i pu nă la contribuţie, schiţa planul. „Da… asta… e deo sebit, dar îmi place”. El îşi ştergea buzele cu mâne ca hainei. „Dar în primul rând să nu cădeţi în capc ana pancalismului”. Ea nu cunoştea cuvântul, îl că utase grăbită când se întorsese: „concepţia care s ubordonează totul noţiunii de Frumos”. Mai limpe de: nu vă băgaţi frumuseţea peste tot!

Îşi aminteşte vocea care-i semnala capcana p ancalismului. O voce aproape lascivă. El ştia totul, nu avea nevoie să asculte acel plan comic şi şcolăr

esc, vedea câte etape va urma gândirea acestei bi ete prostuţe, căror sirene le va ceda, la ce false ilu minări va fremăta, în ce mlaştină metafizică se va î ntinde cu picioarele în aer. Nu putea decât să asez oneze acest viitor plat cu câteva boabe de condim ente:

— Nu puteţi evita nici cazul lui Nietzsche. To ată metafizica lui e o pură fiziologie pusă în cuvint e sau, mai degrabă, mizeria fiziologică transcensă. Refaceţi, când aveţi ocazia, drumul lui Nietzsche… da, drumul lui Nietzsche, la Èze, o să vă arăt, dacă vreţi…

Înţelege deodată că ceea ce considera o desc hidere de lumină nu este decât un traseu marcat p rintre teoriile uzate de mii de capete studenţeşti, u n parcurs fără riscuri ca al unei căi ferate electric e. Hourion cunoştea traiectul de la început până la sfârşit: o buclă în formă de opt care le dă tinerilor naivi impresia infinitului. Iar conversaţia aceea car e o făcuse atât de fericită nu era, de fapt, pentru e l decât… cum să spună? da, un *ius primæ noctis* in telectual! Înainte s-o mărite pe această a nu ştiu c

âta prostuţă cu Kant sau Nietzsche, avea s-o dezvi rgineze cu gândirea lui.

Un adolescent care trece pe lângă banca ei m uşcă dintr-un sandviş. Acel *pain bagna* al lui Houri on… Când te gândeşti că grămada aceea de salată şiroind de ulei şi strânsă între două jumătăţi de ch iflă umflate o fascina ca expresie supremă a nonco nformismului. Roşia care ieşea din acea masă lipic ioasă aterizând pe lemnul lăcuit al biroului avea p uterea unei bombe anarhiste. Ea ghiceşte acum că nu era nimic în spatele acelui *pain bagna*. Nicio lu me de dincolo. Ba da, sigur, anul de *khâgne*, apoi s trada Ulm2, două sau trei întâlniri cu Sartre, şi chi ar mai mult, viaţa construită după reţetele sartrie ne. Având ca rezultat acel rondel de roşie iconocla st care murdărea biroul – simbol al ierarhiei unive rsitare. Şi totodată acel dispreţ faţă de preaplinul i ntelectual, acele sughiţuri de om sătul, refuzul pri vilegiilor celorlalţi, ale sale fiind definitiv dobândit e. „Ai grijă la pancalism, puicuţo”, aşa ar fi trebuit să se exprime (a gândit-o, fără îndoială), s-ar fi pot rivit şi mai mult cu rondelul de roşie de pe birou.

Şi, în timp ce ea ar fi leşinat pe drumul în formă d e opt al filosofiei, de ce să nu-şi strecoare mâna pe coapsa acestei prostuţe în plin extaz metafizic? „C um, nu cunoaşteţi drumul lui Nietzsche, la Èze?”

„A înţeles imediat de ce alesesem subiectul ă sta”. Simte că roşeşte. „Asta speră să găsească la Kant un alibi frumos pentru ţâţele ei mari”. Proba bil că el a gândit ceva de genul acesta.

Un autocar cu turişti se opreşte exact în faţa băncii ei. Vede privirile curioase, obiectivele care s trălucesc. Ei coboară, formează o mulţime în jurul ei, aşteptând ca ghidul să-i conducă. Ea se ridică, se aşază înapoi, încearcă febril să-şi imagineze un loc unde ar putea fugi. Pentru o secundă, revede c asa mamei sale, la Gap, se sperie că este atât de în colţită încât caută scăpare acolo. Dar ce altceva îi rămâne? Camera de cămin? Sau… Se uită la cupol a hotelului Negresco. Niciun steag. Sau întoarcere a la petrecerea celorlalţi. Ia un caiet şi îl deschide la semnul de pagină: „Un cal desenat cu creionul s e apropie mai mult de idealul Frumosului decât ac elaşi cal pictat în ulei… Satisfacţia seacă…” Kant!

Închide ochii. E un vis urât, un delir sau o insolaţi e?

— Aţi putea să-mi spuneţi cât e ceasul, vă ro g? Mereu îmi uit ceasul, e o adevărată catastrofă. Ah, şi dumneavoastră aveţi un Omega! Al meu, ştiţ i, se teme de apa sărată. În mod normal, ar trebui să pot înota cu el, dar de fiecare dată când…

Ea se dezmeticeşte, se uită la ceas, răspunde. Dar bărbatul din faţa ei vorbeşte în continuare. S-a aşezat deja la celălalt capăt al băncii, aşa cum st ai înainte să pleci iar. Ea ştie deja că el se întoarce la Paris, că are clienţi la Nisa, Lyon şi Lille, că maş ina parcată în locul autocarului de adineauri e maş ina lui de serviciu, că tocmai a ratat un contract di n cauza revoltelor din Paris, dar înţelege prea bine revendicările studenţilor, a fost şi el student, un an de filosofie la Strasbourg, nu l-a prins, prea abstra ct, esenţă-existenţă, benzina s-a scumpit iar3, ha-h a, un prof fascist, teorii râncede, el căuta altceva, l ibertatea, te cauţi toată viaţa, să cunoşti noi orizo nturi, să nu te laşi închis, să-ţi asculţi sinele profu nd, să-ţi deschizi bogăţia pentru celălalt, să-l ajuţi

pe celălalt să se dezvolte, am parcat pe trecere…

Ea îi ştie deja prenumele, Serge, şi tocmai i l-a spus pe al ei. E frumos, chipul lui trece uşor de l a zâmbet la o scurtă melancolie care-i proiectează privirea peste mare. Poartă nişte mocasini uşori şi supli pe care îi simţi foarte adaptaţi la o viaţă plin ă de călătorii, de schimbări, de plimbări pe malul mării. E mai în vârstă decât ea, cu zece ani sau po ate mai mult, dar această diferenţă este umplută, ea simte asta, de călătorii, apusuri de soare, mela ncolie.

La prânz, ea nu bea, dar beţia o impregnează deja cu totul. Beţia, imponderabilitatea, vântul alb astru care pătrunde în maşină, minunata posibilita te de a nu trebui să se întrebe: „Dar unde mă du c?”

El conduce, vorbeşte, o roagă să caute o bric hetă în torpedo. Ea îl deschide, scotoceşte, scoate bricheta şi vede, fără să remarce importanţa detali ului, prezenţa unui ceas sub o hartă rutieră. Ea nu remarcă decât ceea ce este consonant cu uşurătat ea acestei zile, cu fericirea, cu vertijul acesta. Sea

ra, bea un pahar şi îi repetă lui Serge acel citat idi ot din Kant: calul desenat cu creionul este mai fru mos decât cel pictat în ulei. Îi cuprinde un râs neb un. Oamenii de la mesele învecinate le zâmbesc. L e plac râsetele lor. „Satisfacţia seacă!”, murmură ea între două hohote. El îi mai toarnă vin, imită ne chezatul unui cal desenat cu creionul, apoi pe cel, mai viguros, al unui cal pictat. Ea îl vede printre la crimi de veselie.

În cei aproape treizeci de ani care vor urma, ea va reveni adesea, cu gândul, la seara aceea, pe ntru a-şi mărturisi fără tragere de inimă că acela f usese, poate, cel mai frumos moment pe care-l trăi seră împreună.

Şi altă amintire va mai traversa anii viitori, o clipă de mare simplitate şi pe care ea nu va putea totuşi s-o destăinuie nimănui: din când în când, du pă cursuri, pleca din Nisa, pe jos, luând-o de-a lun gul unei căi ferate înguste care se îndrepta spre in teriorul ţării, spre Digne. Şinele şerpuiau printre c ăsuţe, culturi de legume şi grădini în parte abando nate. Simţea o plăcere aproape sacrilegă pătrunzâ

nd în viaţa acestor locuinţe a căror uşurătate amin tea de fragilitatea nepăsătoare şi sezonieră a cuib urilor de păsări. Un bărbat cu trupul învineţit de s ăpun făcea duş sub un rezervor de apă încălzită de soare; o femeie foarte corpolentă, îmbrăcată ca de ieşit în oraş, făcea patul în fundul unei încăperi, aş ternuturile scuturate miroseau a lavandă… Iar cân d trenul venea, scoţându-şi strigătul tânguitor, cur sa lui dădea impresia unei călătorii fără sfârşit. Er a atâta frumuseţe răspândită în acele clipe de sear ă, în mijlocul acelor gospodării modeste, în acea vi aţă simplă şi lentă care nu râvnea niciun fel de ele ganţă. O frumuseţe atât de diferită de cea despre care vorbeau filosofii. Ea suferea din cauză că nu ş tia cum s-o exprime şi cui s-o povestească. Treizec i de ani mai târziu, după moartea soţului său într-u n accident de maşină, acest regret avea să fie unul dintre cele mai puternice printre lucrurile uitate s au neîmplinite pe care cel care moare le lasă celor vii.

Cât despre Omega lui Serge pe care îl zărise căutând bricheta în torpedo, îi va ghici secretul la

sfârşitul vieţii lor conjugale, cu câteva luni înainte de accidentul în care va fi ucis Serge. Da, în acele luni când ea ştia deja despre infidelitatea lui, dar n u se simţea încă pregătită să aibă o explicaţie cu e l. În ziua aceea, va descoperi un ceas bărbătesc st recurat printre hărţi rutiere şi pachete de ţigări în torpedo. Ceasul pus de obicei pe noptiera de lângă patul lor. Îi va reveni amintirea acelui Omega de al tădată. Cu o mică durere aproape tandră, va înţele ge că era vorba de o banală tehnică de abordare a unei femei: să-şi „uite” ceasul, s-o întrebe cât e or a pe o aleasă selecţionată dinainte…

Ea va găsi în această permanenţă a futilităţil or o latură amar emoţionantă.

1 Sandviş cu ton şi cruditătţi specific regiunii Nisa (n. Tr.).

2 *Khâgne* este denumirea informală a celui d e-al doilea an de cursuri preparatorii pentru admit erea la École Normale Supérieure; aceasta este sit uată, în Paris, pe strada Ulm (n. Tr.).

3 Joc de cuvinte intraductibil: în franceză, *es*

sence înseamnă atât „esenţă” cât şi „benzină” (n. Tr.).

29 octombrie 1970

Ziua când totul mai era posibil

„Nu femeia poetizată, femeia idealizată, feme ia divină sau maiestuoasă ca Venus din Milo, ci fe meia aşa cum este ea, aşa cum o iubim, aşa cum o dorim, aşa cum vrem s-o strângem în braţe. Este d urdulie, cu sâni mari, şold puternic şi piciorul puţi n greu, este o Venus carnală, pe care o visăm culc ată când o vedem în picioare…”

Laura dădu peste această pagină pe când ara nja vechile dosare stivuite în partea de jos a biblio tecii. Trebuia să facă loc pentru cărţile noi. „Venus din Siracuza este o femeie şi totodată este simbolu l cărnii”. Notele de călătorie scrise de Maupassant în Sicilia. Avea de gând, pe vremea studiilor la Nis a, să le folosească pentru teza ei despre metafizica corpului. Nisa, iunie 68…

Se ridică, ţinând în mână vreo zece foi, recun oscând timpul, aproape şi datele acelor pagini, înd epărtarea acelui timp, luminile, zgomotele, mirosu

rile care păreau întipărite secret între rânduri. Cu prinsă de ameţeală (pentru că se ridicase prea bru sc, crezu ea la început), se sprijini cu o mână de u n raft, apoi, din câţiva paşi nesiguri, dar grăbiţi, d e parcă ar fi mers pe o punte, se duse la fereastră. O deschise spre dezordinea luminoasă, umedă, mi şcătoare a acelei zile de toamnă, spre negrul lichid al unui acoperiş, spre cerul strălucitor, de un albas tru de acuarelă, şi imediat acoperit de nori şi iarăş i degajat de vânt. Octombrie 1970. Această consta tare a timpului i se impuse, derizorie tentativă de a fixa extrema mobilitate a cerului, de a data vânt ul, care răvăşea foile din dosarele împrăştiate pe p archet, şi scurtele inundaţii de lumină care invada u încăperea, orbeau oglinda, apoi dispăreau în pen umbra unei ploi volatile.

Toamna 1970 – primăvara 1968. Doi ani şi ju mătate. Ameţeala venea de la acea prăpastie, de la conţinutul intervalului, pe care ea putea deodată s ă-l măsoare cu o singură privire. Căsătoria cu Ser ge Baroncelli, transformarea bărbatului încălţat c u mocasini, a necunoscutului volubil şi şarmant în

soţul ei. Naşterea copilului, fiica ei Danièle, după un an şi cinci luni. Casa aceasta şi magazinul lor c u instalaţii de baie. O stradă pariziană, deja perfec t familiară, de parcă ar fi locuit aici dintotdeauna …

Observată cu o singură privire, metamorfoza părea fulgurantă şi radicală. O cădere, un zbor pe cerul de toamnă, în acel stol luminos de păsări aru ncat de o rafală de pe un acoperiş pe altul. Totuşi adevăratul motiv de uimire nu era metamorfoza în săşi, ci detaliile ei. Faptul că se căsătorise cu acel frumos necunoscut în mocasini („Îţi strici viitorul”, repeta mama ei, care o ameninţa că o va dezmoşte ni şi chiar avea să facă asta), da, căsătoria lor era mai puţin surprinzătoare decât, în unele nopţi, rit mul respiraţiei acelui bărbat adormit, încâlceala d e cuvinte pe care le murmura în somn, strania tan dreţe a acelei încâlceli şi, ziua, obiceiurile lui, mici le lui manii care veneau, ea ghicea asta, din aceea şi vreme ca şi neaşteptata tandreţe. Uimitor era să stea la fereastră, în această seară de sâmbătă, gân dindu-se că soţul ei a plecat la Lille pentru a se înt

âlni cu un furnizor. Şi că aceste călătorii avuseseră timp să devină rutina lor familială şi profesională.

Nici măcar limbajul băilor, care la început o f ăcea să râdă sau să încrunte din sprâncene, n-o m ai surprindea, cu „capetele de duş extractibile” şi „robinetele orientabile”, cu patosul publicitar: „Ba ia este locul igienei, al relaxării şi al renaşterii…”

Uriaşa metamorfoză a vieţii ei se dezagregas e în mii de mici noutăţi, repede domesticite de obi şnuinţă. Cunoştea, de pildă, cele două tipuri bine definite de oboseală pe care le manifesta soţul ei l a întoarcerea din călătoriile în provincie: o oboseal ă de războinic istovit, dar surâzător şi, mai rar, o mină de reprezentant comercial scârbit de prostia omenească.

Apariţia copilului („O altă viaţă pentru mine, pe altă planetă”, îşi spunea ea) fusese o uimire feri cită, extatică, dar care nu durase nici ea. Bucuria exista în continuare, chiar mai intensă o dată cu p rimii paşi, primele cuvinte, şi totuşi deja banală, c ăci era ţesută în rotirea orelor, a muncii, a convers aţiilor cu clienţii şi, uneori, a vizitelor unor foşti co

legi de facultate. Extazul de a fi dat viaţă se diluas e încetul cu încetul în placidul „asta e” al existenţe i. Şi în acea melodie care, în surdină, venea din ca mera unde dormea copilul. O mică minune, acel d uios refren de varietăţi, o găselniţă: Danièle, foart e agitată seara, se liniştea de la primele note, răm ânea nemişcată, asculta cu ochii larg deschişi, cu o privire care părea să înţeleagă, apoi adormea re pede.

Închise fereastra, zborul foilor pe parchet se opri, ca suspendat în aşteptare. Dincolo de geam, î n vântul puternic, continua jocul razelor şi al umbr elor. Înăuntru, acea amânare care părea să aştept e un răspuns, un deznodământ. Simţi că acel răsp uns avea să fie deopotrivă eliberator şi sfâşietor. G răbită, răsfoi paginile scoase dintr-un dosar, încerc ă să se rătăcească printre cuvinte: „Schopenhauer a spus că natura, vrând să perpetueze specia, a fă cut din reproducere o capcană. Această formă de marmură, văzută la Siracuza, este tocmai capcana umană ghicită de artist, femeia care ascunde şi ar ată înnebunitorul mister al vieţii…”

Răspunsul îi înţepa deja buzele, o judecată fă ră drept de apel asupra vieţii, asupra infinitei liber tăţi pe care viaţa ei putea încă să i-o ofere. Asupra angoasei acestei libertăţi… Începu să citească doa r cu jumătate de voce, reuşind, pentru alte câteva secunde, să rămână surdă: „Ea este divină, nu pen tru că exprimă un gând, ci doar pentru că este fru moasă”.

În camera unde dormea copilul, muzica tăcu. Ea ridică ochii de pe pagină şi se văzu aşa cum er a: o femeie aşezată printre ciorne studenţeşti împr ăştiate, într-o cameră când luminată de un soare î n amurg, când cenuşie, într-o casă al cărei parter era ocupat de un magazin cu instalaţii de baie. Jud ecata de care se temea se impuse, mai puţin înfric oşătoare decât bănuise ea. Pur şi simplu, viaţa ei d e altădată, tinereţea ei, anii de studenţie la Nisa îi apărură deodată foarte apropiate, miraculos de ac cesibile, încă fremătând toate de emoţii, de modul aţii ale vocii…

Da, acel timp încă poate fi atins cu mâna, cu gândul!

Acea Venus din Siracuza, de exemplu, divină doar prin frumuseţea ei, şi nu pentru că ar fi reflec tat un ideal. Tocmai, în teza ei, voia să-l opună pe Maupassant fosilei de Hegel, care nu vedea în fru museţe decât reflectarea faimoasei lui Idei. La fel şi aici, în pasajul în care scriitorul vorbeşte despre „poeţi, neputincioşi culegători de stele care au fos t chinuiţi dintotdeauna de setea de iubire mistică”. Îşi aminteşte perfect de Jean-Claude Hourion, potr ivit căruia filosofii nu făceau decât să-şi sublimeze disfuncţiile sexuale. Revede chiar şi felia de roşie care alunecă dintre cele două emisfere de *pain ba gna*…

De altfel, după naşterea lui Danièle, Laura şti e că, împlinit şi aproape indecent în opulenţa sânil or, corpul său corespunde şi mai bine ca înainte su biectului tezei şi gândurilor pe care le ghicea la pr ofesor („Un alibi kantian pentru pieptul ăsta mar e”).

Îşi aminteşte totul, în cele mai mici detalii. Vi aţa pe care ea a părăsit-o cu doi ani şi jumătate în urmă continuă foarte aproape, la o noapte de dru

m cu „trenul albastru”, la o oră cu avionul, la un te lefon pe care li-l poate da lui Cécile sau Beatei. În ultima săptămână din octombrie, marea trebuie să fie încă frumoasă… Acea viaţă continuă dincolo de fereastră (de ce-am închis-o?), ce vânt! şi soarele ă sta, ai zice că-i primăvară.

Coboară pleoapele, chipul se întoarce spre ra zele care vin pieziş, printre două clădiri, şi deodat ă înţelege că această zi, încă de dimineaţă, lăsa să se ghicească tulburătoarea proximitate a vieţii din ainte. A mers pe jos toată ziua, împingând cărucio rul lui Danièle, mai întâi pe bulevarde, apoi urcân d spre Gara de Est şi Gara de Nord. Era timpul să se întoarcă, să-i dea copilului să mănânce, s-o culc e. Dar dorinţa de a înainta pe acele străzi însorite, umede, transparente sub rafalele de vânt era mai puternică decât ea. La adăpostul unui zid, puteai s ă te închipui în căldura lunii aprilie, iar după un m inut strada devenea aproape întunecată, ploua, ae rul mirosea a plase de pescuit. Şi trotuarul fumega iarăşi sub soare. I se părea că poate să prindă din urmă acel capăt de stradă primăvăratic, să rămân

ă acolo, să regăsească, precum în mişcarea unui c ovor rulat, cursul vieţii ei precedente, o zi la Nisa. Aproape de Gara de Nord, interiorul cafenelei Le T erminus, mesele şi banchetele luminate de un soar e spălăcit şi pătrunzător i-au amintit de braseria u nde lui Alexandru cel Mare îi plăcea să ţină discur suri bombastice în faţa membrilor gărştii lor. Ea a i uţit pasul, a adulmecat aerul, acelaşi miros de peş te al valurilor. O deschidere, o străpungere, o ridic are în zbor spre orizont trebuia să apară la colţul unei străzi. La cotitura acesteia, nu, a următoarei …

„O femeie într-un apartament de deasupra un ui magazin de căzi, o femeie a cărei viaţă e intim l egată de vânzarea acelor căzi, o casă mută, un cop il care doarme în camera de alături, o femeie al că rei soţ a plecat pentru a se întâlni cu furnizorul un ui nou model de robinete. O femeie care nu ştie ce -ar putea face cu ciornele unei teze despre Frumos şi Corp. Femeia asta, eu.”.

Abandonează teancul de foi pe parchet şi cob oară scările. La capătul culoarului care duce spre

o anexă (pe care ei n-o numesc încă „galeria oglin zilor” şi pe care soţul ei ar vrea s-o transforme în s ală de expoziţie), este o mică uşă care dă într-o cu rte interioară strânsă între ziduri oarbe. O travers ează şi împinge o alta: „mica poartă de aur” în jar gonul lor familial. Scândurile ei vechi fuseseră aco perite odinioară cu un strat de ceară de aurire. În spatele ei se află un pasaj întunecat cu pavele vec hi şi inegale unde bălteşte apa. Dreptunghiul porţi i pentru maşină pare, văzut din această cavernă, o deschizătură luminoasă. Laura se repede acolo, în cearcă să inventeze un scop. Se învârte de mai mu lte ori fără să se gândească, iese în strada Bellefon d, are timp să zărească reflexia stacojie pe fierul f orjat al balcoanelor şi, la capătul acestei străzi asc endente, cerul amurgului, golul care taie perspecti va precum căderea unui perete muntos vertical.

Se întoarce sub ploaia care întunecă repede ultimele pete de lumină. A plecat fără cheie şi treb uie să treacă prin pasajul prost pavat, prin mica p oartă de aur, prin curtea interioară. Violenţa trom belor dă fugii ei o bruscheţe animalică. Îşi aminteş

te de fereastra deschisă din bibliotecă şi deodată, cu aceeaşi frică animalică, ghiceşte că copilul nu d oarme. Urcă în fugă şi e cât pe ce să alunece cu pa ntofii ei subţiri plini de apă. Copilul e treaz, dar nu plânge. Ea se grăbeşte să găsească pe banda de m agnetofon cântecul care o adoarme. Bobina se rot eşte cu un zgomot de fond ritmic, şuierător. Laura şi copilul se privesc în tăcere. I se pare că fiica ei î nţelege ce voia ea să prindă din urmă alergând pe străzi.

Soţul se întoarce a doua zi dimineaţa. După e scapada spre strada Bellefond, ea a pus dosarele l a loc. Parchetul bibliotecii e gol. Cum Danièle încă nu vorbeşte suficient, nu-i poate povesti tatălui ce s-a întâmplat în lipsa lui. Ideea unei asemenea tră dări copilăreşti i se pare ridicolă Laurei. Are nevoi e totuşi de un efort ca să-şi disimuleze o senzaţie d e vinovăţie.

Serge manifestă primul tip de oboseală (cel mai frecvent): acea osteneală blândă de războinic mărinimos. Vorbeşte despre furnizor:

— Doar îl ştii pe moş Berteau. Mi-a luat două

ore să-i explic că vechiul model consumă cinşpe lit ri pe minut, şi asta la o presiune de trei bari. Se în căpăţâna, pentru el duşurile n-au consumat niciod ată mai mult de zece litri pe minut. Ce vrei? E din Auvergne…

… Un sfert de secol mai târziu, în anul când a vea să descopere infidelitatea soţului ei, anul care avea să fie totodată cel în care Serge îşi găsea mo artea într-un accident de maşină, ea avea să înţele agă până la urmă că acel prim tip de oboseală se manifesta după călătoriile cu o amantă. Iar cealalt ă oboseală, aerul posomorât, îmbufnarea, corespu ndea adevăratelor deplasări profesionale, micilor neplăceri legate de meserie, de litrii de apă consu maţi pe minut.

De data aceasta era aşadar o oboseală surâză toare în care, cu anii, ea avea să înveţe să citească şi o oarecare remuşcare. Se simţeau amândoi puţi n vinovaţi în seara aceea. Ea, pentru că fugise de acasă timp de jumătate de oră. El, pentru că minţi se. Această dublă vinovăţie îi făcu mai tandri ca de obicei, acel fel de tandreţe pe care o arăţi faţă de

cel pe care-l crezi credul şi naiv şi căruia îi plângi î nduioşătoarea încredere. Făcură dragoste îndelun g. Laura îşi spuse chiar că într-o zi va reuşi, poate, să-şi uite corpul, să nu mai pândească acel corp m are care nu-i plăcea încă din adolescenţă şi care, î n dragoste, rămânea stângaci, cu greutatea leneşă a sânilor şi încetineala masivă a şoldurilor. Era un a dintre acele nopţi pe care memoria le salvează di n rutina carnală a unui cuplu.

A doua zi dimineaţă, Laura se hotărî să-şi rei a, din toamna viitoare, studiile. Scoase dosarele, f ăcu ordine în note. O oră sau două de lucru în fiec are seară aveau să fie de ajuns pentru a-şi reintra î n formă. Umblând prin hârtii, regăsi textul lui Mau passant, iar vigoarea lui puţin crudă şi cinică i se păru de bun augur: „Iar aceşti poeţi sunt, poate, si ngurii bărbaţi care n-au iubit niciodată o femeie, o femeie adevărată în carne şi oase, cu calităţile ei d e femeie, defectele ei de femeie, mintea strâmtă şi fermecătoare ei de femeie, nervii ei de femeie şi tu lburătoarea ei femelitate”.

Soţul ei nu se împotrivi acestei decizii, ba chi

ar o încurajă pe Laura să stea câteva ore la bibliot eca de la Sorbona. Ea se ducea acolo mai ales cân d el pleca să se întâlnească în provincie cu furnizo rii.

Singurul lucru care-l deranja pe Serge (zâmb ea, dar ea îl ştia iritat) era mania ei de a-şi constru i judecata prin deducţii logice. Lui nu-i plăcea (pe atunci, ea nu ghicea de ce) ca, bazându-se pe obse rvarea mai multor indicii aparent independente, e a să ajungă, ca un detectiv, la o concluzie care sta bilea o legătură între toate. El numea modul acest a de gândire „filoteria ta”.

Astfel, ea analiză într-o zi viaţa familiei Vailla nd, primii clienţi care cumpăraseră o cadă de la ei şi care le deveniseră, de atunci, prieteni. Cvadrag enari, duceau o viaţă în care mici zone de umbră e xtraconjugală se trădau dacă le confruntai vorbele şi confidenţele involuntare. Fără răutate, ea vorbi despre existenţa lor, despre esenţă şi aparenţă, de spre ataşamentul lor faţă de aparenţe şi despre do rinţa puerilă de a mina aceste aparenţe prin mici j ocuri adulterine. Se pregătea să spună cât de „nea

utentică” i se părea această existenţă, când, deoda tă, Serge îi tăie vorba enervat. El regretă imediat, o blamă amical pentru „filoteria” ei, dar prima imp resie, cea de grosolănie, persistă.

Ea se gândi la furia aceea, o puse pe seama f rustrării pe care o putea simţi un bărbat pentru că nu făcuse studii şi trebuia să asculte aceste reflecţ ii cărora le pierdea repede firul. Îl compătimi, se a cuză că voia să se împăuneze cu privilegiile ei inte lectuale şi chiar reuşi să se dezică. Căci, în definiti v, existenţa lor avea cu adevărat vreo logică? O sui tă de accidente mai degrabă, fără noimă: „tentativ a de viol”, singurătatea ei pe plajă (altfel, ar fi vân dut *Cărticele roşii*), apariţia unui anume Serge Bar oncelli care avea nevoie să ştie cât e ora (o alta l-a r fi putut informa), cămaşa lui albă, mocasinii lui, melancolia lui, simpatiile lui pentru tineri, el se înt orcea la Paris şi la Paris în acel an 1968 murea bu nica Laurei şi acea bunică lăsa moştenire un maga zin cu instalaţii de baie şi Serge avea experienţă în comerţ şi mama Laurei (tatăl ei fiind decedat de c ând ea avea şaptesprezece ani) era împotriva căsă

toriei lor şi căsătoria devenea prin chiar acest fapt prelungirea revoltei…

Serge avea dreptate, viaţa se sustrăgea cuget ării sterile, viaţa era simplă, lejeră, imprevizibilă c a vizitele lui Alexandre şi ale Beatei care, în trecer e prin Paris, se prezentau la magazin fără să anunţ e şi petreceau două sau trei nopţi pe o saltea pusă direct pe jos, în anexă. El avea dreptate. Laura îşi spunea că a-l justifica astfel pe celălalt şi a te must ra însemna, fără îndoială, să iubeşti. Îl iubea.

Cu fiica ei, se plimba adesea prin scuarul Mo ntholon, în păienjenişul de străduţe din jurul acest ui scuar. Uneori, împingea plimbarea până pe stra da Bellefond. Când era senin, soarele la apus plan a deasupra deschiderii acesteia, dând iluzia unui o rizont marin.

24 iunie 1974

Adevărul pândit într-o oglindă veche

Se întorcea din bucătărie, cu braţele încărcat e cu un platou de brânzeturi. Pe culoarul care duc ea la anexă, trebui să facă tot felul de manevre pe ntru a ocoli piramidele de cutii cu faianţă, scândur

i şi bazine murdare de ciment uscat. La un momen t dat, ca să nu răstoarne platoul, trebui să atingă u şor un mare dreptunghi de oglindă pe care muncit orii îl depozitaseră acolo. Sticla era tulbure, pătată de urme de degete. Totuşi reflexia i se păru lumino asă: în încăperea largă a anexei, cu cele două fere stre deschise spre stradă, spre lumina unei zile de vară, invitaţii păreau să pozeze pentru o fotografi e. În centru, într-un fotoliu vechi, Alexandru cel M are şi, pe braţul fotoliului, lipită de umărul lui cu o graţie felină, Beata. În faţa lor, pe jos, Cécile, suflâ nd spre plafon un fir lung de fum. În dreapta ei, M aurice, cu ochi scăpărători şi un braţ ridicat demo nstrativ. Îl vedea şi pe soţul ei, instalat ca întotdea una la o oarecare distanţă, cu spatele sprijinit de p iatra şemineului. Fiica lor, în mijlocul adulţilor, nu se mişca, îi privea cum vorbesc, scuturând uşor o păpuşă uitată în mâinile ei. O fotografie. Fixitatea unui portret de grup. Oameni care pentru o secun dă expun ceea ce cred că este natura lor, tipul lor.

Şi-i închipuie aşa, pozând în faţa unui fotogra f, şi deodată gândul pe care n-a îndrăznit niciodată

să-l ducă până la capăt se exprimă în ea cu o simpl itate necruţătoare. Înţelege că, de mult timp, soţul ei trebuie să se fi săturat de aceste întâlniri între p rieteni, de trăncăneala lor, de amintirile lor revolu ţionare. Că mina pe care o arborează Alexandre, a cel aer de insurgent trădat, este teribil de falsă. C ă Beata se agaţă de el cu o febrilitate umilitoare şi infantilă – umilitoare pentru idealul lor despre fem eia eliberată şi egală cu bărbatul, dar ataşamentul acesta, vai, se numeşte pur şi simplu dragoste. Cé cile e la fel de urâtă, iar trecutul lor revoluţionar n -a adăugat la această urâţenie decât un rictus agr esiv şi dispreţuitor, un zâmbet puţin schimonosit c are probabil că o ajută adesea să prevină plânsetel e. Cât despre Maurice, care, fără îndoială, tocmai î şi povesteşte vitejia de odinioară, când a aruncat c u pietre în poliţie, această poveste repetată la fiec are întâlnire pare, în mod ciudat, să-i prefigureze bătrâneţea: la şaptezeci de ani, va povesti aceeaşi întâmplare, cu aceleaşi râsete scurte şi satisfăcut e. Da, ei pozează. Dar mai ales acel copil imobil, fii ca ei Danièle, aşezată pe mocheta veche, printre a

dulţi, ghiceşte ce se întâmplă, percepe falsitatea a ceea ce se întâmplă.

— Pot să te ajut, Lolo?

Pesemne că Serge i-a auzit paşii pe culoarul aglomerat. Dar ea a trecut de locul cel mai strâmt, pătrunde acum în încăperea largă a anexei, pune platoul pe jos şi se aşază lângă Cécile. Trebuie să se confunde repede în atmosfera plină de fum şi râ sete a acestui prânz care, peste o oră, se va transf orma în cină, trebuie să intre în joc, interzicându-ş i să gândească, împărtăşind hohotele de râs care î nsoţesc sfârşitul povestirii lui Maurice („Atunci le azvârl un pietroi, poc, drept în mutră, şi strig: «Su b pietre, plaja!». Ha! ha! ha!…”), trebuie să ia *join t*-ul pe care i-l întinde Cécile, să tragă un fum, adâ nc, încreţindu-şi pleoapele, să bea, să-i zâmbească lui Serge care tocmai a desfăcut o sticlă cu un poc net plăcut, să-şi treacă neglijent mâna prin părul c opilului, să nu bage de seamă că acel căpşor face o mişcare pentru a se elibera, să-i zâmbească Beat ei, poate să-i arunce gluma lor obişnuită („Mi-l îm prumuţi pe frumosul tău soţ în seara asta?”), ceea

ce-i permite Beatei să se strângă şi mai tare lângă Alexandre şi să joace comedioara tinerei îndrăgost ite. Trebuie să se lase convinsă că nimic nu s-a sch imbat din vremea primăverii lor de la Nisa, că sun t încă acolo, că legăturile nu s-au rupt…

În anii anteriori, reuşea să creadă asta. Acu m, în ciuda vinului, în ciuda gustului lăsat de *joint*, în ciuda partiturii ştiute pe de rost a acestor voci c alde, nu mai crede.

Poate din cauza lui Maurice? El pleacă mâine la Lisabona, ducând în valiză, le mărturiseşte, un p achet de manifeste. Vorbesc despre călătoria lui c oborând vocea, chipurile le sunt grave ca pe vrem ea când Alexandre plănuia să înalţe steagul roşu p e hotelul Negresco. Conspiraţie, pericol, controale ale poliţiei, probabil arestare şi închisoare. Falsita tea tuturor acestora îţi sare în ochi. Ce pericol? Ce închisoare? Se duce pentru că vrea să vadă Lisabo na, se va bronza pe plajă ca un turist obişnuit. „Re voluţia garoafelor” a avut loc în aprilie, baricadele sunt la muzeu, deci, cel mult, va petrece o vacanţă revoluţionară. Observă feţele serioase ale prietenil

or ei, îşi stăpâneşte zâmbetul (Maurice, cu o garoa fă la ureche, agăţând tinere portugheze pe o plaj ă). Vorbesc despre dictatură, valize cu fund dublu, tehnici care permit evitarea filajului.

O rază de soare se strecoară printr-una dintr e ferestrele acestui parter, inundă roşiatică o pere che veche de mănuşi murdare de ipsos, aşezate pe o scară mobilă, le face să pară vii, parcurge pardo seala neterminată de pe jos şi, reverberată de o og lindă, înflăcărează ceafa Beatei şi mâna în care Al exandre ţine o pipă stinsă. „Insurgentul şi muza lu i”, îşi spune Laura. De ani în şir, reuşea să-i vadă a stfel, să-i ajute să-şi joace personajele. Şi a trebuit să aştepte, nu se ştie de ce, acest 24 iunie 1974 ca să-şi mărturisească: „Un caz foarte clasic de cuplu de îndrăgostiţi născut dintr-o petrecere şi care o s ă se destrame la primul contact cu rutina. Alexand re crede că e la capătul unei etape revoluţionare, dar, de fapt, e la capătul unei legături, la capătul u nei iubiri, la capătul unui corp de femeie… Singur ul mister adevărat al iubirii e epuizarea ei, ziua câ nd linia bărbiei, buza care lasă să apară reflexia di

nţilor, ţesătura blugilor, picioarele pe braţul fotoliu lui nu mai sunt, deodată, decât atât, linie, reflexie, ţesătură, picioare”.

Îşi priveşte soţul. Vizibil absent, acesta ascult ă poveştile lui Maurice pe care Cécile le întrerupe cu lungi strigăte indignate: „Nişte macho!” sau: „F asciştii!”. Îi aprobă maşinal şi pe unul, şi pe celălal t şi îndepărtează discret platoul pe care Cécile, în înflăcărarea ei, riscă să-l strivească sub picioarele care freacă furios mocheta. Prin fum, Laura vede c hipul acestui bărbat, deodată foarte îndepărtat – u n străin atât de familiar! „Aşadar întotdeauna s-a prefăcut că e unul dintre noi. Ne-a simulat limbaju l, modele, uneori idealismul care la noi, de altfel, e ra adesea simulat. M-am îndrăgostit de el pentru c ă era un şaişoptist mai autentic decât originalul, c a orice actor care joacă realul cu talent şi-l amplifi că… E cu doisprezece ani mai mare ca mine, dar d iferenţa asta mi s-a părut întotdeauna umplută cu oraşe nocturne, plimbări pe malul mării la asfinţit, singurătate. Chiar credeam asta. Prea naivă? Nu mai mult ca o spectatoare iubitoare de teatru. A in

trat atât de firesc în viaţa generaţiei noastre, în vi aţa mea. De ce azi nu vrea să mai joace? Probabil că pe Cécile o consideră o «toantă amărâtă» şi, chi ar dacă acum îi zâmbeşte lui Maurice, în mintea lu i îl numeşte dobitoc. De ce s-a însurat cu mine? Tâ nără, proaspătă, pradă uşoară. Mai facilă decât gr upurile de furii tinere doritoare de eliberare sexua lă? Poate, pur şi simplu, dorinţa de a se aşeza, mo mentul pentru a se aşeza, a se îmburghezi şi – par adoxul epocii – pentru a se îmburghezi trebuia să flirteze uneori făcând propagandă antiburgheză! L a urma urmei, o fată care toceşte pentru examene în timp ce celelalte participă la manifestaţii însea mnă o anumită garanţie. Poate chiar conta pe o ze stre? Nu, asta-i din *Eugénie Grandet*, eşti prea cru dă cu el. Şi de ce nu? Trebuie să fii puţin crudă ca să vezi limpede. Un *playboy* care decide să se aşez e la casa lui şi dă peste o fată de familie bună… O f, ia uite, până la urmă l-a răsturnat!”

Laura se ridică şi se duce după o cârpă să şte argă vinul care se scurge pe mochetă. Cécile, deja beată, scoate neîndemânatică din balta aceea buc

ăţi de brânză şi ţigări ude. Câteva secunde de tăce re. Cârpa se îmbibă, devine grea, are greutatea fla scă a unui peşte mort. Laura interceptează o scurt ă privire a soţului ei, o privire dreaptă, aspră şi ca re spune: „Nu mai joc”. Toată lumea începe să vor bească în acelaşi timp pentru a priva această pauz ă de orice semnificaţie. Noul preşedinte al ţării („A ristocrat împuţit!”, urlă Cécile), testele din Pacific („Servan-Schreiber nu s-a supus şi are dreptate!” 4, declară Alexandre), moartea lui Duke Ellington (Serge se duce după discul lui)…

Laura îşi reia locul, nu mai ascultă, nu mai as cultă decât acel du-te-vino sonor al discuţiei. Şi, d atorită aceste semi-surzenii, descoperă un detaliu surprinzător: prietenii ei nu o întreabă niciodată c e are de gând să facă în lunile şi anii care vin. Viit orul ei, subiect tabu! Nu vorbeşti despre funie în c asa spânzuratului? Sau ei cred că viaţa ei este toc mai asta: acest magazin cu instalaţii de baie, acest soţ, acest copil? Probabil că le este milă şi frică de ea în acelaşi timp. Vin să o vadă aşa cum mergi la căpătâiul unui bolnav care nu va prinde niciodată

din urmă viaţa celorlalţi. În spatele vorbelor lor, se ascunde obişnuitul mesaj de consolare: „O să vezi, într-o zi totul o să se aranjeze, o să ni te alături, vi aţa ta o să-şi reia cursul, începând de la sursă, înc epând din frumoasa noastră primăvară de la Nis a”.

Se teme de ea însăşi, aşa cum o văd, probabi l, ceilalţi. Încearcă să le întâlnească privirea, nu re uşeşte, o vede pe fiica ei. Copilul, în continuare ne mişcat, pare să pândească gesturile şi cuvintele. Mâna ei agită maşinal corpul obosit al păpuşii, pri virea-i este ostilă, aproape ameninţătoare, şi pare să înţeleagă totul.

Ei nu rămân la cină. Toată lumea a simţit uşo ara fisură care trece de acum printre ei, în ei, într e acest 24 iunie şi trecutul lor. Se ridică, se împot molesc într-un interminabil efort de a pleca, îşi rei au cuvintele de rămas-bun, întâi în mijlocul încăpe rii, apoi pe coridorul aglomerat pe care-l traversea ză în şir indian de parcă ar fugi din casă pe o ieşir e de urgenţă, se mai opresc o dată în antreu, îşi pr omit că se vor revedea foarte curând şi, în sfârşit,

se revarsă toţi în stradă şi se îmbrăţişează din no u. Faţadele se estompează deja în umbra albastră a unei seri de vară, dar pe acoperişuri se ghiceşte încă luminozitatea apusului. Iar ei pleacă încet, se îndepărtează pe strada liniştită şi aproape pustie. Laura îi urmăreşte cu privirea, ba chiar face câţiva paşi, parcă atrasă de plecarea lor. Înţelege deodat ă că ar trebui să fugă, să-i ajungă. Ar trebui să le s pună: „Nu mă lăsaţi aici, în casa asta, în viaţa ast a. Eu o cunosc, viaţa asta, până la raza de soare ca re adineauri a pătruns în cameră. Voi credeţi că e ciudat să-ţi cunoşti viaţa până la poziţia unei pete de lumină pe perete. Nu mă lăsaţi în anexa asta, fii ndcă ştiu că aici n-o să fie niciodată o sală de expo ziţie. E unul dintre proiectele care, în viaţă, sunt d estinate să creeze o iluzie de schimbare, să camufl eze rutina. Nu, sala asta de expoziţii o să rămână mereu în lucru: mănuşa murdară de ipsos, oglinzil e vechi, cada antică, prima şi ultima piesă a muze ului neterminat. Nu mă lăsaţi aici!”

La intersecţie, Alexandre şi Beata o iau la stâ nga ca să coboare spre bulevarde, Maurice urcă s

pre strada La Fayette, iar Cécile rămâne un mome nt indecisă (o vezi, singură, cum bate pasul pe lo c), apoi se hotărăşte să meargă drept înainte. Ar tr ebui, cel puţin, să poată pleca la Lisabona, ca Mau rice. Sau, în lipsă de ceva mai bun, să viseze o ple care la Calcutta, precum Cécile. Ar trebui să plec e.

— Auzi, hai să intrăm, deja am pierdut prima repriză…

Mâna lui Serge pe umărul ei. Ea se întoarce ş i-i întâlneşte privirea – o secundă aproape tandră ş i sfâşietoare, o mărturisire împărtăşită în tăcere.

Spală vasele, îşi îngăduie să plângă îndelung, fără zgomot. Vinul şi gustul lăsat de ce i-a dat Céci le să fumeze o fac slabă, dispusă să iubească, să în ţeleagă pe toată lumea, să ierte. Să ierte vociferar ea comentatorului, acea voce isterică izbucnind di n când în când din salonul unde Serge se uită la m eci. Să ierte nerozia duioasă a melodiei care-i serv eşte drept cântec de leagăn lui Danièle, mereu ace laşi cântăreţ, mereu acelaşi mesaj liniştitor: *„On s e voyait au café des Trois Colombes, aux rendez-v*

ous des amours sans abri…” 5

Să ierte chiar şi brutalitatea cu care timpul a platizează trecutul. Adineauri, în discuţia lor dezor donată, unul sau altul a vorbit de mai multe ori de spre „Mai 68”. Suna ca o marcă aplicată, o etichet ă a cărei calitate se lipsea de comentarii. Aproape ca: „o firmă fondată în…”. Primăvara lor de la Nisa transformată în această monedă convertibilă acce ptată în toate dialogurile intelectuale. O siglă pe c are nu mai ai nevoie s-o descifrezi. Bătrânii vorbes c astfel despre „războiul din 14-18”. Ei, despre Ma i 68…

Aşadar asta era definiţia pe care o căutase cu disperare cu şase ani în urmă, aşezată pe pietrele de pe plajă! Inimaginabila complexitate a ceea ce t răia ea atunci şi-a găsit cuvântul. Erau noaptea ac eea albă de după „tentativa de viol” şi, înainte, vâ nzarea de *Cărticele roşii* în compania unui băiat c u urechi mari şi moi, privirea amară a acelei femei în doliu obligate să-şi croiască drum prin mulţimea lor gălăgioasă, veghile nocturne ale găştii la Alexa ndru cel Mare, steagul roşu pe hotelul Negresco şi

pescarul care-şi trăgea barca la mal şi le-a ieşit în cale dis-de-dimineaţă, chipul lui marcat de noapte, mersul lui greoi atât de deosebit de agitaţia lor săl tăreaţă. Era acea pasiune filosofică ce o cuprinses e, trup şi suflet, da, chiar şi trupul, care era subiec tul nemărturisit al tezei, era vocea lui Jean-Claude Hourion, o voce blazată, aproape lascivă, picăturil e de maioneză care-i căzeau din *pain bagna*, prop unerea lui de a escalada într-o zi drumul lui Nietzs che. Era acea cărare de-a lungul căii ferate, care t e lăsa să vezi micile grădini ale caselor apropiate de şine: bărbatul cu trup puternic înălbăstrit de să pun şi, câteva case mai încolo, femeia îmbrăcată p entru o ieşire şi care făcea un pat mare cu aşternu turi mirosind a lavandă… Şi toate acestea, tot aces t flux de chipuri, cuvinte, sori, toate aceste adevăr uri, jumătăţi de adevăruri şi minciuni şi chiar cele două personaje absolut întâmplătoare – un bărbat sub duş, o femeie făcând patul pentru noapte – era u de acum condensate în acea formulă consacrată: Mai 68.

„Arbitrul nu a vrut să-l sancţioneze sau poate

că…” Are impresia că Serge a dat sonorul mai tar e. Bărbatul în mocasini care o abordase pe prome nadă face şi el parte din acel Mai 68, laolaltă cu fli rtul său nutrit cu vocabularul lor revoluţionar şi m agazinul pe care la început îl considerau o ruptură cu cariera universitară, deci burgheză, care o aşte pta. Alţii alegeau să se exileze la o fermă şi să fabr ice brânză de capră. Ei se amuzau vânzând căzi…

Pune o farfurie pe suportul de vase şi rămâne un moment nemişcată, frapată de evidenţa constat ării care trage o linie sub această zi de 24 iunie 19 74: seara liniştită pe care o trăieşte, cu vesela cur ată, cântecul de leagăn al copilului şi meciul soţul ui, această seară atât de caricatural burgheză, a ie şit direct din revoluţia lor!

Timp de peste douăzeci de ani, amintirea ace lei seri va rămâne neschimbată. Noutăţile de zi cu zi ale vieţii nu vor face decât să-i sublinieze perma nenţa greoaie: o mulţime de bule luându-şi zborul din sticla de detergent de vase, vigilenţa neîntreru ptă fixată pe existenţa copilului, uşoara iritare la fi ecare creştere a sonorului la televizorul din salon.

Apoi, într-o zi, chiar după descoperirea infide litățiI soţului ei, va constata că el nu fusese niciod ată interesat cu adevărat de fotbal şi că se folosea de peroraţia comentatorului ca să le poată telefon a femeilor iubite.

Ziua de 24 iunie va marca, totodată, prima tr ezire a angoasei în faţa trecerii anilor. Deocamdat ă, această frică este abia conştientă, Laura nu ved e decât obiectele care înţepenesc deodată, se înch id în jurul unui fragment de viaţă, o antrenează în trecut. Această puşculiţă, de pildă. Un purcel de fa ianţă pe care Serge l-a cumpărat în ziua primei ani versări a căsătoriei lor. Cu gesturi de prestidigitat or, el lasă să cadă în fantă o monedă, apoi încă un a: napoleoni de aur găsiţi într-un birou de schimb din apropierea Bursei. Promite să „hrănească ani malul” la fiecare sărbătoare de familie. Timp de câ ţiva ani, îşi ţine promisiunea, chiar dacă depuneril e sunt din ce în ce mai rare. Apoi, într-o zi, Laura î şi dă seama că puşculiţa s-a transformat în simplu talisman al unei epoci revolute. Ar trebui s-o sparg ă şi să recupereze banii? Teama superstiţioasă de

a distruge timpul condensat în purcel o împiedică.

O altă felie de viaţă, dintr-un an mai recent p oate, e conţinută în ceasul muzical pe care l-au gă sit la un anticar. Fiecare oră e celebrată prin câtev a acorduri firave. Miezul nopţii şi amiaza dau viaţă unui cuplu de dansatori care execută o pavană uşo r sincopată. Ceasul se opreşte la trei luni după cu mpărare. Repararea lui, mereu amânată, devine e a însăşi un mod de a socoti timpul, lunile, anii care trec, ritmaţi de acest oftat de agasare: „O să trebu iască totuşi să-l duc la un ceasornicar…”

Timpul care face rău se ascunde, de obicei, în asemenea obiecte pe jumătate respinse şi care, pa rcă spre a se răzbuna, evocă epoca în care erau fol osite şi iubite, mai ales îndepărtarea tot mai ireme diabilă a acelei epoci.

4 Jean-Jacques Servan-Schreiber (1924-200 6), politician francez, ministru al reformelor în 197 4, pentru 12 zile, fiind înlăturat deoarece s-a opus testelor nucleare franceze în Oceanul Pacific. „Ari stocratul” de mai sus este Valéry Giscard d’Estain

g (n. 1926), preşedinte al Franţei între 1974 şi 198 1 (n. Tr.).

5 „Ne vedeam la cafeneaua Trois Colombes, l oc de-ntâlnire pentru iubiri făr-adăpost…” (n. Tr.).

Mai 1979

Arta de a face viaţa suportabilă

În anii care urmară acelui 24 iunie 1974, Lau ra sfârşi prin a accepta ideea împotriva căreia nu î nceta să se revolte înainte: ceea ce trăia acum nu era o pregătire pentru altceva, ci pur şi simplu via ţa ei. Această acceptare, cu toată amărăciunea ei, semăna cu o formă de înţelepciune şi, uneori, de p reviziune. Alexandru cel Mare şi Beata se despărţi ră („Eu prevăzusem asta în timpul interminabilului prânz din anexă”, îşi spunea Laura). Maurice, puţi n după vacanţa sa revoluţionară la Lisabona, încep u să colaboreze la un ziar pe care toţi îl considera u reacţionar („Îi lucrez din interior, o să vedeţi!”, s e justifica el). Cécile se tot pregătea să plece la Ca lcutta.

Această viaţă definitiv acceptată se împărţi în două: pe de o parte, trama zilelor în care comanda

unei valve termostatice devenea un eveniment şi, de cealaltă, privirea ascuţită, scrutătoare, privirea aproape ştiinţifică pe care ea o îndrepta asupra ac estei rutine.

Astfel, datorită acestei priviri duble, reuşi ea într-o zi să salveze o situaţie luată iniţial în tragic: nişte concurenţi tocmai se instalaseră în arondism entul alăturat. Şi, pe deasupra, aveau tupeul să su bmineze însăşi temelia comerţului cu instalaţii de baie. Reclama intruşilor lansa următoarea invitaţi e: „Nu vă mai demontaţi cada veche. Profesioniştii de la Novabain o fac, pe loc, ca nouă. De asemene a, ei pot să repare la cald emailul sărit. Cincisprez ece ani de experienţă”. Seara, în timpul unei şedin ţe de urgenţă cu Serge, o cuprinse un râs nebun. Se recunoscu în acea femeie foarte serioasă, medi tând asupra unui mod de a-i îndepărta pe amărâţii care se pregăteau să-şi însuşească o mică parte di n piaţă. „Va să zică magazinul ăsta poate să devină viaţa mea”, îşi mărturisi ea fără tragere de inimă.

De atunci, preferă să facă din existenţa lor o materie de studiu şi cu acest preţ devenea viaţa su

portabilă. Expresia lui Serge la întoarcerea dintr-o călătorie în provincie, sunetul televizorului din sal on, concurenţa neloială a reparatorilor „la cald” şi multe alte lucruri din viaţa lor de zi cu zi ar fi putu t s-o facă să sufere. Graţie acestei observări ştiinţi fice, ea înşela durerea, analiza şi ajungea din când în când la formule aforistice care o făceau aproape fericită.

Într-o seară, surprinzându-l pe Serge adormit în faţa ecranului presărat cu figurine de fotbalişti, văzându-i mai ales gura întredeschisă ca într-o dor inţă de a muşca, găsi una dintre aceste formule şi putu să rămână calmă: „Viaţa conjugală, se gândi ea, este o lentă acumulare de trăsături pe care le-ai socoti absolut insuportabile înainte de căsătorie şi cu care te resemnezi tot mai uşor cu trecerea an ilor”.

Pasiunea filosofică din tinereţe juca un rol im portant în această manie de observaţie şi analiză. Cum îşi întrerupsese studiile, păstrase un apetit in telectual de neofit şi speranţa că reflecţia putea să o ducă dincolo de luciditatea oarecum cinică a afo

rismelor ei.

„Ceilalţi trăiesc pentru noi variantele posibile ale vieţii noastre”, rezumă ea, în ziua aceea din m ai 1979, primind o carte poştală de la… (îi luă un moment să descifreze semnătura şi să-şi simtă ini ma tresărind) da, de la Guillaume. Nefericitul ei vi olator! O vedere banală, scrisă, vizibil, cu o mână obosită după multe alte misive care anunţau susţi nerea unei teze de doctorat la universitatea din Cl ermont-Ferrand. Clermont-Ferrand! Îşi închipui, fă ră să-l cunoască, un oraş rece, cenuşiu, apăsător. Culoare mirosind a tutun acru şi traversate de cur enţi de aer. O sală impersonală, urâtă. Juriul, nişte capete bătrâne care se silesc să zâmbească. Ar fi p utut fi în locul lui Guillaume, în oraşul acela, în sal a aceea. El juca, pentru ea, una dintre variantele v ieţii pe care ea nu o avusese.

Înclinaţia filosofică avea în sfârşit atracţia fru ctului oprit. Serge râsese la început de „filoterie”, cu un râs mai degrabă forţat, apoi se arătase din c e în ce mai ostil, uneori chiar vexat. „Filoteria” de veni atunci un refugiu secret, limbajul intim în car

e putea să-şi formuleze gândurile, ca acesta: bulel e care ies dintr-o sticlă de detergent de vase expri mă tot farmecul nepăsător al copilăriei şi toată ser vitudinea vârstei adulte, pentru că trebuie să le înt rerupi zborul irizat, strivindu-le una după alta, înai nte să se lipească de geamuri sau să aterizeze pe platoul cu brânzeturi.

Nu-şi făcea multe iluzii despre puterea reală a acestor intuiţii. De la un an la altul, ele erau ade sea dezminţite de viaţă. E adevărat, prezisese rupt ura dintre Alexandre şi Beata. Dar niciodată nu şi-ar fi putut imagina dispariţia completă a unei tiner e care făcea parte din viaţa lor. Or, Beata dispărus e fără un cuvânt de rămas-bun, fără să lase nicio u rmă. Întoarsă în Mexic? Ascunsă undeva în Franţ a? Moartă? Ca toate femeile scunde, foarte frumoa se şi brunete, condensa în ea o intensitate a fiinţei pe care aveai impresia că o poţi capta de la distanţ ă, ca pe undele unui emiţător, undele calde şi ferm ecătoare ale acelei surâzătoare femei-copil. Toată filosofia din lume era incapabilă să umple golul lăs at de această dispariţie. Era mai bine să deschidă

o fereastră în noaptea de toamnă, să încerce să dis cearnă acea prezenţă caldă pierdută în obscuritat ea îngheţată a globului.

Cât despre Maurice, „trădătorul”, el fu urmat de mulţi dintre foştii lor prieteni. Dădea peste num ele lor când în comitetul de redacţie al unei revist e, când pe coperta unei cărţi. Şi, cu timpul, se lăsa u surprinşi în rândul nomenklaturii administrative. Nume greu de recunoscut, căci trebuia să-l recuno şti pe tânărul scandalagiu care flutura steagul în c urtea campusului sub patina ministerială a unui di rector adjunct de ceva. Această transhumanţă lent ă care ducea visele tinereţii lor spre o realitate ma i mult sau mai puţin îmburghezită era poate, la ur ma urmei, inevitabilă. „Eşti revoluţionar la douăze ci de ani, liberal la treizeci, reacţionar la patruzec i, cum spunea celălalt”, repeta ea o butadă a scriit orului ei preferat. Şi din nou analizele ei savante i se păreau inadaptate. Viaţa făcea bine lucrurile. N u, „bine” nu era cuvântul potrivit. Viaţa le făcea în felul ei. Aproape întotdeauna imprevizibil, întotdea una puţin răsucit, adică organic. Întortocheat ca ţ

esuturile unui arbore neîncovoiat de capriciile vân tului, ale solului, ale apelor şi totuşi plin de crengi şi de frunze.

Înţelepciunea consta în a ţine cont de această răsucire organică transmisă evenimentelor, destin elor, timpului. Recitind cartea poştală a lui Guillau me, ea înţelese că nu era vorba de un scris obosit de o corespondenţă abundentă, ci pur şi simplu de o mână care tremura. Iar banalitatea vederii era s avant aleasă. Îi scria unei femei pe care fusese cât pe ce s-o violeze! Unsprezece ani mai târziu, nu o uitase; se simţea chiar din tonul vesel şi distrat al i nvitaţiei. „Răsucirea organică a timpului, îşi spune a ea. El, eu, seara aia de iunie, lupta noastră, urm ele spermei lui pe podea, lângă fereastră... Asta ne leagă de unsprezece ani. Ne revedem câteodată în seara aia, în camera aia. Şi acum Clermont-Ferran d, unde n-o să mă duc, dar unde o să revin din cân d în când, cu gândul, un oraş imaginar, mereu rec e şi cenuşiu.”.

Uneori, dezminţirea concluziilor ei filosofice venea cu o întârziere de câţiva ani, alteori aproape

imediat. În ziua când îl văzuse pe Serge adormit în faţa televizorului în poziţia unui carnivor sătul şi r euşise să-şi alunge dezgustul gândindu-se la obişn uinţa pe care o dobândeşti în căsnicie, da, în chiar seara acelei zile, el venise lângă ea în faţa oglinzii din baie, o cuprinsese, îi strânsese pieptul pe sub capot, îi acoperise gâtul şi ceafa cu sărutări rapid e, aproape nişte muşcături, cu gura rătăcită în păr ul pe care ea tocmai îl usca şi, trăgând-o spre pat, o posedase cu o grabă cam brutală, nouă pentru e i, cu o dorinţă doar puţin carnivoră care Laurei îi p lăcuse în ciuda bruscheţii, în ciuda zgârieturii pe c are avea s-o descopere a doua zi pe sânul stâng. Şi mai ales în ciuda vocii batjocoritoare care repeta î n ea: „Iată o femeie în sfârşit împlinită carnal!”. C a să amuţească acea voce care devenea de-a drept ul grosolană („o femeie bine futută…”), se cufunda se repede în analizele ei. Prin ce truc putuse bărb atul care tocmai îi provocase unei femei o repulsie fizică să redevină dezirabil? Cum se transformase acest soţ adormit în fotoliu în amantul cu gesturi s igure şi pline de o impudoare liniştită, în această fi

ară eficace care-şi poseda prada făcându-se admir at? Acest somn precoce, pe la opt şi jumătate sear a, uneori ne moleşeşte, alteori ne scutură cu o trez ire energică, cu senzaţia că putem muta munţii di n loc şi că în fiecare muşchi vibrează un resort gat a să sară. Sau poate că el o visase pe ea, trupul ei, şi voise să recupereze acel vis prea scurt venind s- o cuprindă în baie? Trebuia să explice violenţa ace lei dorinţe, căci ghicea că nu era tocmai genul car e-i plăcea soţului ei (ştia care era actriţa lui prefer ată, îi intercepta privirile aruncate femeilor tinere pe stradă, dar încă nu ştia cât de puţin corespund ea acestui gen).

Flecăreala „filoteriei” ei potoli atât excitaţia puţin ruşinoasă a acestei femei împlinite carnal, c ât şi îndoielile ei. Era mândră de acest control inte lectual. Desigur, trupul său juisase cu o mulţumire naivă şi recunoscătoare (cu „femelitate”, se gânde a ea, amintindu-şi expresia lui Maupassant), dar a naliza repunea totul în ordine, josul şi înaltul, fizic ul şi metafizicul. Până la noua răsucire a vieţii şi n oua dezminţire: de fapt, în acea noapte de plenitu

dine carnală, ea făcuse o constatare dureroasă sa u, mai degrabă, care, trecând neperceptă în brut alitatea dorinţei lor, apărea dureroasă acum, după două zile. Dacă soţul ei semănase cu o fiară, era o fiară de mărime mijlocie, insuficientă pentru prada pe care o ataca – acel corp feminin mare, foarte al b, prea planturos pentru construcţia destul de sub ţire a acestui bărbat cu pielea mată. O superbă va că asaltată de o felină suplă care o doboară, se înti nde peste ea, îi zgârie burta cu ghearele.

— E oribil! Şi dau asta la o oră când ar putea fi în faţa televizorului şi copii…

Laura îşi veni în fire. Era aşezată în salon, lân gă Serge, care tocmai scosese un strigăt de indign are. Reportajul filmat în Africa se încheie cu imagi nea unei mari antilope albe sfâşiate de câteva fiar e. Ea se ridică înăbuşindu-şi un căscat şi se duse î n baie.

A doua zi, îşi aminti de disproporţia corporal ă pe care o constatase (Serge abia era mai înalt cu un centimetru decât ea) şi se simţi cu atât mai con fuză cu cât tocmai vorbeau cu Marcel, angajat de

două luni pentru livrări. Se uita la el, nu era înalt, dar mai bine făcut decât Serge, cu umerii mai larg i şi încheieturi puternice. „O antilopă albă şi grea doborâtă de o fiară…”, îşi aminti ea şi roşi.

— Nu, îţi dai seama, se aprindea Serge, creti nul de Naquet tot n-a trimis robinetele! De trei să ptămâni am făcut comanda. Şi trebuie să le instală m poimâine. Păi ce vrei? Acum trebuie să mă duc chiar eu după ele, altfel am încurcat-o. Un drum d us-întors Paris-Lyon, o să prind toate ambuteiajele pe ploaia asta. Pe deasupra, mai trebuie şi să stau o noapte acolo…

După plecarea lui, ea rămase până seara târz iu să citească: cărţi stufoase, prolixe, ciudate doza je de freudianism şi sociologie, ceea ce de o vreme ţinea loc de filosofie. Plictisită, îşi relua analizele p ersonale şi ajungea repede la situaţii a căror simpl itate făcea inutilă orice interpretare: ea, Serge, M arcel, privirile lor şi amintirea corpului masiv al an tilopei… Sau şi mai simplu: propriul ei corp, albeaţ a grea a sânilor şi corpul mat al soţului ei.

„N-o să înţeleg niciodată nimic din toate aste

a”, îşi spuse ea şi se duse în camera lui Danièle ca să oprească magnetofonul care-şi epuizase banda. Copilul dormea cu un chip care părea închis în jur ul unei hotărâri.

Nici cronologia vieţii ei cu Serge nu explica mare lucru. De altfel, ce cronologie? De ce fusese reţinută o zi din octombrie 1970? De ce 24 iunie 1 974, şi nu altă zi? Şi ziua aceea din mai 1979, cart ea poştală a lui Guillaume… De ce atât de puţine z ile scăpau uitării? Câteva… Şi adesea momente m arcate de mici nimicuri derizorii, tocmai cele care ar fi trebuit şterse primele. Reportajul despre o an tilopă devorată în Kenya. Marcel care, într-o zi, ref uza să ia un aperitiv, ea îl apucase de braţ ca să-l t ragă în salon şi simţise forţa acelui braţ cu muşchi legaţi. Cuplul de prieteni ai lor, familia Vailland, în tr-o după-amiază de duminică pe bulevardul Bonn e-Nouvelle, într-un vânt puternic de toamnă. Impr esia ei: „Îmbătrânesc”. Înţepătura unui gând: „Şi e u o dată cu ei…” După-amiaza aceea devenea, nu s e ştie de ce, o marcă, o insulă absurdă, dar prezer vată în mijlocul atâtor zile uitate. Luni uitate! Apro

ape ani! Câte amintiri sigure putea să regăsească î ntre 1970 (fuga ei prin ploaie, înspre strada Bellef ond) şi 24 iunie 1974? Şi după acel 24 iunie? De… cinci ani deja. Câteva. Aşteptarea lui Danièle la ieş irea de la şcoală. Câteva vizite ale foştilor colegi d e facultate. Câteva fotografii de vacanţă (insula Po rquerolles, Grecia, Arcachon…). Câteva nopţi deos ebite, ca aceea când Serge venise s-o cuprindă în f aţa oglinzii din baie.

Căuta ieşirea din această tulburare filosofică, a doua zi după plecarea lui Serge la Lyon, când so si o scrisoare. Un plic boţit, acoperit de ştampile s pălăcite. O scrisoare de la Calcutta. Cécile spunea că era a doua scrisoare a ei, că prima, de bună sea mă, se rătăcise. Spunea mai ales cât de fericită er a viaţa pe care o ducea acolo de trei ani şi jumătat e. Tonul nu avea nimic de-a face cu febrilitatea ei agresivă de odinioară. Cuvinte foarte simple şi cal me pentru a exprima greutăţile de zi cu zi, accepta rea lor, bucuria acestei acceptări, bucuria de a se simţi utilă, iubită, împăcată cu sine.

Laura stătu un lung moment întorcând pe toa

te părţile scrisoarea, stăpânindu-şi dorinţa de a-i a dulmeca hârtia aspră. Cronologia recapitulată în a jun i se părea şi mai falsă. Trecutul pe care-l crede a definitiv se lărgea văzând cu ochii cu această pr ezenţă îndepărtată, într-un oraş călduros, forfotito r, umed, îmbogăţindu-se cu o aventură pe care ea o credea fantezistă ca toate visele tinereşti. Or, în timp ce ea citea acele rânduri, da, chiar în acel mo ment, Cécile mergea poate pe o stradă nocturnă pl ină de suflarea densă a musonului, constelată de p riviri atente, scăpărătoare…

Scrisoarea de la Calcutta îi sugeră un nou mo d de a gândi, de a înţelege. Trebuia să şi-o imagin eze pe Cécile care, în seara de 24 iunie 1974, se cl ătina la intersecţia dintre strada Bleue şi strada Fa ubourg-Poissonière, o tânără cherchelită şi urâtă, pierdută între mai multe direcţii, toate bune, toate false, o Cécile căreia îi ascultau, din milă, poveştil e despre o plecare departe, poate mâine, spre ţara căutării ei esenţiale (prea beată, articula prost ace st ultim cuvânt). Să şi le imagineze pe acea Cécile şi pe cealaltă, cea care-şi scria scrisoarea – o feme

ie detaşată, eliberată de obligaţia fericirii, trăind î n minunata rutină a visului ei.

Era unica şansă de a înţelege viaţa. Să sesize ze sensul fugitiv al existenţei opunând extremele a cesteia. Şi, în loc să ajungă la concluzia absurdulu i, imprevizibilului şi haosului, să vorbească de par adox. Întâlnirea celor două Cécilii (iunie 1974 – m ai 1979) era un paradox. Între aceste două date, n everosimila anarhie a trăirii, un val de disperare, b ăutură, momente de graţie, dimineţi de speranţă, r ecăderi în întuneric, prietenie trădată, abrutizarea prin gesturi cotidiene (la fiecare trezire, să se spel e pe dinţi, să se îmbrace, să evite privirile şi respir aţiile în metrou, iar în cancelarie să afişeze un zâ mbet contrafăcut), uneori câteva secunde de îndui oşare pentru ea însăşi atunci când mama ei o suna din satul ei de lângă Caen („Pentru ea, sunt şi acu m acelaşi copil, aceeaşi Cécile minusculă din poză, un copil cu o stropitoare lângă un măr uscat…”), c âteva minute de conversaţie telefonică în timpul c ărora trebuia s-o ascundă pe cea care era, o femei e care tocmai s-a trezit cu un gust acru şi vâscos î

n gură şi care, cu receptorul strâns între umăr şi u reche, încearcă să aprindă un chibrit (mâinile îi tr emură, le priveşte cu dezgust, cu bucurie), o femei e care îşi detestă viaţa şi care vorbeşte liniştit cu mama ei, promiţându-i că va veni curând să îngrije ască bătrânul măr.

Numai că era imposibil să-şi imagineze din ce erau făcuţi anii care le separau pe cele două Cécili i. Paradoxul respecta misterul personal care, oricu m, avea să rămână de necunoscut. El lega două ev idenţe: o femeie pe strada Faubourg-Poissonière, a lta în noaptea Calcuttei. Între ele – un abis. Laura îşi spunea că înţelepciunea era să nu încerci să-l u mpli cu spuma trăncănelilor filosofice, ca într-un r oman. Înţelepciunea şi modestia. Căci cine putea a vea pretenţia de a cunoaşte, zi după zi, linia punct ată a paşilor, gesturilor şi gândurilor care lega cel e două margini ale abisului numit Cécile? De altfe l, nici Cécile însăşi n-ar fi putut să traseze decât c âteva bucăţi ale acestui drum. Câteva zile, câteva date. Viaţa era compusă din acele date-cheie, o cr onologie de abisuri, de goluri, şi acele jaloane împ

otmolite în nisipul memoriei: iunie 68, octombrie 7 0, iunie 74 şi, acum, acest mai 1979, seara aceast a, datată de un plic cu ştampile spălăcite… De la o dată la alta – o metamorfoză abia credibilă, aproap e naşterea unei alte persoane.

Paradoxul îi permitea să nu-l explice, să acce pte derutanta libertate a celuilalt. Da, să nu lege î ntre ele fetiţa care ţinea în mână minuscula stropit oare albastră şi femeia beată împleticindu-se pe st rada Faubourg-Poissonnière. „Paradoxul, îşi spune a Laura, este gândul care nu distruge fragila intim itate a celuilalt.”.

Şederea soţului ei la Lyon dură cu o zi mai m ult decât prevăzuse. Ea petrecu mult timp citind, s coase din rafturi vechile dosare cu cursuri universi tare şi le răsfoi până la două noaptea. Să facă din paradox o metodă de reflecţie o pasiona. Mai ales după ce dădu peste acele note: o conferinţă a lui J ean-Claude Hourion. Aşadar el o îmboldise spre id eea de paradox. Pe margine era marcat: mai 68. („ Unsprezece ani, se gândi ea, altă viaţă!”) Îşi amint ea acel curs. Amfiteatrul era aproape gol. Înainte

de revoluţia din primăvară, studenţii nu prea îl apr eciau pe acest conferenţiar. Devenise popular în lu na mai, când acceptase, primul, să semneze o petiţ ie.

În acele zile de mai, ea îl asculta distrată cum vorbea despre diverse teorii ale cunoaşterii, apoi s e pierduse într-o reverie care amesteca ploaia de dincolo de fereastră şi urechile clăpăuge, asemănă toare cu nişte ravioli mari, ale unui student aşezat pe rândul alăturat… Deodată, tresărise în mijlocul unei fraze al cărei ton părea insolit în ecoul amfite atrului. Hourion dezvolta ideea că, orice obiect fiin d inaccesibil gândirii, deoarece este inepuizabil, m ultiplu şi deformat de însuşi instrumentul cunoaşt erii, singurul mod adevărat de a-l aborda consta în a-i trasa limitele cele mai extreme şi a căror aprop iere ar părea inevitabil paradoxală. „Dacă susţineţ i că omul este încununarea Creaţiei şi, în acelaşi ti mp, un morman de materie devorată de organisme le unicelulare încă din timpul vieţii sale, aveţi cel puţin o oarecare şansă de a circumscrie problema …” Nu conţinutul spuselor lui o frapase la început,

ci tocmai tonul vocii. Intonaţia profesorilor este de obicei atât de rodată de repetiţie, încât chiar şi im provizaţiile cele mai personale par preînregistrate. Or, vocea lui Hourion avea, în clipa aceea, căldura puţin fremătătoare a unui gând foarte drag pe car e-l mărturiseşti în acelaşi timp fără tragere de ini mă şi cu inima bătându-ţi puternic. Acest paradox, singurul care putea să înglobeze omul, era, fără în doială, una dintre acele marote intelectuale, unul dintre acele domenii private secrete unde fiecare profesor, obligat de-a lungul anilor să-i citeze pe al ţii, are impresia că inovează şi el. Dacă îl dezvălui a în acea zi de martie, era pentru că nimeni nu-l as culta şi putea să-şi ofere această plăcere declamat orie într-o sală aproape goală. Totuşi speranţa de a fi auzit era încă palpabilă, de unde freamătul vocii şi chiar acea înţepătură lansată către Sartre, idolu l său de obicei intangibil:

„Infernul sunt ceilalţi” ar fi o simplă piruet ă retorică, un racolaj intelectual bun să epateze câ teva burgheze ipohondre, dacă nu l-am completa c u „paradisul sunt ceilalţi”, formulat nu într-o opozi

ţie sofistă, ci în sincronia trăirii. Infernul şi paradi sul, aici şi acum, perfect interşanjabile în fiecare a ct. Da, fiecare gest, privire, judecată a celuilalt su nt în acelaşi timp infern şi paradis. Consubstanţial e şi totuşi inconfundabile!

Era o dezarmare patetică în mărturisirile filo sofice ale lui Hourion. După acel curs, Laura se du sese la el să-i propună proiectul ei de teză despre metafizica trupului.

La întoarcerea de la Lyon, Sergea avea aerul războinicului obosit, dar zâmbitor care revine cu u n trofeu preţios. Şi viaţa acestui bărbat putea fi gâ ndită prin paradoxuri: un tânăr aventurier la volan ul unei decapotabile pe Promenade des Anglais şi acest tată de familie, bucuros să aducă în portbag ajul maşinii două cutii pline cu robinete („baterii d e chiuvetă cu ţeavă fixă”).

Ea avea să-şi amintească această călătorie la Lyon cincisprezece ani mai târziu. Atunci avea să ş tie deja de ce Serge petrecuse o noapte în acel ora ş. Şi că povestea cu robinetele era unul dintre nu meroasele şiretlicuri pe care le folosea pentru a-şi

justifica absenţele. Avea să-şi amintească până şi t eoria paradoxului şi să-şi spună că metoda nu era chiar atât de prostească: proprietarul unui magazi n cu instalaţii de baie, acest bărbat obosit care-şi s ărută nevasta şi, oftând de câteva ori, îi vorbeşte d espre baterii şi valve, şi celălalt bărbat, într-un hot el de noapte, într-o cameră dând spre o faţadă lum inată de o reclamă, un bărbat care strânge şolduril e înguste, slabe ale unei femei tinere în genunchi, cu mica ei crupă ridicată şi capul afundat într-o pe rnă, cu omoplaţi ascuţiţi…

„Bătrâne Hourion, avea să gândească ea, pro blema e că toate paradoxurile nu sunt nimic pe lân gă cămaşa bărbătească aruncată pe un scaun din camera aia de hotel, o cămaşă căreia îi cususem n asturele de la mâneca dreaptă chiar înainte să ple ce el la Lyon. Nasturele ăla, infern şi paradis ames tecate. Cum ziceai tu? Da, exact, consubstanţiale, dar inconfundabile.”.

Asta avea să se întâmple abia cincisprezece a ni mai târziu. Deocamdată şi încă pentru mulţi ani, ea nu ştia şi nu avea să ştie nimic. Avea doar să gh

icească avantajul principal al gândirii prin paradox uri: o dată trasate limitele extreme ale unui eveni ment sau ale unei fiinţe (infernul şi paradisul pe ca re le poţi aştepta de la ele), eşti ferit de durere şi bucurie prea mari, eşti la adăpost de dezamăgiri, de speranţe febrile, de extaze pe care n-ai avea cu rajul să le împărtăşeşti.

Filosofia lui Jean-Claude Hourion avea un efe ct calmant imediat asupra micilor suferinţe din via ţa de zi cu zi. Laura ştia că puţini erau gânditorii c are se coborau să trateze mărunţişurile existenţel or obişnuite.

Timp de mulţi ani, paradoxul avea s-o ajute m ult să trăiască.

III

Paradoxul copilului

Era o zi de vară din 1980. Aplecată deasupra unei căzi cu hidromasaj, Laura îi explica unei clien te funcţionarea alternată a jeturilor. Danièle apăru în pragul încăperii, cu privirea deopotrivă speriată

şi luminoasă:

— Mamă, a murit Joe Dassin!

Seara, spălând vasele (baloanele de săpun zb urau pe fereastră în întunericul cald şi blând), se g ândi la vârsta fiicei ei, foarte tânăra adolescentă c are tocmai împlinise unsprezece ani. „Copilul e un ceas, îşi spuse ea, mai insistent decât orice alt indi cator al timpului care trece. Al vieţii noastre care t rece. Al unei femei care îmbătrâneşte…”

Cântecele lui Joe Dassin fuseseră singurul mi jloc de a o calma pe Danièle, mereu agitată şi foar te revendicativă, în prima copilărie. Inexplicabil, c opilul adormea numai în compania acelei voci puţi n nazale şi de cele mai multe ori melancolice. Cres când, începuse să asculte o muzică diferită, antren ată de colegele ei de şcoală în rapida succesiune a cântăreţilor preferaţi. Dar Joe Dassin rămăsese şi chiar dobândise un loc în acest panteon instabil al preferinţelor muzicale: cel pe care-l ocupă un ursu leţ de pluş printre obiectele din ce în ce mai utilita re şi adulte în camera unui adolescent.

În seara aceea, venită să-i spună noapte bună

lui Danièle, Laura surprinse câteva fraze dintr-un cântec, ascultat fără îndoială ca un omagiu adus c elui dispărut: „*Et si tu n'existais pas, dis-moi pour quoi j existerais…*” Copilul, deja în pijama, stătea î n picioare lângă fereastra întunecată care reflecta lumina albastră a lămpii de pe noptieră. Abia răsp unse la sărutul mamei şi încremeni iar, absentă. „ *Et si tu n'existais pas…*” Laura simţi deodată o scu rtă, dar violentă nostalgie pentru acel „tu” imagin ar: să ai pe cineva, foarte departe, ca să-l poţi visa în această noapte de vară… Se grăbi să-şi vină în fire:

— Dany, e deja zece şi jumătate…

Oprindu-se în prag, aruncă o ultimă privire s pre silueta subţire de la fereastră. Această viaţă d e copil, încă atât de puţin lungă, conţinea deja în e a viaţa şi moartea unui bărbat. Ale acestui Joe Das sin a cărui voce continua să trăiască la primul etaj al magazinului cu instalaţii de baie, într-o noapte d e vară, în camera unei mici adolescente care odini oară adormea cu aceleaşi cuvinte fără să le cunoas că sensul. „*Et si tu n'existais pas…*”

Epoca aceea (copilul dormind în patul lui, ma gnetofonul învârtindu-şi bobina care, derulată, se ambalează într-o rotaţie şuierătoare), acel timp pe care moartea cântăreţului pare să-l trimită într-un trecut îndepărtat, pare uimitor de aproape. Încă di n primele luni de viaţă ale lui Danièle, Laura hotăr ăşte s-o crească altfel decât fusese crescută ea. O educaţie modernă, eliberată de tabuurile mutilant e, de constrângerile care paralizează spontaneitat ea copilului. Cititul cărţilor care promovează acea stă nouă artă a educaţiei ia, pentru o vreme, locul cercetărilor sale filosofice. Le asimilează repede v ocabularul. Trebuie „să-l asculţi pe copil”, „să eviţi culpabilizarea alegerilor sale”… De altfel, toate ac este inovaţii pedagogice sunt de acord asupra unu i punct: să nu interzici nimic. Ea le urmează cuvân t cu cuvânt. Uneori nu fără greutate, ca în ziua ac eea. Danièle, în vârstă de patru ani, stă aşezată pe covorul din salon, pe jumătate dezbrăcată (a refuz at, plângând furioasă, să-şi ia combinezonul la trez ire, dar e alegerea *ei*), şi, metodic, aruncându-i ma mei priviri victorioase, rupe paginile unui catalog

de băi. Laura îşi dă seama că normal ar fi să-i smul gă cartea şi să-i tragă una la fund. Dar ar fi un lucr u retrograd. Se stăpâneşte cu efort, crispată, pref ăcându-se că-şi citeşte liniştită revista. Copilul par e să înţeleagă jocul, îşi ghiceşte propria putere şi plăcuta slăbiciune a adultului. Paginile se rup în c urmeziş şi se presară pe covor. Danièle o scruteaz ă pe mama ei cu o grimasă răutăcioasă de bucurie.

Laura descoperă destul de repede faţa ascun să a permisivităţii acestei pedagogii revoluţionare. Aplicarea anarhiei creative îi ia mai mult timp dec ât i-ar fi luat un minimum de disciplină. Dezordine a cere o adevărată pregătire. Şi apoi, cum nu exist ă reguli, trebuie să reîncepi totul de la zero în fiec are zi, încă de dimineaţă, cu ţipete, plânsete şi nea scultarea tot mai persistentă. Laura se recunoaşte cu greu în femeia descumpănită în faţa unui copil pe jumătate gol care plânge şi se împotriveşte cu o încăpăţânare cu atât mai absurdă cu cât lacrimile l asă să se ghicească o adevărată tristeţe. Copilul n u ştie nici el ce trebuie să facă!

Pe 24 iunie 1974, Danièle, în încăperea mare

a anexei, în mijlocul adulţilor aşezaţi pe jos care m ănâncă, beau, fumează şi vorbesc despre călătorii la Lisabona, la Calcutta… Copilul are cinci ani. La ura îşi trece mâna prin părul fiicei sale, ştiind totu şi ce va urma: desprinderea bruscă şi aproape maş inală, un cap care se fereşte sub mână ca sub atin gerea unei crengi. Totul e maşinal între ele. Un ma şinal război de poziţii, un război de uzură cu ţipete şi plânsete, câteva ofensive inutile, câteva armistiţ ii de linişte. În ziua aceea, Danièle se uită la adulţi cu o curiozitate ostilă. Se simte că nu-i place Cécil e, acea femeie urâtă, îmbrăcată cu o lungă cămaşă colorată şi nişte blugi pătaţi de ulei. O femeie, o fe meie adevărată, o femeie normală nu trebuie să fie aşa. Se simte că discerne deja falsitatea vocilor, a veseliei, a pozelor. Falsitatea iubirii jucate de cupl ul de pe fotoliu: femeia scundă şi brunetă, bărbatu l cu pipa lui nesuferită care-i deformează gura. Da r, mai ales, mama ei nu trebuie să râdă aşa cum râ de, căci ceea ce spune bărbatul aşezat pe covor e l ipsit de interes, copilul ghiceşte asta în ochii distr aţi ai tatălui său. O mamă nu trebuie să accepte ac

el chiştoc ud de salivă de la femeia urâtă. Mama ei nu este o mamă normală.

Normalitatea îşi găseşte refugiu în tată. Laur a nu se miră de ataşamentul lui Danièle faţă de Se rge, ci de intensitatea, de idolatria pe care le desc operă în această iubire. Tatăl nu ţipă niciodată. Câ nd toate argumentele sunt epuizate, când nu mai r ămâne decât dorinţa de a trage nişte palme cu toa tă puterea, de a-l scutura pe copil ca să-i cadă car apacea de ură, tatăl apare în pragul uşii. „Dany, di n cauza ta nu pot să mă uit la emisiune", murmură el cu blândeţe, iar Laura desluşeşte un fel de apel secret, o parolă melodică între tată şi fiică. Danièl e se trezeşte din criza de isterie, tace şi se execută cu o docilitate hipnotică. Şi se vede că e cuprinsă de o fericire misterioasă: privirea tatălui, cuvintele blânde, dar clare şi chiar poziţia lui, în picioare, cu braţele încrucişate şi umărul sprijinit de tocul uşii.

„Este a lui ca… o sclavă", îşi spune Laura într -o zi şi nu reuşeşte să prindă din urmă continuarea gândului, care are timp să se articuleze: „E o tand reţe carnală, aproape… incestuoasă între ei". Face

totul ca să-şi şteargă formula din memorie, dar cu vântul revine, complet neîntemeiat, cu gustul greţ os al unui fapt divers sau, şi mai rău, al unui fapt d ivers preluat într-un roman. Nu, pur şi simplu o mi că sclavă îndrăgostită de stăpânul ei care abia o b agă în seamă. Deşi nu e aşa. El o bagă în seamă. E l o învaţă să meargă pe bicicletă. Tot el îi aduce (di n călătoria la Lyon) acel pulover roşu şi lung care f ace din copilă o micuţă adolescentă şi la care nu v a renunţa ani în şir. El îi cumpără unele cărţi, cele pe care ea chiar le citeşte.

Apoi, într-o zi din vara lui 1980, Joe Dassin m oare. Spunându-i noapte bună fiicei sale, Laura gh iceşte durerea acelui doliu copilăresc şi încearcă s ă imite murmurul lui Serge: „Dany, deja e zece şi j umătate…” Silueta subţire de la fereastră nu se mi şcă. „Am dat greş…”, se gândeşte Laura ieşind. To ate cărţile noii pedagogii recomandau muzica încă din primele zile de viaţă ale copilului. „De ce n-ar deveni magnetofonul un obiect la fel de uzual pent ru copilul dumneavoastră ca şi pentru dumneavoa stră înşivă?”, se întreba unul dintre acele manual

e. Joe Dassin dădea dreptate acestei noutăţi. *„Et s i tu n'existais pas…”* Laura se opreşte pe coridor, a scultă sunetul în surdină al cântecului şi deodată i zbucneşte în râs: „Era pur şi simplu un cântec de l eagăn! Bunul cântec de leagăn de demult pe care ar fi trebuit să i-l cânt…”

Războiul de poziţii ajunge la bătălia decisivă î n martie 1984. Danièle va împlini cincisprezece an i. Pretextul furiei ei este atât de futil şi de disprop orţionat în raport cu înverşunarea reproşurilor, înc ât Laura decelează imediat cuvintele rodate în lun gi monoloage mute, de luni întregi. Totul începe c u critica şantierului eternizat din anexă, care nu-i permite să-şi invite acolo colegii de clasă pentru a- şi sărbători ziua de naştere. Apoi vine rândul culoa rului care duce spre anexă, mereu plin de oglinzi v echi, „ca la talcioc!”, răcneşte Danièle, iar vocea e i sună deja ca a unei femei în toată firea. Laura îşi dă seama imediat că vocea acestei „femei” este m ai bogată în modulaţii de dispreţ şi zeflemea decât a ei. Vin apoi, într-o rapidă rafală retorică, mai mu lte lucruri „amărâte”. Amărât e cartierul lor, amăr

âte sunt camerele apartamentului lor, hainele cu c are-i e ruşine la şcoală, banii de buzunar pe care t rebuie să-i cerşească, amărâţi, prietenii mamei sal e… Laura încearcă să intervină, dar i-o ia înainte a ceastă voce a cărei siguranţă adultă o surprinde di n nou:

— Dar lasă-mă să vorbesc!

Tonul e ascuţit, muşcător. Mai bine să pregăt ească un argument scurt, dar cu greutate, şi să-l p laseze la sfârşitul asaltului. Dar deja sentinţa cad e:

— Dacă nu ne-ai fi impus modul tău de viaţă ş aişoptist, n-am trăi în cocioaba asta şi tata nu şi-ar fi stricat viaţa! Ar fi putut…

Cineva a sunat jos la uşă. Laura coboară, des chide. E Marcel. Se pregăteşte să descarce patru c utii mari cu chiuvete. În mod excepţional, vine du minică. Soţia lui a fost operată şi marţi, ziua lui de livrări, va merge la spital. Laura, încă năucită dup ă ceartă, îl priveşte intrând şi ieşind cu o chiuvetă pe umăr. La ultima navetă, ea se dezmeticeşte. Ar vrea să urce la fiica ei, să o tragă până jos, să i-l ar

ate pe bărbatul acela, să o facă să-i întâlnească pri virea care încearcă să surâdă, să o facă să înţelea gă viaţa celorlalţi.

— Le-am pus în galeria oglinzilor, doamnă Ba roncelli, spune Marcel luând piedica de sub canat ul uşii.

Aşadar, încă din 1984 ei desemnau anexa pri n acest nume ironic.

După scandal, raporturile lor (indiferenţă poli ticoasă, ranchiună răbdătoare) nu prea vor evolua. Chiar şi mult mai târziu, la moartea lui Serge, arm istiţiul tacit va fi menţinut.

Laura va reveni adesea, cu gândul, la reproşu rile pe care i le arunca fiica ei în acea zi de martie din 1984. Cel mai surprinzător va rămâne modul î n care adolescenta putea să interpreteze viaţa pări nţilor ei. „Am crezut întotdeauna, îşi va spune Lau ra, că eu eram cea care pierduse. Studii întrerupt e, apoi abandonate, carieră universitară sacrificat ă. Să spunem limpede, tinereţea mea sacrificată! Î n sfârşit, chiar fără să vorbesc de sacrificii, viaţa p e care am acceptat-o a fost aleasă de Serge. Maga

zinul ăsta e el. Călătoriile de afaceri. Cele patru ch iuvete pe care le-a livrat Marcel. În primul an, înce putul ăsta de viaţă îi convenea şi a făcut din el viaţ a noastră. De cincisprezece ani deja… Şi iată că de scopăr că viaţa asta poate fi citită altfel. Un bărba t, încă tânăr, plin de talente şi energie, care se dev otează şi se resemnează să mucegăiască într-un m agazin «amărât», totul în numele familiei, al copilu lui. Un bărbat care şi-a stricat viaţa…”

Va suferi, de asemenea, dar într-un mod epid ermic, pentru că fusese acuzată de trecut şaişoptis t: „De fapt, ea o detestă în mine pe cea care n-am f ost niciodată sau, mai bine spus, pe cea care am s perat nebuneşte să fiu, fără a reuşi. Da, o adevărat ă şaişoptistă! Cum să-i explic? Să vorbesc despre c orpul meu care mă făcea inaptă să urc pe acoperiş ul hotelului Negresco, despre tentativa de viol… Ş aişoptistă! Ea hăituieşte în mine o fantomă”.

Laura conta mai ales pe acţiunea abrazivă a t impului, a vârstei care avea să şlefuiască aceste as perităţi de cuvinte, ranchiune şi rivalităţi. „Când o să aibă douăzeci de ani, eu o să am… patruzeci şi t

rei. Nicio gelozie posibilă. Fantoma va fi dispărut p ână atunci.”.

La douăzeci de ani, Danièle se căsătoreşte. L a ieşirea din biserică, Laura observă că ochii lui S erge s-au înroşit puţin. E demn, foarte serios şi joa că până la capăt regia de extremă respectabilitate pe care le-a impus-o Danièle. La un moment dat, î n timpul mesei, Laura ar vrea să anunţe: „Ştiţi, de fapt suntem numai nişte vânzători amărâţi de duş uri…” Danièle e de o frumuseţe emoţionantă, o mi reasă de basm. Doar privirea care o cunoaşte perf ect poate detecta încordarea ascunsă la comisurile buzelor şi, din când în când, în agitaţia furişă a ge nelor. „Copilul meu…”, îşi spune Laura şi îi vine id eea că ar suporta absolut orice pentru ca tânăra a ceasta să fie fericită, orice umilinţă sau rănire.

Ei pleacă la lăsarea nopţii. Serge greşeşte dr umul la numai câţiva kilometri de marea reşedinţă pe care invitaţii o numesc „castel”, iar cuscrii „vec hea noastră moară”. A băut mult şi manifestă o dis poziţie în acelaşi timp înduioşată şi furioasă. După ce merge îndelung într-o direcţie falsă, frânează în

mijlocul câmpului, coboară şi se duce să se inform eze de la ocupanţii unei rulote care-şi gătesc cina l a reşou. Laura iese şi ea, face câţiva paşi prin iarb a înaltă şi rece de la rouă. Reflexia violetă a cerulu i lasă încă să se distingă corolele stinse ale florilor şi pietrele unei cărări. I se pare deodată că ar fi at ât de uşor să fugă acum, aşa, peste câmp, fără să-ş i ia rămas-bun de la nimeni, fără să explice nimic. Nu mai datorează nimic nimănui. Nu mai este resp onsabilă pentru nimeni. Să fugă. Are patruzeci şi t rei de ani. Prea târziu? Ar trebui pur şi simplu să a ibă curajul de a pleca pe acest drum îngust de pă mânt, fără să se mai întoarcă.

— Nu ştiu cum o să facem, oftează Serge aşe zându-se iar la volan, dar într-o zi o să fim obligaţi să le spunem părinţilor lui Louis că vindem robinet e şi suporturi pentru prosoape…

Continuă să vorbească. Laura abia îl ascultă. O amintire foarte veche tocmai şi-a pictat decorul în memoria ei: ieşind în curtea mică din spatele m agazinului, o surprinde pe Danièle singură, un cop il de şase ani care merge de-a lungul zidurilor înch

ise, ca o somnambulă, cu ochii înălţaţi spre cer şi buzele animate de povestea şoptită a unei călătorii cu trenul. Densitatea clipei este atât de vie, încât ţ i se pare că vezi peisajele formându-se şi defilând î n privirea copilului… Laura se dă uşor înapoi spre uşă ca să nu rupă acest vis, dar scârţâitul pietrişul ui o trădează. Danièle se opreşte, încă pierdută în cursa trenului, iar ochii lor văd, pentru câteva sec unde, acelaşi lucru. Copilul zâmbeşte cu o slăbiciu ne vagă de convalescent. Laura simte că totul poat e, totul trebuie să fie restabilit între ele pornind de la această imagine împărtăşită.

— Ştii, la urma urmei, ţie îţi datorează educaţ ia ei.

Vocea lui Serge e tandră.

— N-a fost uşor, ţin minte… Dar n-ai cedat. Şi toate cărţile alea de pedagogie pe care le-ai citit! Asta a contat mult…

„Ar trebui să revăd acel copil de şase ani, se gândeşte Laura, să iau trenul care o purta. Dar înc otro? Tânăra mireasă şi-a scos pantofii cu toc înalt şi merge, desculţă, pe covorul gros din cameră, cu

un pahar în mână, în timp ce soţul ei trage draperi ile peste noaptea frumoasă de vară… Şi peste trec utul cu care ei n-au nimic de-a face. Şi peste copil ul care aştepta trenul într-o curte strânsă între zid uri oarbe.”.

— Eşti cea mai bună mamă pe care ar fi putut s-o aibă, îi mărturiseşte Serge când, pe la două no aptea, ajung pe bulevardul Magenta.

Paradoxul soţului

Serge n-a auzit strigătele lui Danièle care o a cuza pe Laura că le stricase viaţa. Ziua aceea din martie 1984 e o duminică. Din când în când, el îşi petrece week-end-ul cu vechiul său prieten Vincen t Kerjean, pasionat de vânătoare şi pescuit, dar ma i ales căsătorit cu o scorpie care îl lasă să plece nu mai în compania lui Serge. Laura zâmbeşte:

— Sper că nu-i spui la fel prietenului tău desp re mine.

— Oh, dacă l-ai vedea, săracul. Un martir. Şi nu merită să-i invităm la noi, nevastă-sa o să ne di strugă moralul. Dar mai ales o să trebuiască, pe ur mă, să acceptăm invitaţia lor, iar cum găteşte mad

am Kerjean, dacă e să mă iau după pachetul pe ca re i-l face lui Vincent… De altfel, e simplu, el îl dă de fiecare dată la câine.

Serge începe să râdă.

La fiecare întoarcere de la o partidă de vânăt oare, revin aceleaşi subiecte: insuportabilul caract er al soţiei lui Vincent, un fazan pe care l-au ratat de puţin, pachetul care l-a bucurat pe Wardy. Laur ei îi plac serile acestea. Serge aduce în haine miro sul întinderilor umede, aciditatea proaspătă a hum usului, un suflu de ceaţă care pare să-i iasă din pli urile vestei. Ei îi place să-l audă vorbind cu aceast ă notă de bravadă virilă în glas, îi place să afle cât eva amănunte noi despre viaţa lui Vincent. Omul a junge să devină, pentru ea, un intim al familiei, ea se surprinde uneori chiar gândindu-se la el fără le gătură cu vânătoarea.

În seara aceea, ea nu ascultă. Vocea lui Daniè le îi răsună încă în urechi. Scrutează chipul lui Ser ge: bărbia i s-a îngroşat, două riduri adânci, dar d estul de frumoase îi incizează obrajii, îşi ciufuleşte adesea părul şi această dezordine îi dă un aer de a

rtist şi îi maschează bine chelia. „Un bărbat căruia i-am stricat viaţa… Un bărbat care ar fi putut trăi cu totul altfel…”

Aceste reproşuri i se par deodată justificate. Copilul vede întotdeauna că regele e gol. Şi o spun e. Danièle a văzut ceea ce rutina conjugală îi împie dica pe ei să vadă. Dar nu, fiica ei nu mai e un copi l! Acuzaţiile veneau de la o femeie foarte tânără ca re, fără a se putea arunca încă în viaţa adultă, o sp ionează cu o acuitate cu atât mai necruţătoare. O panteră foarte tânără care pândeşte din spatele cr engilor.

Serge este deja în pat. Laura intră, el lasă zia rul să alunece pe covor, stinge lumina.

— Uf, sunt mort de oboseală. Vincent mă alea rgă mai ceva ca pe Wardy. Ştii, bretonii ăştia sunt grozav de antrenaţi la mersul pe jos.

Această mărturisire a oboselii este tot o obişn uinţă. După vânătoare, timp de câteva zile, Serge se plânge când de o durere la picior, când de dure ri de spate. „Nu te teme, n-o să te întreb nimic”, m urmură ea uneori, tachinându-l. Aceste nopţi caste

au, pentru ea, farmecul lor. Corpul bărbătesc lipit de al ei este încă impregnat de vânt, de cadenţa p aşilor, de greutatea suplă a animalelor ucise, de gr eutatea rigidă a puştii. El este încă acolo şi aceast ă îndepărtare a bărbatului care-i atinge uşor şoldu l cu mâna îi place mult Laurei. Probabil că în acele nopţi dorinţa ei pentru el e cea mai vie.

Ea se strecoară lângă el, încremeneşte, îi aud e respiraţia. „Bărbatul căruia i-am stricat viaţa…” Care ar fi putut fi această altă viaţă? Un seducător hoinar la volanul maşinii sale, la Nisa, şi apoi? Dar … acelaşi lucru. Maşina, mişcarea, întâlnirile, faţa dele însorite ale oraşelor meridionale. În loc de ast a, camera de deasupra unui magazin cu instalaţii de baie, clienţii, devizele, facturile, femeia asta, e u, nu tocmai genul lui, uneori o escapadă cu un a mic vânător pe cărări îmbibate de ploaie…

— Nu te simţi bine?

Mâna lui Serge îi atinge pântecul, coboară sp re şold. El a simţit fixitatea crispată a corpului înti ns alături. Ea îşi doreşte foarte mult să-i pună ace a întrebare imposibil de articulat: „Zi-mi sincer, ce

ea ce trăieşti cu mine ţi se pare o viaţă irosită?”. S erge se ridică în cot. Pe întuneric, ea îi ghiceşte fa ţa care se întinde spre ea.

— Ce e, Lo?

Simte mâna lui Serge mişcându-se pe coapsă, degetele care pianotează un început de mângâier e. El îşi apasă gura pe buzele ei şi îi şterge răspun sul tardiv:

— Nimic…

O posedă cum face de obicei. Cu deosebirea că pentru ea, în acea noapte, el este un bărbat anu me: cel căruia i-a determinat viaţa.

Repetiţia mişcărilor pare absurdă, impusă de cineva care-i urmăreşte, ascuns în întunericul cam erei, şi care se amuză să-i vadă pe femeia aceea în altă, voluptuoasă, întinsă pe spate cu coapsele lar g desfăcute şi pe bărbatul care se mişcă între coap sele ei, un bărbat care pare că se luptă cu acel cor p prea mare pentru el. Privirea batjocoritoare asc unsă în întuneric remarcă mâna bărbatului care st rânge partea de sus a unei coapse, degetele se înti nd în evantai, apoi îi dau drumul, parcă descurajat

e de grosimea plină şi fermă a cărnii. Vede că fem eia îşi eliberează discret sânul stâng pe care bărba tul îl striveşte cu umărul… Serge scoate un pufnet, se desprinde de ea, se dă la o parte. Un minut mai târziu, mâna lui revine pe şoldul ei. Curtoazie carn ală după dragoste.

— Apropo, Marcel a livrat chiuvetele? murmu ră el deja prin vălul somnului.

Ea reuşeşte să închidă uşa fără zgomot, merg e pe întuneric, pipăind peretele cu mâna, ajunge l a baie. Lumina o face să clipească, apoi privirea o bişnuită se loveşte de albeaţa densă care umple og linda. Laura cercetează acel corp, ridică un sân, îl cântăreşte, palpează rezistenţa elastică a cărnii. U n sân frumos şi greu, cu un sfârc ferm, tare, mare cât o falangă a degetului mic. Abdomenul e amplu, dar fără pernuţe, un triunghi proeminent, musculo s. Pe coapsă, vede o dâră subţire şi lucioasă, asem ănătoare cu urma unui melc.

„El n-are nevoie de toate astea…” Complexita tea simţirilor ei îşi găseşte deodată această expres ie simplă, orbitoare prin adevăr. „El n-are nevoie d

e sânii ăştia, oricum nu-i strânge niciodată, n-are nevoie de şoldurile astea, de crupa asta. Ia din cor pul ăsta strictul necesar unui bărbat ca să doreasc ă o femeie şi să facă dragoste cu ea. Da, strictul n ecesar. Ignoră restul. Decupează din carnea asta ti pul său feminin, cu care face dragoste. Sau se exe cută, ca adineauri". Îşi priveşte reflexia corpului în oglindă, cu detaşarea unui medic. Îşi ia sânii în mâ ini, îi apasă cu putere, îi depărtează. Şi îşi spune c ă nu va trăi niciodată aceste mângâieri, că bărbat ul care trăieşte cu ea va avea, cu siguranţă, din ce în ce mai puţină nevoie de acest corp, cu trecerea timpului…

Constatarea este atât de disperantă încât ea se grăbeşte să fugă în deriziune: în timpul şedinţel or de mamografie, medicul manipulează acei sâni mari cu mai multă voluptate decât soţul ei când fa c dragoste. Dar ironia îi face şi mai mult rău. Se în toarce dinspre oglindă şi deschide uşa culisantă a duşului. Scârţâitul e oribil. Parcă ar deschide o cut ie de conserve. Duşul însuşi e oribil. Strâmt, cu ba zinul îngălbenit şi plăcile care datează de pe vrem

ea instalării. „Cizmarii au întotdeauna încălţămint ea cea mai proastă”, îşi spune ea, nehotărâtă în faţ a acelei redute reci. Se imaginează acolo, atingân d la cea mai mică mişcare peretele, simţindu-şi cor pul şi mai iremediabil disproporţionat în această c uşcă de faianţă.

Ideea care îi vine deodată în minte pare atât de bizară încât ea ar vrea măcar să vadă locul und e ar fi posibil aşa ceva. Îşi pune capotul, iese din b aie şi coboară la parter.

Încă de pe scări, apoi în pasajul care duce sp re anexă, ghiceşte o aşteptare, maturizarea discre tă a unui lucru care-i poate schimba viaţă. În faţa uşii anexei, cealaltă uşă, mai mică, dă în curtea int erioară strânsă între zidurile fără ferestre. O împi nge şi se opreşte în prag, cu respiraţia tăiată.

O ninsoare foarte lentă, aproape imobilă, pla nează în aerul nocturn. Nu se mai văd zidurile, nu mai această plutire somnoroasă care ridică lumea pe verticală. Fiori uşori îi punctează corpul, care d evine rece, uşor, fragil… Închide uşa şi, cu privirea încă orbită, intră în anexă, aprinde vechea lampă

de pe gheridon şi priveşte încăperea. Aşteptarea p e care a simţit-o în ea trebuie să se justifice, de la o clipă la alta. Un semn, o confluenţă de semne.

Locul tot nu şi-a găsit, de atâţia ani, o întrebu inţare precisă. Sunt înghesuite aici oglinzile care a r fi trebuit să acopere pereţii viitoarei săli de expo ziţii. Cada cea mare tronează, model al unei alte e poci, destinată să sublinieze calităţile dotărilor mo derne. Un dulap vechi plin cu teancuri de foi, de c ărţi poştale, arhive inutile pe care nu le-au aruncat din respect pentru bunică, fosta proprietară a case i… De foarte departe, nu, numai din salon, vin dou ă bătăi de pendulă. Toate acele obiecte par s-o pri vească, sperând de la ea un gest. Un gest care va putea să-i schimbe viaţa. Totul este gata să convea rgă în această nouă viaţă. Plutirea fulgilor dincolo de uşă, haloul calm al lămpii, reflexia de alamă a r obinetelor – capete de dragon pe nişte gâturi lungi şi neîncovoiate deasupra căzii. Dar acel gest?

Traversează încăperea şi se opreşte pe malul mării. Încă un proiect eşuat. Invenţia lui Serge: în mijlocul echipamentelor expuse, să amenajeze o fâ

şie îngustă de nisip, câteva cochilii, o ancoră vech e. Un ecou care-i venea din tinereţe şi pe care el s e gândea să-l facă să răsune în anexa aceea prăfui tă?

„Un bărbat căruia i-am stricat viaţa…” Se las ă pe vine, atinge o stea de mare uscată, ia un pum n de nisip, îl lasă să curgă. Apoi, ca trezită, se ridi că şi întoarce capul spre dreapta, spre stânga. Va t rebui să pregătească încăperea pentru aniversare a lui Danièle. Câtă lume va invita? Oglinzile vor tr ebui scoase, altfel, în timpul dansului, totul o să se facă bucăţi. Cada poate fi acoperită cu husa maşin ii. Dulapul, încuiat. Ce altceva? A, da, să strângă n isipul şi cochiliile.

Urcă în apartament şi, în baie, reuşeşte să-şi evite reflexia corpului în oglindă.

Dimineaţa, face un calcul care clarifică mult situaţia. Sunt în martie 1984, Serge va împlini cin cizeci de ani pe 14 mai, iar ea treizeci şi opt, două săptămâni mai târziu. Căsătoriţi în septembrie 196 8, deci în curând vor face şaisprezece ani. Faptul c ă el se mulţumeşte în dragoste cu strictul necesar

nu are nimic angoasant. Obişnuinţă, rutină, adapt are. Există boli profesionale. De ce nu şi boli conju gale? Scăderea atenţiei, pierderea tandreţii…

Ea ştie că această pălăvrăgeală mută o ajută să facă mai puţin fizică senzaţia provocată de cifra treizeci şi opt („deci, în doi ani, patruzeci, cum se f ace că pot să am într-o zi patruzeci de ani?”), un s pasm rapid care-i pune un nod în stomac. Prin acel aşi verbiaj îşi reţine lacrimile când, după-amiaza, t rebuie să măture în anexă mica plajă cu nisipul şi stelele ei de mare.

Hotărârea e luată în aceeaşi seară. Trebuie s ă resusciteze viaţa lor de cuplu, să se facă dorită d e Serge, să-şi reverse asupra lui toată dragostea, s ă facă din el un amant fericit. Îşi imaginează ce-i p oate oferi, derapează într-o kama-sutra grotescă d e corpuri împletite, îşi promite să fie răbdătoare, s ă înainteze cu paşi mici, să lanseze o lentă recucer ire amoroasă, să se străduiască (ce e comic în ast a?) să caute prin toate mijloacele plăcerea acestui bărbat. Da, a acestui bărbat care a instalat o mică plajă mediteraneană în anexă…

Recucerirea amoroasă durează până în luna i unie a acelui an. Laura îşi aruncă vechii papuci de casă şi cumpără o pereche cu tocuri, ornaţi cu o b andă de blană. Lângă patul lor, instalează o veioză care le colorează corpurile într-o luminescenţă ro z. Şi o oglindă. Într-o zi, se vede în ea: e culcată pe o parte, înlănţuită, penetrată de Serge care, ascun s în spatele ei, o zguduie cu uşoare împunsături rit mice. La un moment dat, el se ridică puţin, ea îi ve de chipul în oglindă, privirile li se încrucişează. La un timp după aceea, el scoate oglinda, fără măcar să inventeze vreun pretext. „Ar trebui să fiu mai p uţin insistentă", îşi spune ea. Cartea aceea, de pild ă, o culegere de nuvele de Hemingway deschisă, c a din întâmplare, la *Zăpezile de pe Kilimanjaro* şi pe care ea o strecoară când pe masa din salon, câ nd pe teancul de ziare. Vrea ca Serge să citească a sta: „… o părăsise pentru o armeancă, o târfă foco asă, care-şi freca pântecele de el într-un asemenea hal, de parcă-l frigea. O luase, după un scandal, de la un sublocotenent englez de artilerie. Englezul îl chemase afară şi se luară la bătaie în stradă, pe ca

ldarâm, în întuneric… Când se prăbuşi, artileristul se izbi cu capul de caldarâm şi el o luă la fugă cu f ata, fiindcă auziseră venind poliţia militară. Se urc ară într-un taxi şi o porniră spre Rimmily Hissa, de -a lungul Bosforului, şi apoi ocoliră şi se-ntoarseră înapoi, mergând noaptea pe răcoare, şi se culcară, şi femeia se dovedi a fi răscoaptă, precum şi arăta, dar dulce, cu pielea ca petala de trandafir, siropoa să, cu pântecele catifelat, cu sânii mari, şi nu treb ui să-i pună o pernă sub fese…” 6.

Ea seamănă cu femeia aceea armeancă (dar nu este *răs*coaptă). După lectură, Serge va găsi, fă ră îndoială, că sânii ei sunt *mari* şi că nici ea nu ar e nevoie de o pernă sub fese. Lupta dintre doi băr baţi pentru corpul unei femei îl va excita cu sigura nţă.

De cele mai multe ori, ea găseşte cartea în ac elaşi loc, deschisă la aceeaşi pagină. Apoi, aşezată pe raft în birou. Nu ştie dacă el a citit-o ori nu.

Când Serge lipseşte, ea îşi impune exerciţii c orporale îndelungate, extenuante: abdomenul, pici oarele, talia. Întinsă pe jos, gâfâind, îşi aminteşte

cu un zâmbet că există trei tipuri de femei corpolente sau, mai degrabă, trei stadii ale rotunjimii. Lumea îl invidiază pe primul, îl ironizează pe al doilea şi îi este milă de al treilea. În oglindă, corpul său pare să oscileze între primul şi al doilea. E un corp pictural. Pictorii au nevoie de abundenţă carnală… În tinereţe, Serge a încercat să picteze. Din când în când vorbeşte despre asta, cu nostalgie, i se pare ei. Ea îi dăruieşte o frumoasă trusă de uleiuri şi o duzină de pensule. Perplex la început, el anunţă, după ce se mai gândeşte, că „o să mâzgălească, de ce nu, o duminică din patru, dacă nu plouă prea tare”… De fapt, vechea pasiune îl prinde, face lungi şedinţe de pictură, aproape în fiecare duminică în care nu merge la vânătoare cu Vincent. Ei îi place să şi-l închipuie aşezat pe un mic scaun pliant, undeva pe cheiuri, măgulit de atenţia turiştilor japonezi. Îi plac totodată aceste lungi duminici datorită solitudinii lor, pentru libertatea pe care o are să citească, să-şi construiască teoriile, să viseze. Pânzele pe care le aduce el o surprind prin compoziţia lor studiată, prin corectitudinea foarte profesionistă

a tuşelor. Serge are într-adevăr „mână”! Laura se crede, măcar în parte, disculpată faţă de bărbatul căruia i-a stricat viaţa.

Această perioadă, această scurtă renaştere p e care ea o vrea amoroasă şi artistică, se încheie t rei luni mai târziu, la sfârşitul lunii iunie din acela şi an 1984. În ziua aceea, Marcel livrează mai mul te cutii cu plăci de marmură, duce două în magazi n, iar restul în „galeria oglinzilor”. După plecarea l ui Marcel, ea rămâne un moment nehotărâtă în mi jlocul încăperii, cu impresia că a uitat să-i spună c eva livratorului sau… Cada cea mare este şi acum acoperită cu o husă veche, de la aniversarea lui D anièle, cu trei luni în urmă. Câteva cutii de bere g oale şi turtite zac într-un colţ. O grămadă de chişt oace, o minge din hârtie de cadouri înfăşurată în p anglici luminescente… Nu vor şti niciodată ce să f acă cu anexa: sală de expoziţii, sală de petreceri, c imitir pentru arhivele pe care nu îndrăznesc să le arunce sau mai curând o magazie pentru proiecte eşuate. „Galeria oglinzilor”…

Ziua de iunie este plină de un vânt cald, sec,

ai zice că-i sirocco. Uşa ce dă spre curtea interioar ă cedează sub un flux de aer. Laura îşi aminteşte d e acea zi de marţi, de fulgii suspendaţi în noapte. Ea era acolo, aştepta un semn… Priveşte împrejur: un şir de oglinzi pe care Marcel le-a readus aici du pă aniversare, cada cu husă, vechiul şemineu care n-a mai fost aprins după moartea bunicii. De altfel, se făcuse vreodată focul în el?

O rază de lumină pătrunde pieziş prin fereast ră, în fundul camerei. O apariţie rară la parter, pe ntru asta e nevoie de apusul târziu din cele mai lu ngi zile de vară, de unghiul acesta mic, razant… C ele mai lungi zile ale anului? Când? Şi în iunie… A ceeaşi rază. Şi acelaşi sens tulburător. Da, asta e, Alexandru cel Mare stătea în fotoliul vechi cu braţ e destrămate, Beata se lipea de umărul lui, jetul d e lumină îi înflăcăra ceafa, obrazul…

24 iunie 1974! Ultimul prânz al tinereţii lor. A cum zece ani.

Laura nu are timp să recompună mozaicul ge sturilor şi chipurilor, nici să regrete acel timp, nici să înţeleagă falsitatea acestor regrete. Simte spas

mul care i se înnoadă în stomac şi, fără să-şi dea s eama că şopteşte, repetă:

— Nu e posibil! Nu vreau să trăiesc atât de r epede!

Să trăiesc atât de repede... Stranietatea form ulei, smulsă de teamă şi panică, o eliberează. Gân durile cele mai plane, mult timp dezactivate, se ive sc: are treizeci şi opt de ani, în mai puţin de doi an i, patruzeci. În ce moment din viaţă a acceptat ca firească această numărătoare? O femeie nu trebui e să tolereze niciodată nici măcar ideea acestui ta ximetru al vârstei. Trebuie să se revolte. Să refuze aceste frontiere absurde: patruzeci de ani! Cine a decis pentru mine? Să refuze existenţa în viaţa ei a acestor „acum zece ani", „acum cincisprezece an i". Să facă astfel încât în mijlocul acestor zece ani o altă viaţă să înceapă şi să şteargă toată cronolog ia, să arunce în aer contoarele, să o lase complet s ingură, complet nouă în noapte, sub o lentă cădere de zăpadă...

Serge o strigă de pe scară:

— Lo, ne întreabă Vaillanzii dacă putem veni l

a cină pe 4. Ce le spun?

Laura traversează anexa, pregătindu-şi în gra bă vocea, cu privirea înceţoşată de lacrimi. În trec ere, ia de pe şemineu o mică mumie de căluţ de m are.

Noaptea nu reuşeşte să-şi stăpânească hohot ele. Plânge, se detestă pentru această slăbiciune, î l plânge pe Serge, care nu doarme şi trebuie s-o c onsoleze.

— Ştii, încearcă ea să-i explice sufocându-se, la început credeam că magazinul ăsta, băile astea, toată viaţa asta erau ca un joc… Şi tu credeai aşa, nu? Şi pe urmă, nu înţeleg, dar totul a fost atât de rapid. Şi nici măcar n-am avut timp să reparăm ce asul muzical, ţii minte?

Cu toată febra plânsetelor, ghiceşte că Serge n-o ascultă. O mângâie, o strânge în braţe, o întrer upe cu sărutări. Ea simte că o doreşte. Că o doreşt e aşa cum este ea acum: o femeie întinerită, aproa pe infantilizată de şoaptele printre lacrimi, un cor p abandonat fără apărare în chinul sufletului. El o posedă, o posedă în ea pe aceea care plânge ca o a

dolescentă, decupează din acel corp abandonat o t ânără femeie destul de naivă ca să plângă după vi aţa care trece.

A doua zi, recăpătându-şi calmul şi capacitat ea de a gândi şi a judeca, adică de a fi moderat de cinică, ea se gândeşte din nou la „strictul necesa r”.

Astfel se încheie în viaţa lor perioada recucer irii amoroase.

După ani, ea va avea forţa, forţa deznădejdii, să-şi ironizeze tentativa stângace de a aţâţa focul dragostei lor (va declama, în gând, exact cu aceast ă emfază comică: „Astfel s-a încheiat recucerirea mea amoroasă!”). După ani: anul în care va împlini cincizeci de ani. Va râde de femeia de treizeci şi o pt de ani care se înfricoşa de vârsta ei. Va avea cin cizeci de ani, va fi timpul când, aproape cu răceal ă, se va ocupa să aranjeze toate chestiunile practic e ale sinuciderii sale.

Se produce totuşi, în mijlocul acestor trei lun i de renaştere amoroasă, un eveniment major: îl în şală pe Serge. Asta se întâmplă în cabana de vânăt

oare pe care el o cumpărase cu câţiva ani în urmă şi în care se adăposteşte cu Vincent pe vreme rea. Ea se duce acolo, întâi cu trenul, apoi pe jos, print r-un lăstăriş des. Cabana e foarte mică. Deschizân d uşa, Laura se întreabă cum de încap acolo doi bă rbaţi. De altfel, deocamdată numai Vincent se află acolo. Stă pe vine lângă o sobă şi aruncă vreascuri dintr-un lemn roşu închis, parcă ar fi felii de ton. Î ncăperea e strâmtă şi plină cu piei de animale car e răspândesc un miros puternic, aspru. Pe o masă e îngrămădit vânatul, nişte cocoşi de munte ale că ror pene scânteiază în penumbră. E foarte cald. Vi ncent o ajută să-şi dea jos pardesiul, apoi începe s ă-i explice cum trebuie tăbăcite, uscate şi înmuiate pieile... Bărbatul e frumos şi mai înalt cel puţin cu un cap decât ea. Arată ca un vânător adevărat, iar ea îşi spune că i-au plăcut întotdeauna ochii aceia de un albastru intens sub sprâncenele drepte, roşc ate. Un câine mare se învârte în jurul lor, în încăpe rea minusculă, se freacă de picioarele lor, îi împin ge unul spre altul. Vincent continuă să vorbească ş i Laura înţelege că acum cel mai important este să

asculte, să nu bage de seamă, să se prefacă a nu b ăga de seamă că el este lipit cu totul de ea, că sun t aproape dezbrăcaţi din cauza căldurii dense a fo cului, că el are pe piept, deasupra inimii, o aluniţă mare care seamănă cu un ochi maro… El o posedă în picioare, când desprinzându-se de ea, când abăt ându-se asupra ei, ridicând-o prin forţa asaltului s ău. Aerul miroase a piei încă pătate de sânge, a fo c înţepător, a pene ude de vânat. Câinele se agită î n jurul lor, latră. Alte lătrături le răspund, în ecou, din adâncul pădurii. Ea ştie că Serge se va întoarc e dintr-o clipă în alta. Şi că i-ar fi imposibil să se el ibereze de bărbatul care este tot în ea şi care n-a j uisat încă. Dar ar trebui mai ales să ascundă pieile însângerate, să stingă focul… Face un efort violent ca să se smulgă de bărbatul care o penetrează, îl î mpinge în ciuda plăcerii de a-l simţi în ea, în ciuda plăcerii care îl face deja să rânjească. El o strânge tot mai puternic, îi cuprinde sânii, o trage violent s pre el. Deodată, ea vede iar ochiul maro de deasup ra inimii amantului său…

Ochii lui Serge, lumina roz a veiozei lor.

— Ai avut un coşmar. O să deschid uşa, să int re aer…

Laura îl priveşte cum se scoală şi traversează camera. Cu siguranţă, el a ghicit. Dar cât de mult? Ea speră că nu a strigat prenumele bărbatului car e o poseda.

Prezenţa acelei fantome va fi uneori stânjenit oare pentru proiectul ei de recucerire amoroasă.

La cinci ani după utopica tentativă, ei asistă l a nunta fiicei lor. Iunie 1989. Iar în septembrie, în modul cel mai neaşteptat, pleacă la Marrakech.

— Ascultă, avem şi noi dreptul la călătoria no astră de nuntă, anunţă Serge exhibând cu un gest de iluzionist două bilete de avion. Douăzeci de ani de viaţă comună…

Greşeşte cu un an. Ea nu-l corectează, bucur oasă de bruscheţea acestei hotărâri, a acestui imp uls care-i aminteşte libertatea imprevizibilă a întâl nirii lor: vântul însorit pătrunzând în maşină, micil e oraşe de pe coastă care se deschideau ca nişte s coici arătându-şi frumuseţea străduţelor la câţiva paşi de mare… Închid magazinul pentru o săptămâ

nă şi pleacă. Ea simte că speranţa unei alte vieţi vi brează încă, o adulmecă aproape la fiecare inspira ţie, trebuie să fie încrezătoare, să nu sperie şansa, să se arate un pic prostuţă. Da, să devină o turistă fericită şi nepăsătoare.

Este astfel până în penultima zi a călătoriei lo r. Dimineaţa, Serge se duce după ţigări, ea coboar ă după câteva minute, zicându-şi că se vor întâlni pe stradă. Îl vede nu la ieşirea din tutungerie, ci a colo, deodată de nerecunoscut, în cabina telefonic ă. De nerecunoscut mai ales expresia de pe chipul lui, pe care ea nu reuşeşte s-o definească imediat. Un chip, cam tâmp, s-ar zice, înmuiat şi căruia con versaţia îi imprimă o serie de grimase surâzătoar e, maliţioase. Laura nu ştie, nu-şi închipuie cui ar putea soţul ei să-i adreseze o asemenea mimică. S e gândeşte la Danièle, la Vincent, la familia Vaillan d… Nu, cu ei n-ar zâmbi aşa afectat. O intuiţie îi s uflă să nu meargă spre el, să rămână în mijlocul ta rabelor cu covoare la care s-a oprit. Detestă ideea intuiţiilor (mai ales „intuiţia feminină”), ştie că tot ul poate fi stăpânit prin gândire, formulat, clarifica

t. Instinctul care o reţine seamănă mai degrabă cu un disconfort, cu un presentiment: cabina telefoni că, bărbatul din spatele sticlei, pânda, cuvintele m ute cărora ea le ghiceşte sentimentalismul par să vină dintr-o realitate care, într-un viitor mai mult s au mai puţin îndepărtat, se construieşte deja, se p regăteşte să fie descoperită, să devină pur şi simpl u viaţă…

Laura întoarce privirea, se străduieşte să exa mineze covoarele atârnate de streaşina prăvăliei. Deopotrivă distrată şi cu o fixitate dureroasă, privi rea ei dă peste simetria colorată a desenelor (un la birint!), apoi peste acea suprafaţă ternă de culoar ea paiului, o reţea strânsă de fire şi noduri: dosul unui covor. Chipul său e la câţiva centimetri, simte mirosul greu al ciucurilor, respiră greu. Îi revine î n gând amintirea ţesătoarelor pe care le-au văzut l a lucru, cu trei zile în urmă. Îşi imaginează o viaţă umană care se înfăşoară, zi după zi, în firele ei. Su te de covoare în jurul ei, întinse, atârnate, rulate, ş i toate au acel dos gălbui, împletirea vieţilor, vasel or sangvine, nervilor, răsuflărilor ţesute în acele c

arapace de lână.

O judecată a propriei vieţi (nicio mare difere nţă faţă de o ţesătoare!) o izbeşte ca o lovitură bin e calculată. Vede un scaun, al proprietarului, se aş ază, închide ochii.

— Ei, ai ales un covor frumos?

Vocea lui Serge păstrează în tonul vesel câtev a note pe care ea nu le cunoaşte.

Cinci ani mai târziu, sărbătoresc ziua de naşt ere a lui Serge. Vin Danièle şi Louis cu cei doi copi i ai lor şi familia Vailland, Françoise şi Georges.

În anii precedenţi, Laura a ajuns la un fel de i nsensibilitate faţă de înaintarea în vârstă, o aneste zie care i-a înlocuit treptat vechea „filoterie”. Lăun tric, ea recunoaşte că e vorba mai degrabă de auto sugestie: să accepte, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, cei şaizeci de ani ai lui Serge, să găsească u n motiv de optimism, căci ea are numai patruzeci ş i opt, de unde se vede avantajul de a te mărita cu bărbaţi mai în vârstă, să se înduioşeze (de vreme c e şi ceilalţi o fac) de perlele nepoţilor ei, Alexis, pa tru ani („Bunico, ziua ta e mâine?”), şi Pauline, trei

ani („Vreau şi eu un coniac”), să-i zâmbească lui L ouis care, la sosire, se uită la casă de parcă ar fi o colibă de papuaşi. Să nu arate nimic. Mai ales gân durile care-i scapă înainte să le poată alunga. Unul dintre ele: „ «Perlele copiilor», genul pe care-l det est cel mai mult, amestec de înşelăciune infantilă şi ipocrizie mieroasă a adulţilor”. Altul: „Altcineva decide întotdeauna pentru noi, a decis să facă din mine o «bunică», iată, costumul e gata, rolul e scri s şi o să existe întotdeauna sufleuri ca să mă ferea scă de lapsusuri”. Altul: „Cu fiecare an, îi ajungem din urmă pe Vaillanzi, acum suntem aproape din a ceeaşi generaţie…”

Şi deodată aceste gânduri tac. O clipă de lini şte, o scurtă melancolie a sfârşitului de petrecere sau, mai degrabă, un lung „înger care trece”. Şi ex trema fragilitate a acelui corp de copil care se lipe şte de ea şi rămâne imobil, pulsaţia mută, încrezăt oare a unei vieţi. „Pauline, nepoata mea”, îşi spun e ea, iar ideea de a se resemna i se pare aproape p lăcută.

Serge le-a promis copiilor că-i duce în „galeri

a oglinzilor”, unde trăieşte vârcolacul. Toată lume a merge acolo, în alai, Louis primul deoarece, şi cu ajutorul băuturii, se extaziază întruna de această c asă insolită. Danièle îi arată anexa, explicându-i că odinioară, împreună cu colegii ei de liceu, organiz a aici petreceri.

— Da, când am împlinit cincisprezece ani am dansat aici. O fată era să se răstoarne în cadă!

Louis o cuprinde şi începe, fredonând, să mim eze un slow. „A dansat în anexa asta acum zece an i, îşi spune Laura… Chiar şi în viaţa lor atât de tân ără pot deja să numere cu deceniile…” Îi priveşte cum se leagănă uşor lângă şemineu. Ştie că mome ntele ca acesta sunt foarte rare în viaţă şi că ei înc ă nu ştiu, probabil, asta. „Ar trebui să le dau tot ce -mi mai rămâne de trăit! se gândeşte ea cu o fervo are subită, sinceră. Ce să fac cu toţi anii ăştia?”

Alexis a găsit sub fotoliu o stea de mare. Serg e, aplecat, îi dă explicaţii despre cum merg stelele de mare. E foarte în largul lui în acest rol de bunic tânăr.

Invitaţii pleacă. Danièle îi instalează pe copii

în maşină. Familia Vailland se întoarce pe jos, locu ieşte pe bulevardul Bonne-Nouvelle. Laura şi Serg e rămân un moment în faţa uşii, îi urmăresc cu pri virea. Este o zi frumoasă de mai… Deodată îl văd p e Georges făcând cale întoarsă.

— Françoise avea o îndoială. Ne vedem dumi nica viitoare, da? O să vă arăt cum am amenajat te rasa…

Îşi iau din nou rămas-bun. Françoise agită br aţele, postată la intersecţia dintre strada Bleue şi strada Faubourg-Poissonière.

— La mulţi ani… spune Laura zâmbind şi-l să rută pe Serge pe gât.

Intră amândoi. Apartamentul, cu toate ferestr ele deschise, pare gol fără copii. O melancolie plăc ută de după petrecere.

— Mă gândeam să mă duc să pictez puţin du minica viitoare, dar asta e… oftează Serge.

Duminică dimineaţă, premoniţia de la Marrak ech devine realitate. O realitate puţin deformată, r evizuită cum sunt întotdeauna evenimentele pe ca re le presimţim confuz.

Laura o vede pe femeia aceea, frumoasă, dar cam prea corpolentă, închisă în îngustimea cu gea muri de sticlă a cabinei telefonice şi care, cu recep torul în mână, tastează un număr, un interminabil număr compus din cifre haotice pe care nu le aleg e, un apel spre nicăieri, spre un fantomatic altund eva. Prin geam, femeia pândeşte interiorul unei ca fenele de care o despart numai lăţimea trotuarului şi forfota oamenilor care coboară în Gara de Nord sau se îndreaptă într-acolo. Un adolescent se opre şte în faţa cabinei, scoate din buzunar o cartelă tel efonică şi ia postura demonstrativă a celui care aşt eaptă. Femeia îşi apasă receptorul la ureche, dege tele ei încep să se agite iar pe tastatură, dar nu sc apă din ochi masa din stânga intrării în cafenea. O masă mică şi rotundă, două persoane: un bărbat c u părul încărunţit, buclat, o femeie tânără, foarte s labă, îmbrăcată cu o haină scurtă din imitaţie de p iele lucioasă şi nişte jeanşi negri. Două pahare în f aţa lor, două culori foarte crude, un galben acid, u n roşu agresiv. Bărbatul trage spre el mâna iubite i, îşi lipeşte mâna aceea de umăr şi de obraz, mur

mură un cuvânt cu mici grimase de felină fericită. Tânăra îl ascultă, zâmbind şi ea, cu gura întredesc hisă, şi atingându-şi buza de sus cu vârful limbii…

Adolescentul, nerăbdător, zgârie geamul cabi nei cu tăişul cartelei.

Laura se întoarce şi descoperă deodată că fe meia care se preface că vorbeşte la telefon este ch iar ea. Femeia aceea puţin greoaie, mai ales în co mparaţie cu tânăra dindărătul geamului, mai ales î n ochii adolescentului care-i ia locul în cuşca de sti clă. Femeia care ocoleşte cabina, cu capul în jos, p leacă, traversează piaţa prin mijlocul maşinilor, în cearcă să se piardă în mulţime. Şi se lasă trădată mai întâi de claxoane, apoi de privirile amuzate al e bărbaţilor. O trecătoare rătăcită care nu reuşeşt e să iasă din piaţă, prinsă într-o încurcătură de oa meni care sosesc sau pleacă, de semafoare, maşin i, guri de metrou, vânzători care umplu trotuarele cu tarabele lor. Se învârte ca magnetizată de storu l stacojiu al cafenelei Le Terminus…

Rupând vraja locului, scapă în cele din urmă şi, într-un sfert de oră, ajunge acasă.

Toate acestea se petreceau aşadar la cincispr ezece minute de viaţa ei, de viaţa lor. Picioarele fo arte subţiri ale tinerei, care se desfăceau şi se înc hideau sub masă, mâna ei frecându-se de obrazul bărbatului, vârful limbii mişcându-se întruna pe bu ze.

Nu ştie dacă pânda ei din cabina telefonică a precedat sau a urmat descoperirii plicului: o scriso are, cu tutuială amoroasă, cu fragmente codate nu printr-un cifru, ci pur şi simplu prin pomenirea un or amintiri necunoscute celorlalţi. Şi fotografia ac eea. O siluetă filiformă, un chip neutru, fără frumu seţe veritabilă… Dar foarte tânără! Nu ştie dacă, î nainte să dea peste scrisoare, nu surprinsese voce a lui Serge la telefon, vocea aceea lichefiată de di minutive. Tulburarea ei este atât de mare încât cr ede că deja ghicise totul, auzise totul, înţelesese to tul în dimineaţa aceea, la Marrakech.

Nu ştie ce se face şi ce se spune într-o aseme nea situaţie. Începuturile de explicaţii care i se art iculează în gură seamănă când cu un roman prost, când cu un interogatoriu care derapează într-o sce

nă de menaj. Nu ştie nici măcar dacă dovezile sunt suficiente şi dacă o femeie de vârsta ei n-ar trebui pur şi simplu să închidă ochii.

„O femeie de vârsta ei…” Revolta este, în ea, aproape musculară. Un reflex de supravieţuire. In stinctul de conservare. Se simte capabilă de grosol ănie, de violenţă, de plăcerea de a umili. Sună tele fonul. Serge: „Ce să cumpăr pentru Françoise, flor i tăiate sau flori în ghiveci?”. Despărţirea ar însem na şi asta: curiozitatea frenetică a lui Françoise, ş ocul pentru Danièle şi apoi magazinul, partajul bu nurilor, divorţul, drama burgheză… Nu! Orice, nu mai asta nu!

Laura se miră ea însăşi de calmul ei în timpul prânzului de la familia Vailland. Georges îi duce să vadă terasa, pe acoperiş, recent pardosită cu dale şi garnisită cu plante. Se vede până departe: cine matograful Rex, Sacré-Cœur şi, oblic, statuile de p e frontonul Gării de Nord… O zi liniştită, caldă. Fr ançoise smulge acele îngălbenite ale unui conifer, Georges arată cu degetul când într-o direcţie, cân d în alta, ca să explice cum noile populaţii invadea

ză cartierul, un ansamblu de case după altul. E su biectul lui preferat. Pare un bătrân comandant mil itar care constată ravagiile suferite de trupele sal e. Serge, pe jumătate aşezat pe balustradă, aprobă din cap fără să asculte. Are aerul unei feline sătul e, blânde, da, un linx gata să toarcă. Laura se sprij ină cu amândouă mâinile de balustradă. Ar fi foart e uşor să păşească peste ea. Mai puţin de o secun dă. Ei n-ar avea timp să reacţioneze. O secundă. C urtea de jos, care pare atât de mică. Fără îndoială, căderea ar semăna cu o înghiţitură lungă de apă r ece.

În lunile următoare, se simte ciudat de liniştit ă. Viaţa secretă a lui Serge se demistifică pe frânt uri, pe felii, pe straturi. Munca de verificare, de ob servare (dar nu de supraveghere, nu are nevoie de aşa ceva), câteva descoperiri (dar nu căutări!), o si mplă atenţie la inconsecvenţa alibiurilor lui.

Există în această ştergere a colbului de pe o viaţă atât de apropiată şi atât de puţin cunoscută descoperiri care rănesc mai mult decât altele. Une ori prin ironia lor involuntară: una dintre primele s

crisori fusese strecurată în culegerea de povestiri de Hemingway, exact la pagina *Zăpezilor de pe Kil imanjaro*. Alteori prin rapiditatea cu care se spulb eră un vis: acel cupon de zbor Paris-Sevilla. Oraşul unde s-a imaginat adesea, împreună cu el.

Când rana unei noi descoperiri se estompeaz ă, vin constatările al căror ton detaşat o ajută să în ceapă şi să termine fiecare zi. Găseşte răspunsul l a întrebarea care a făcut-o să sufere cel mai mult vreme de câteva săptămâni: „Cum a putut să nu re marce prima trădare, începutul acelui lung şir de minciuni?”. Numai că nu exista un început sau, ma i degrabă, acel început se situa cu mult înainte de căsătoria lor, Serge a trăit întotdeauna astfel. Iar d acă ea continua să nu-şi dea seama de nimic era p entru că minciunile lui erau foarte vechi, învelite î n miile de banalităţi ale vieţii lor adevărate, confu ndate cu ele, indiscernabile. Ce putea ea să gânde ască adulmecând acel miros care-i plăcea atâta: te rebentina cu care Serge îşi curăţa pensulele? Era mirosul serii de duminică, al unui sfârşit de zi feric it, al aerului deja primăvăratic.

Viaţa lui Serge care se dezvăluie încetul cu în cetul îi aminteşte de straturile succesive de tapet: un desen te mişcă prin naivitatea lui şi imediat sim ţi dorinţa de a desprinde toată acea crustă lipită şi a ajunge la goliciunea zidului.

Ea ştie ce o reţine de la o explicaţie decisivă cu Serge. Trădarea lui nu se adaugă la viaţa lor, ci îi schimbă complet sensul. De la vârsta de douăzec i şi doi de ani, ea a trăit aşadar o viaţă misterioasă în care corpul ei, timpul ei, chiar prezenţa ei parti cipau, fără ca ea să ştie, la un joc de întâlniri, conv ersaţii, escapade amoroase, plăcere, alibiuri mai mult sau mai puţin ingenioase, călătorii. Ea deven ea un obstacol, apoi plăcerea de a ocoli acel obsta col, sursa unei uşoare remuşcări, adesea chiar un punct de comparaţie, căci greutatea corpului ei su blinia, cu siguranţă, subţirimea corpurilor tinere şi uşoare. Fără să ştie, ea avea un rol şi îl juca, precu m o hipnotizată care, inconştientă, îndeplineşte ge sturile comandate.

A trăit o viaţă care-i era, de fapt, necunoscut ă. Viaţa alteia. Şi rarele lucruri pe care credea că l

e cunoaşte îşi revelează, acum, ascunzişurile. Ca a cel miros camforat al terebentinei: aşa-zisele şedin ţe de pictură.

Ivirea acestei vieţi noi seamănă, în ciuda dur erii, cu o magie, cu unul dintre acele miracole ale timpurilor străvechi care, cu asprime, plămădeau realitatea, inversau susul şi josul, transformau cor pul omenesc în melc de reptilă.

Laura aşteaptă nu pentru a aduna probe, ci p entru a se obişnui cu fiinţa nouă care este ea acu m.

În august, petrec două săptămâni la Montaliv et, un mic sat de pe coasta atlantică. Serge anunţă zâmbind că va practica „bronzarea integrală”. Se s trăduieşte să expună la soare toate colţurile corpu lui său gol, rămâne ore întregi cu braţele împreun ate la ceafă şi picioarele desfăcute. Laura îl priveş te pe bărbatul întins, inert, care pare adormit sau mort, şi îşi spune că acea piele din ce în ce mai înn egrită este pregătită pentru a plăcea unei femei ti nere, că acel corp se pregăteşte pentru reîntâlnire a amoroasă.

În septembrie, două noi descoperiri se succe d la un interval de câteva zile. Mai întâi, acea cart e poştală din buzunarul interior al unei haine pe c are Serge n-a purtat-o de ani de zile şi pe care ea voia s-o pună, alături de alte vechituri, într-un dul ap din anexă. Laura recunoaşte scrisul feminin şi c hiar, i se pare, tonul deja întâlnit. Câteva fraze car e exprimă regretul de a nu putea merge la Marrak ech din cauza unei „operaţii stupide”… Ca să nu s ufere prea mult, Laura descifrează data, compară, confruntă, încearcă să uite de sine în acest rol de detectiv particular. Este vorba despre „călătoria lo r de nuntă”, în urmă cu cinci ani. Cea care a scris cartea poştală contramandase probabil în ultima c lipă. Serge a avut atunci ideea acelei plecări decis e într-un impuls: „După douăzeci de ani de viaţă c omună!”

Apoi, într-o duminică (el a plecat la vânătoare cu Vincent), secretul acelui tablou. O pânză a lui S erge pe care ea o şterge de praf când face curăţen ie. Un peisaj de primăvară, caldarâmul unui chei s ub o ploaie senină, amestecată cu soare, fâşia perl

ată a Senei, câteva barje arimate, silueta pietroasă a catedralei Notredame… Poate că apasă prea tar e. Pânza se afundă uşor în ramă. Laura o desprind e din cui şi presează ca să o introducă la loc. Şi de odată observă bucata de carton subţire care depăş eşte marginea pânzei. O examinează, răzuieşte cu unghia, trage uşor colţul cartonului… Tabloul este pictat peste o reproducere, una dintre acele vederi pariziene, în mai multe formate, care se vând turiş tilor.

Îşi aminteşte duminicile când şi-l închipuia pe Serge cu şevaletul lui, undeva pe insula Saint-Loui s. Alte tablouri sunt fabricate la fel. Agăţate, par c ât se poate de autentice. „Ca viaţa”, îşi spune Laur a.

La începutul lui octombrie, se simte în sfârşit gata să-i spună totul, să-l asculte, să se despartă şi să plece.

Pe 5 octombrie, Serge pleacă la vânătoare şi, în pragul uşii, se întoarce ca şi cum ar fi uitat ceva şi îi zâmbeşte cu o expresie de tandreţe pe care ea n-a mai văzut-o de mult. Ea e emoţionată, caută o

urare, apoi înţelege că zâmbetul lui Serge i se adr esează deja alteia, celei pe care o va întâlni.

Când, două ore mai târziu, poliţia o înştiinţea ză de moartea soţului ei într-un accident de maşin ă, gândul îi revine, absurd, pentru o clipă la acel c uvânt pe care nu reuşise să-l găsească, la cele cât eva silabe care ar fi putut să întârzie plecarea lui Serge şi să-l salveze.

Alungă această idee care o împiedică să se m obilizeze pentru a pregăti instalarea morţii, în ea, î n casă, în viaţa ei, în mintea apropiaţilor şi prieten ilor. Se gândeşte mai ales la Vincent, vechi priete n, singurul punct solid în panica primelor minute. Fără îndoială, el va veni imediat, va şti ce e de făc ut.

Ridică receptorul, caută febril numărul în car netul familial cu persoanele sunate cel mai des. N u e acolo. Ia cartea de telefon, deschide la Kerjean … Jean-Christophe, Jean-Claude, Marc… dar niciu n Vincent!

Deodată înţelege că Vincent Kerjean n-a exist at niciodată.

La institutul medico-legal, chipul lui Serge, c restat de cioburi, fără nicio expresie, nu-i aminteşt e nimic. Ea reţine doar acest detaliu: pielea gâtulu i e încă bronzată…

Mai târziu, când va avea din nou puterea să s e gândească la viaţa lor, îşi va spune că acest ulti m paradox le îngloba pe toate celelalte: un bărbat gol pe nisip, imobil ca un mort, corpul plin de soar e şi de aşteptarea dragostei şi acelaşi corp sub un cearşaf alb, în poziţia unui bărbat adormit.

6 Ernest Hemingway, „Zăpezile de pe Kiliman jaro”, în *Povestiri*, traducere de Radu Lupan, Univ ers, 1994, pp. 235-236 (n. Tr.).

Paradoxul speranţei

Va reuşi să generalizeze repede cazul ei parti cular, întrebându-se ce îi opreşte, în principiu, pe oameni să se sinucidă.

Primele zile de după înmormântare i se par t otuşi cel mai bun moment pentru a trage o linie. L a ieşirea din cimitir, Danièle murmură, cu privirea plecată:

— Se pare că tata nu era singur în momentul accidentului. O cunoşti pe persoana aia?

Întrebarea poate fi înţeleasă ca: „Mă bucur m ăcar că era cu prietena lui tânără”. Sau: „Sigur şti ai de existenţa ei. Geloasă? Păi, la vârsta ta, trebui e să accepţi o asemenea situaţie ca perfect normal ă”.

Françoise Vailland îi telefonează des, vrea să afle noutăţi. Prezenţa tinerei amante în maşină o i ncită. Amuşină confidenţele foarte proaspete, făcu te în ameţeala doliului, cele pe care mai târziu nu l e va mai putea stoarce.

„Nu mă reţin decât datoriile”, se gândeşte La ura. Când descoperă suma lor, la bancă, i se pare prea „dramă burgheză”, prea „secolul al XIX-lea”. Da, doamna Bovary pe dos. Culmea! Apoi, din expr esia abătută a consilierei, înţelege că aşa stau lucr urile şi, ruşinată de parcă ea ar fi cheltuit toţi acei bani, urmăreşte micile salturi ale creionului de la o coloană la alta: mai multe împrumuturi, vânzare a obligaţiunilor, golirea unui cont de economii… S eara, reluând lectura grămezii de extrase de cont,

îşi spune că viaţa amoroasă şi secretă a soţului ei î nsemnase şi transcrierea aceea: debit, retragere, descoperire… Ideea de a se omorî devine mai tent antă (îşi imaginează feţele lui Danièle, a lui Franço ise, a consilierei) şi în acelaşi timp mai de neconce put (consiliera, Danièle, Françoise).

Nu, ar trebui să plece lăsând o casă foarte cu rată, o situaţie materială sănătoasă, o viaţă liniştit ă. Ar trebui să se ducă aşa cum pleci în călătorie.

Petrece mai multe zile renegociind termenel e, revăzând dobânzile, căutând un agent imobiliar capabil să vândă micuţa cabană de vânătoare. Într -o seară, Marcel, care tocmai a făcut o livrare, ezit ă în prag, apoi mormăie cu o voce stingherită:

— Ştiţi, doamnă Baroncelli, eu şi nevastă-me a nu suntem bogaţi, dar avem nişte economii… Da că vreodată o să vă fie prea greu…

Ea reuşeşte să-l asigure şi să-i ureze o seară f rumoasă înainte de a închide uşa şi a se sufoca înt r-un hohot de plâns.

În seara aceea devine conştientă că nu numai datoriile o obligă să trăiască, ci şi speranţa atât de

simplă, atât de umană de a vedea viaţa revenind s pre ea, cu mirosul acelei ploi sub cerul tulbure de toamnă, cu acea frunză roşie de platan lipită de ge amul camionetei lui Marcel, cu focul apusului pe s trada Bellefond. Ştie că, atunci când va veni mome ntul, va trebui să ucidă mai întâi această speranţă.

În umilitoarea cursă după bani care durează un an întreg, singurul refugiu este ceea ce Serge n umea cândva „filoteria” ei. Nu întoarcerea la texte le de filosofie, ci doar felul de a face din viaţa ei un obiect de reflecţie ca să sufere mai puţin. Se gând eşte tocmai la speranţă, la acea recuperare a vitali tăţii atât de evidentă şi totodată atât de misterioas ă, crampă carnală amestecată cu himerele cele ma i nebuloase. Cazul ei este, desigur, extrem („parad oxal”, îşi spune ea cu un zâmbet amar), dar nici în ainte ea nu încetase să spere, absurd, cu fidelitate. Iată, vara trecută, pe bacul care traversa estuarul Gironde, ea şi Serge, orbiţi de nesfârşirea însorită a apei. Ştia deja cine era: o femeie înşelată care av ea să petreacă două săptămâni de vacanţă cu soţul ei. Şi totuşi, deodată, acea speranţă neverosimilă,

prostească, acea bucurie fulgurantă, acea aşteptar e. Poate noua ei frizură, una dintre acele frizuri cu adevărat reuşite pe care cauţi apoi, zadarnic, să le reproduci. Vântul îi ridica părul, îl umfla în soare. Traversarea a durat o jumătate de oră, poate. Şi z ece secunde pentru acea fericire subită, pentru ac ea credinţă, acea convingere că nu toate începutur ile vieţii ei erau deja epuizate.

Zece secunde de speranţă… Laura deschide f ereastra, strada este deja luminată de felinare, sto rurile magazinelor de cristale sunt coborâte şi răm ân aprinse numai firma restaurantului Pagoda de a ur, magazinul cu haine pentru tineri şi cafeneaua de la colţul străzii Hauteville. Nu, adevărata enig mă nu sunt aceste speranţe de zece secunde care se sfărâmă la o singură privire sceptică, ci speranţ ele lente, care ne înşală mult timp, împăcându-ne cu paşnicele noastre infernuri cotidiene. Enigma s peranţei care, zi după zi, a făcut-o să trăiască pe s trada aceasta…

Întemniţarea ei în acest loc i se pare monstru oasă. O stradă, o viaţă. Se grăbeşte să găsească o

justificare pentru această înrădăcinare: familie, co pil, şcoala foarte aproape, munca, centrul oraşului … Dar sunt numai alibiuri pentru prieteni şi apropi aţi, în timp ce în ea însăşi răspunsul este deja preg ătit: o lungă succesiune de speranţe, adesea de ne mărturisit. Iar una dintre primele a fost această Pa godă de aur.

Chinezii se instalează pe stradă în toamna lui 1974, la trei luni după ultimul prânz cu Beata, Ale xandre şi ceilalţi. Acel prânz marchează un sfârşit, iar deschiderea restaurantului, un început. Laura crede mult în asta. Ideea unui străin intercalat într e două magazine de cristaluri şi porţelanuri îi plac e prin latura ei provocatoare. Şi apoi, ştie că acest amestec există deja în marile metropole ale planet ei. La New York, la Sydney… Strada lor, mai ales s eara, cu firma cu caractere chinezeşti, pare să dea într-unul dintre aceste oraşe cosmopolite. Micul zi ar al cartierului vorbeşte corect despre Pagodă şi se felicită pentru metisajul cultural. Prima dată, m erg acolo să ia cina cu familia Vailland. Primire cu zâmbete, politeţuri sâsâite, lipsa zgomotului, câtev

a cupluri de clienţi care-şi aruncă priviri pe jumăta te amuzate, pe jumătate complice, ca nişte compat rioţi care se întâlnesc într-un oraş străin. Laura şi Françoise se extaziază în faţa varietăţii felurilor, n umelor şi gusturilor, precum şi a adevăratei încerc ări care este mâncatul cu beţişoarele. Serge aprob ă, uşor suspicios. Georges tace. O săptămână mai târziu, ea revine la Pagoda de aur cu Serge, de do uă ori. Are impresia bizară că nu sunt recunoscuţi. Zâmbete neutre, cuvinte şoptite, nicio reflexie în p rivire. În acvariu, peştele pe care l-a văzut în prim a seară pare şi acum suspendat deasupra aceluiaşi smoc de alge. Îşi spune că pot să mai vină de două zeci de ori, totul se va petrece la fel ca prima dată: zâmbete ca al lui Buddha, paşi silenţioşi pe moche tă, un perete de sticlă între două lumi. Da, senzaţi a că acolo, dincolo de uşa bucătăriei, se află un dr agon verde, personalul este obligat să-l ascundă şi să-l hrănească, iar venirea clienţilor reprezintă un deranj pe care numai datoria ospitalităţii îi obligă să-l tolereze.

După un an, restaurantul se închide. În cartie

r se vorbeşte despre o afacere cu droguri. „Drago nul”, se gândeşte Laura. Un altul se deschide, la p uţin timp, ceva mai departe pe stradă, preluând nu mele primului. Multe se deschid ici şi colo prin Par is. Nu mai e exotic să mergi. Laura păstrează o an umită nostalgie după primul. Pentru încă o vreme, capătul străzii lor se pierde în forfota unui New Yo rk imaginar.

De altfel, această forfotă a modurilor de viaţă există deja. Ea devine o nouă speranţă care îndepă rtează zidurile din jurul magazinului lor, promite o depeizare, o face să trăiască în aşteptarea noutăţi i. Laura se duce adesea într-un pasaj de pe strada Faubourg-Saint-Denis ca să cumpere beţişoare aro matice indiene pe care le arde în magazin. Acest p asaj este un adevărat Bombay la Paris! Apar totod ată mai multe restaurante turceşti, băcănii orienta le, bazaruri pakistaneze… Ziarul cartierului public ă o serie de articole despre bucătăria comunităţilo r care trăiesc de acum în vecinătatea lor, asociaţiil e îndeamnă la toleranţă şi la vigilenţă în faţa xenof obiei. Laurei i se întâmplă des să semneze petiţii.

Lumea aceasta în mişcare face timpul mai festiv, o împiedică să se întrebe de ce se află acolo, pe stra da aceea, în magazinul acela cu instalaţii de baie, de ce anii trec atât de repede. Simte că trecutul re învie, strada, îndeosebi când militanţii asociaţiilor organizează mitinguri, o duce cu gândul la revoluţ ia de la Nisa. Dar, mai ales, prezentul seamănă cu începutul unei plecări care e doar amânată de pe o zi pe alta.

Într-o zi, totuşi, entuziasmul îi este pus la înc ercare. Intră într-una dintre cafenelele proaspăt d eschise, se aşază aproape de bar şi deodată îşi dă seama că este singura femeie din mica sală în care vechile mese de lemn au fost înlocuite cu mese de formica la care stau aşezaţi bărbaţi, unii păstrând u-şi şepcile mari şi negre, alţii purtând pe vârful c apului o bonetă brodată. Privirile sunt calme, cond escendente şi categorice: nu e un loc pentru feme i, e un loc unde bărbaţii se adună, vorbesc despre lucruri importante, fumează, uneori joacă, locul un ei femei care se respectă e acasă… Ea îşi înghite c afeaua în grabă, arzându-şi gura, şi pleacă, simţin

du-şi spatele şi picioarele rigide sub privirile acum hilare.

Îşi aminteşte cafeaua de odinioară, Beauce, b odega care, ca o bornă, marca la colţul străzii fron tiera între universul cristalului şi clocotul popular al pieţelor din Faubourg-Saint-Denis. La tejghea, p uteai întâlni un vânzător de legume cu şorţ de muş ama, unul dintre pictorii care-şi făceau veacul în a telierele de pe strada Maubeuge, pe proprietarul u nui magazin de cristaluri, un negustor de blănuri d e pe strada Hauteville, o prostituată care bea un p ahar înainte să meargă la lucru pe strada Saint-De nis… Amestecul de populaţii pe care-l lăudau ziaru l şi asociaţiile era, până la urmă, mai uşor ieri şi m ai ales nu avea nevoie să fie impus. Laura este uim ită de această constatare, derutată de iritarea car e-i atacă gândul: „De ce trebuie să admir modul de viaţă al bărbaţilor adunaţi între ei în cafeneaua aia sinistră, bărbaţi care pe stradă merg cu trei metri în faţa nevestei lor, o femeie care tropăie, ignorat ă, cu ochii în jos? Prin ce ar fi modul ăsta de viaţă superior faţă de existenţa burghezelor care vând p

ahare şi vaze de cristal, existenţă de care eu am or oare, dar căreia trebuie să-i recunosc anumite ava ntaje, fiindcă aceeaşi burgheză poate să stea puţin de vorbă cu un vânzător de legume şi îşi repede so ţul dacă el îndrăzneşte s-o contrazică în aranjarea vitrinei? Şi vitrinele sunt frumoase pe stradă, asta nu se poate nega!”. Se căieşte imediat, încearcă să se sprijine pe argumentele pe care le exprimă mili tanţii asociaţiilor, îşi cenzurează antipatiile… Acea stă autocenzură îi aminteşte de vremea tinereţii lo r revoluţionare: ziua când vindea *Cărticele roşii* ap roape de piaţă şi avusese proasta ideea de a le co mpara cu roşiile.

Serge acceptă, cam fără tragere de inimă, să ia cina într-un restaurant pakistanez, apoi într-unu l indian sau turcesc, dar bucuria depeizării s-a stin s. Ea reuşeşte totuşi să-şi ascundă mult timp că ac eastă speranţă a murit.

O nouă speranţă se naşte în 1980, la două zil e după moartea lui Joe Dassin. Coincidenţa permit e o datare atât de exactă. Moartea cântăreţului pr ovoacă o mică revărsare de gânduri iritante: dispa

re cel care-i cânta cântece de leagăn lui Danièle, a u trecut doisprezece ani, aceeaşi viaţă, pe aceeaşi stradă, pentru totdeauna? „Întrebări blestemate al e unei femei de treizeci şi patru de ani…”, îşi spun ea ea într-o încercare de glumă pentru a le stăvili fluxul care poate duce, ştie asta, spre concluzii din ce în ce mai dureroase.

A doua zi, vede o nouă firmă: Tendances, şi vi trina unde se desfăşoară o întreagă punere în scen ă: haine înconjurate de rachete de tenis, aruncate neglijent pe un scaun pliant… De la început, Laure i îi place numele magazinului, îi place prezenţa ac estei tinereţi care şochează pe strada cu cristalele ei de pe vremea bunicilor. De altfel, în ciuda *tendi nţelor* foarte puternice ale hainelor expuse, ea ar putea foarte bine să le poarte pe unele, da, jacheta aceea albastră de pe spătarul scaunului pliant… A şteaptă o săptămână pentru a le da tinerilor timp s ă se adapteze, apoi, într-o zi, intră cu nonşalanţa s tudiată a unei trecătoare atrase de o primă privir e. Muzica te obligă să strigi sau să taci. Jacheta al bastră miroase a tutun de câteva zile. La naiba, pr

ea strâmtă!

— Dacă am muta puţin nasturele ăsta? strigă Laura.

Una dintre cele două vânzătoare îşi lasă ţigar a într-o scrumieră, se învârte în jurul Laurei, trage de partea de jos a jachetei. Laura se priveşte într-o oglindă şi, în aceeaşi clipă, printr-o dublă reflexi e a unei oglinzi din spatele ei, vede ocheada rapid ă a celor două tinere: ochii ridicaţi spre cer, buzele ţuguiate şuierând. Ceea ce, cu siguranţă, vrea să s pună: „Ai văzut ce gabarit şi asta vrea să se-mbrac e de la noi!”

Pleacă luând o eşarfă de batist galben. Va fi s ingurul lucru pe care Danièle va accepta să-l poart e fără a face nazuri.

Oarecum ca toate noutăţile, restaurante sau buticuri, care apar pe stradă, magazinul celor dou ă tinere dispare destul de repede. Apoi reapare, a poi se închide din nou. Renaşte vânzând discuri. D ă faliment. Redevine magazin de haine. Are succe s. Exhibă pe uşa de sticlă un articol dintr-o revistă care vorbeşte despre el. Suscită concurenţa la cel

ălalt capăt al străzii. Îşi schimbă proprietarul. Trec ani. Zece, cincisprezece. Rămân neschimbate num ele, Tendances, muzica foarte tare din interior, du hoarea de tutun. De altfel, cu timpul, Laura observ ă că „tendinţa” este de a elimina culorile, negrul î nlocuieşte totul. Croielile strâmte o lasă perplexă, parcă ar fi haine pentru adolescente distrofice. „Şi totuşi nu m-am îngrăşat”, murmură ea în faţa ogli nzii din baie.

O petrecere, mai curând o „agapă”, este orga nizată cu ocazia uneia dintre redeschiderile magaz inului. Strada răsună până la trei dimineaţa. E cal d, nu poţi închide ferestrele. Unii invitaţi sosesc p e motociclete. În disperare de cauză, Serge se inst alează în faţa televizorului. Laura transformă larm a nocturnă în obiect de studiu. Interiorul magazin ului iluminat, tinerii care se deplasează cu paharul în mână, strigă din toate puterile ca să acopere zg omotul muzicii şi bubuiturile motoarelor, ies pe str adă, se aşază pe bordură. Laura zâmbeşte: „Par să ne ignore, pe noi, bătrâni burghezi reacţionari, piti ţi în apartamentele noastre din spatele magazinelo

r. Dar, de fapt, tinerii ăştia au o nevoie teribilă de noi. Ce tristeţe ar fi petrecerea asta dacă n-ar fi to ţi cârcotaşii ăştia bătrâni care nu pot să adoarmă! Oricum, toate hainele astea concepute pentru adol escenţi asexuaţi nu-şi capătă sensul adevărat decâ t în momentul când trece pe stradă o caravelă de t onajul meu… Fata aia de pe motocicletă, ce scând ură! Unde-aş fi acum dacă m-aş fi născut să fiu aşa de slabă?”. În mijlocul invitaţilor, distinge un tânăr care pare puţin rătăcit. Navighează printre cuplur i, încearcă să se amestece într-o conversaţie în car e nimeni nu aude pe nimeni, iese în stradă şi deod ată pleacă, întâi pe furiş, puţin încovoiat, apoi recă pătându-şi pasul liber şi lung al unui om care se pl imbă bucurându-se de singurătate pe strada noctu rnă. Laura îl urmăreşte cu privirea până la interse cţia străzii Bleue. Uimitor, această evadare o face f ericită.

A doua zi (o simplă coincidenţă), Serge o anu nţă că vor pleca la Marrakech. Ea reuşeşte să se c onvingă că e vorba de o călătorie hotărâtă printr-u n impuls, că aşa ceva mai este posibil în viaţa ei, c

ă până la urmă nu este atât de departe de acei tin eri care beau vin alb prost, sub ferestrele de la ins talaţii de baie – s. Baroncelli.

La întoarcerea de la Marrakech îşi dă seama Laura cu adevărat, pentru prima oară, cât de mult s-a schimbat strada lor. Magazinele de cristaluri n u mai formează, ca altădată, un filon neîntrerupt, ci seamănă mai degrabă cu nişte incrustaţii fragm entate, întretăiate de buticuri de haine, restaurant e orientale şi, adesea, spaţii goale.

Este, totodată, prima oară când simte un fel de compasiune pentru această stradă.

Când se naşte această nouă speranţă, Laura î ncă nu ştie că este ultima. Totul începe, ca în prec edentele, cu promisiunea unei schimbări, a unui or izont nou, a unei acţiuni colective. Un imobil de tr ei etaje, într-o curte interioară de pe stradă, este o cupat de persoane fără locuinţă. Poliţia blochează strada, asociaţiile se mobilizează, Laura semnează printre primii o petiţie, ziarul cartierului vorbeşte despre un „progrom” (ortografia publicaţiei). Serg e are un reflex de mic-burghez:

— Ştii, n-am nimic împotriva imigranţilor tăi, am fost şi eu unul. Macaronar împuţit, am trecut p rin asta… Numai că, dacă mâine Marcel nu reuşeş te să treacă, clientul de la numărul 15 n-o să vrea să audă nimic…

El greşeşte cobind. Forţele de ordine se retra g sub huiduielile manifestanţilor, iar familiile fără l ocuinţă se instalează. Câteva zile de efervescenţă creează agreabila beţie a timpurilor noi. Mutarea are întotdeauna ceva festiv, chiar şi în sărăcia unei clădiri ocupate ilegal. Solidaritatea se organizeaz ă: vânzătorii din piaţă aduc lăzi cu legume şi fruct e, brutarul un sac de baghete, Laura lasă la parter ul clădirii trei pături de lână (dintre care una de c opil, a lui Danièle). Comitetul de susţinere cheamă un preot bătrân, urmat repede de o echipă de tele viziune. Responsabilii politici îşi fac şi ei apariţia ş i vorbesc cu jurnaliştii de la radio. Laura îi cunoaşt e deja pe mai mulţi dintre oamenii fără locuinţă: c ele patru familii africane, copiii lor care par să apa rţină tuturor, un cuplu mai în vârstă care pare să s e ţină oarecum la distanţă, un bărbat, încă tânăr, p

uţin dispreţuitor (mândru, se cenzurează ea imedi at), care vorbeşte mai bine franceza decât ceilalţi şi intervine de obicei în faţa televiziunii şi a radiou lui. Liderul. Aduce mai puţin a african şi mai mult a actor în rolul lui Othello. De altfel, în agitaţia pro lixă a acelor zile, există ceva teatral.

Două evenimente survin aproape în aceeaşi z i: în primul rând, epoca eroică a instalării oamenil or fără locuinţă ia sfârşit, lăsând loc unui cotidian mai mult sau mai puţin liniştit; în al doilea rând, L aura descoperă viaţa secretă a lui Serge.

Se întoarce acasă, după ce-l văzuse la Termin us cu tânăra îmbrăcată în imitaţie de piele lucioas ă. Maşinal, aruncă o privire în curtea imobilului oc upat. O africană spală rufe într-un lighean de plast ic albastru, doi bărbaţi aşezaţi pe trepte fumează, un copil stând pe vine zgârie pământul cu un băţ. Calmul unei dimineţi de duminică. „Trebuie să le d au haina lui Serge…”, se gândeşte ea şi îşi aminteş te imediat că în acea haină a găsit cartea poştală c are vorbea despre o intervenţie chirurgicală. Simt e faţă de ea însăşi o ură aproape veselă. Nu poţi d

ecât să deteşti o femeie pe care o înşeli luându-ţi a tât de puţine precauţii. Este demnă de dispreţ. Via ţa ei este demnă de dispreţ. Dacă asta se poate nu mi viaţă. Traversează apartamentul şi intră în buc ătărie: micile bule de detergent de vase în cerul n octurn, proastă bătrână! În cameră, veioza cu abaj ur roz, o oglindă lângă pat, vestigii ale „recuceririi amoroase”. Ce-ar putea să facă spre a se pedepsi pentru atâta prostie? Trebuie să existe o tortură p otrivită. Şi-o imaginează pe tânăra de la Terminus goală, în braţele lui Serge. Nu, ceea ce i-ar face ce l mai mult rău ar fi să constate cu o obiectivitate… da, exact, medicală, ce se întâmplă între ea, Serge şi acea tânără: se întâmplă că sexul soţului ei se d eplasează de la vaginul ei la vaginul tinerei şi că n u există nimic altceva în aceste amoruri extraconj ugale, decât deplasarea sexului masculin, în „cazu l” lor, între două sexe feminine. Totul e să constaţi frecvenţa, durata călătoriei între corpul soţiei şi ce l al amantei, calitatea alibiurilor. Deplorabil în ace st caz, dar suficient pentru o toantă de genul ei.

Credea că poate să se umilească, să provoace

o furie, o revoltă. Dar e mai degrabă descurajare, i nsensibilitate. Cu un pas automat, traversează apa rtamentul şi vede haina lui Serge. Va trebui să le-o ducă săracilor. „Nu, nu acum, ar părea un cadou. Mâine, dimineaţa devreme…”

În cele patru luni care preced moartea lui Se rge, aceste vizite matinale la săraci sunt o subţire linie punctată cu clipe în care nu suferă. Se duce d e două sau trei ori pe săptămână, înainte de ora 7 dimineaţa. Curtea e pustie, câteva păpuşi zdrenţui te zac pe jos. Tăcerea, frunzişul imobil al unui cop ac, în mijlocul curţii. Ea intră în holul clădirii şi de pune pe un scaun ceea ce aduce: fructe, zahăr, o h ainã.

După moartea soţului ei, în octombrie, aceste dimineţi îi vor lăsa în plămâni o uşoară dilatare de speranţă. Până în dimineaţa aceea, ziua când se î mplinea un an de la dispariţia lui.

În ajun, recunoscând că un an era o durată si mbolică suficientă, Laura a scos din dulap costum ul de blugi pe care Serge şi-l cumpărase cu două s ăptămâni înainte de accident. Costumul îl întinere

a. Acesta era scopul lui. Ea a găsit în buzunarul pa ntalonilor două bilete de cinema, cu o dată şi mai puţin distantă faţă de moartea lui: doar cinci zile…

Dimineaţa, remarcă pe bata pantalonilor o ur mă de ulei. O freacă bine detergent pentru pete, p une pantalonii la maşină, îi usucă, îi calcă. Atunci când se prezintă la intrarea clădirii, e deja aproap e ora 10. Se obişnuise cu o curte pustie, cu linişte a. Tânăra care apare pe scară o ia prin surprinder e. E o africană înaltă, cu chip de copil uimit şi ochi i traşi spre tâmple. Furia ei e atât de bruscă, eferv escenţa cuvintelor între buzele ei e atât de violent ă încât la început Laura se întoarce, crezând că fe meia se adresează cuiva din spatele ei, în curte.

— N-avem nevoie de zdrenţele voastre! Nu su ntem boschetari aici! Ne daţi astea fiindcă sunteţi prea leneşă să le duceţi la pubelă. Nu suntem pub ele aici! N-avem nevoie de blugii dumneavoastră! Daţi-i la boschetari!

Apar şi alţi locuitori, unii intervin ca s-o apro be pe femeie. Privirile sunt acuzatoare. Indignarea este din ce în ce mai sensibilă. Se ghiceşte totodat

ă şi o oarecare dezamăgire: au crezut că venise o echipă de televiziune. Femeia se apropie, gesticule ază, împinge cu o mână pachetul pe care Laura îl s trânge în continuare sub braţ. Buzele ei care eruct ează au franjuri albe, urma laptelui de la micul-dej un.

— Dar e costumul…

În descumpănirea ei, Laura voia să spună: „E costumul soţului meu care a murit acum un an, chi ar în ziua asta”. Tace, împinsă în continuare spre i eşire de înaintarea zgomotoasă a femeii. În curte, oamenii o înconjoară, se simte incapabilă să obiect eze sau să plece. Acum vorbesc cu toţii. Câteva cu vinte punctează tărăboiul vocilor: „bogaţi”, „nu su ntem cerşetori”, „rasişti”, „avem dreptul”… Laura se împiedică de o piatră, pachetul alunecă, ea se a pleacă să-l ridice, se îndreaptă cu privirea tulbure de lacrimi şi, în gâtul sufocat, aceste cuvinte mut e: „Dacă aţi şti toţi cine sunt eu: o proastă bătrână care se omoară ca să plătească datoriile soţului ei, înainte să se omoare de-adevăratelea. O femeie sf ârşită…”

E salvată de o tânără, o militantă a comitetul ui local de susţinere pe care a întâlnit-o deja de m ai multe ori pe stradă. Scundă, firavă, cu pielea fo arte albă şi părul negru bogat în bucle groase şi st rălucitoare. Vocea ei joacă pe mai multe registre: s alut cam golănesc, mustrare prietenească, şuşotea lă conciliantă făcând totodată cu ochiul. Mulţimea se împrăştie, majoritatea locuitorilor intră în case. Africana cea înaltă izbucneşte iar, dar tânăra o ab ordează repede, o cuprinde de mijloc şi o îndepărt ează de ceilalţi:

— Ascultă, Marie-Élise…

Încă un ton diferit, cel al confidenţelor femini ne.

— Elisabeth… se prezintă ea după ce o condu ce pe Laura într-o cafenea.

Vorbeşte mult, întâi adresându-se patronului, lăsându-i Laurei timp să-şi îndepărteze cu o batist ă micile pete de machiaj de sub ochi. Fumul unei ţi gări instalează între ele un văl care-i dă Laurei im presia că este mai puţin expusă privirilor. Elisabet h îi inspiră încredere de la primele vorbe. Laura n

u-şi dă seama cum, prin câteva întrebări şi răspun suri sau, mai degrabă, răspunzând la întrebările p e care Elisabeth doar le schiţează, îi spune despre moartea lui Serge, povestea acelui costum de blug i pe care soţul ei l-a cumpărat înainte de accident … Elisabeth, fără îndoială ca să nu pară că-i stoarc e acele mărturisiri, îi destăinuie dificultăţile întâm pinate de ceea ce ea numeşte „lupta noastră”. Coe xistenţa mai multor naţionalităţi în clădirea ocupat ă provoacă adesea certuri.

— E foarte delicat, explică ea. Pentru noi, ei s unt pur şi simplu africani, dar între ei un nigerian din sud nu poate suporta să fie vecin cu o familie p rovenită din nordul ţării. Şi apoi, e trist să spun, d ar uneori am impresia că pe ei nu lupta noastră îi i nteresează, ci posibilitatea de a primi o alocaţie şi o locuinţă socială nu prea departe de Paris…

Laura vede acum că chipul lui Elisabeth nu e ste chiar atât de tânăr pe cât crezuse în primul mo ment, în curte. Are nişte cearcăne uşoare în jurul ochilor şi o fină reţea de riduri între sprâncene. Tr ebuie să aibă vreo douăzeci şi şapte, douăzeci şi o

pt de ani, poate. „Ar fi putut să fie fiica mea, se gândeşte Laura. Fiica mea, acest chip frumos de femeie cu primele semne de îmbătrânire.”.

IV

Pe 5 octombrie se împlineşte un an de la moartea lui Serge. De-a lungul acestui an, Laura s-a străduit să redea casei starea de locuinţă anonimă, epurată de orice ar fi putut trăda secretul vieţii lor. La începutul lunii decembrie, ariergarda unei manifestaţii traversează strada lor. Vitrina magazinului instalaţii de baie – s. Baroncelii se face cioburi, iar câteva obiecte sunt furate, mai mult pentru distracţie. Fără emoţie, ea îşi pregăteşte sinuciderea, merge până la a curăţa aparatul manual de ras al lui Serge, până la a-i simţi tăişul pe piele. „O incizie la fiecare încheietură, apa caldă o să împiedice coagularea…” Vederea amprentei lăsate de un picior gol pe dalele din anexă îi întrerupe gestul. „Ţi-a fost frică şi ai găsit o diversiune”, îşi reproşează ea a doua zi. Dar judecata nu stă în picioare. Este sigură că poate s-o ia de la capăt. Ideea de a fi fost re

ţinută nu de vreo speranţă oarecare, ci de urma u nui picior lung, necunoscut i se pare chiar caraghi oasă. „Da, urma asta, deja pentru a doua oară, îşi va spune ea o săptămână mai târziu. Amprenta ast a şi mirosul de cafea prăjită în aerul unei nopţi de iarnă. Noile mele raţiuni de a fi.”.

Adevărata raţiune este refuzul ei de a lăsa în urmă cel mai mic ungher de umbră: viaţa ei se dov edise cârpită peste tot cu asemenea umbre mincin oase, este aşadar hotărâtă să o părăsească în depli nă claritate. Ceilalţi bănuiau sau chiar ştiau (acum e convinsă că Danièle ştia) minciuna vieţii ei. Ei bi ne, au să găsească în locul casei familiale un apart ament-martor în care nu subzistă nimic intim, iar î n locul unei femei înşelate de la care este atât de plăcut să storci confidenţe, cadavrul ei.

Îşi acordă timp pentru a elucida apariţia amp rentei piciorului şi a înţelege mai ales prin ce stadi i intermediare a putut o fată care citea pe o plajă din Nisa *Judecăţi de gust* de Kant să se transforme în această femeie de patruzeci şi nouă de ani şi ju mătate, o femeie care a prevăzut, pentru sinucider

ea ei, până şi acea bentiţă care urma să-i ferească părul de orice dezordine prea personală sau rizibil ă.

Această amânare se dovedeşte folositoare şi pe plan practic: la jumătatea lui decembrie, agent ul ei imobiliar o contactează pentru a-i permite un ui posibil cumpărător să viziteze cabana de vânăto are, ceea ce ea nu mai spera. Financiar, Laura se g ândea că poate să se descurce chiar şi fără banii d in vânzare. Dar astfel situaţia va fi şi mai clară. M ai ales că în acel adăpost de vânătoare a făcut câte va descoperiri stânjenitoare. Acea scrisoare, de ex emplu, găsită în buzunarul unui rucsac agăţat la in trare. O scrisoare de la tânăra care se afla alături de Serge în momentul accidentului. Data putea in dica durata aproximativă a relaţiei, fiindcă scrisoa rea era scrisă la puţin timp după prima lor întâlnir e, iar tonul era cel de la începutul unei legături am oroase, o anumită instabilitate de expresie trăda a sta. De altfel, era vorba despre acea întâlnire: Ser ge o cunoscuse când ea ieşea din magazinul cu hai ne pentru tineri, faimosul Tendances… Laura şi-a

amintit de seara deschiderii, de muzica până la 3 dimineaţa, de mulţimea de pe trotuar. Poate că pri ntre invitaţi o văzuse pe viitoarea amantă, în seara aceea, privindu-i de la fereastră?

Descoperirea scrisorii, după atâtea alte indici i pe care trebuia să le elimine, o duce din nou cu g ândul la munca unui detectiv particular specializat în adultere. Numai că adevărata crimă este viaţa c onjugală însăşi. Iubiţii se căsătoresc şi, într-un fel sau altul, mai devreme sau mai târziu, ucid iubirea şi îşi petrec restul vieţii îngropându-i cadavrul, şte rgând urmele, elaborând false depoziţii pentru a-i înşela pe ceilalţi. Iar dacă nu se căsătoresc, o ucid oricum şi fug, luând fiecare puţina pradă de sărut uri, remuşcări, îndoieli.

Vizitarea cabanei de vânătoare are loc într-o sâmbătă, o zi mohorâtă de decembrie, într-un amu rg lung cu vânt şi ploaie. Doritorii, un cuplu încă t ânăr, amândoi îmbrăcaţi ca nişte excursionişti, au îndoieli. La un moment dat, Laura se surprinde lău dând calităţile cabanei, de fapt locul escapadelor a moroase ale soţului său. Se opreşte, frapată de ab

surditatea decantată a situaţiei: într-un amurg rec e de iarnă, într-o cabană pierdută în mijlocul unui lăstăriş umed, o văduvă îi conduce pe turişti să viz iteze cuibuşorul de dragoste al defunctului ei soţ… Cumpărătorii, i se pare, îi ghicesc gândurile. Nu v or reveni, asta e sigur.

În tren, îşi spune că, toată viaţa, încercăm să camuflăm absurdul şi haosul sub discursuri foarte logice în aparenţă. Dacă azi ar fi fost puţin soare, adăpostul de vânătoare ar fi apărut sub o înfăţişar e mai atrăgătoare şi, cine ştie, *promisiunea de vân zare* ar fi putut fi semnată curând între *proprietar* (ea) şi *cumpărător* (cuplul). Iar aceşti termeni dră guţi (e frumoasă o promisiune!) ar fi şters definitiv misterul locului şi durerea de a se afla acolo şi gro tescul acelei vizite ghidate.

„De ce să nu le spun adevărul, se gândeşte e a, să le spun că aici, în încăperea strâmtă a acestu i adăpost de vânătoare, am trăit cea mai violentă p lăcere sexuală din viaţa mea? În somn. Cu un bărb at, Vincent Kerjean, care n-a existat niciodată şi pe care mi-l amintesc foarte precis, până la aluniţa de

pe piept, deasupra inimii”.

Întoarce ochii spre fereastra întunecată ca să -şi ascundă zâmbetul de pasagerul din faţă. E gen ul de zâmbet care se transformă lesne în lacrimi. Există foarte puţine lucruri pe care le-ar putea mă rturisi. Acestui cuplu de cumpărători, lui François e, lui Danièle. Poate chiar mai puţin lui Françoise şi Danièle decât necunoscuţilor. Să vorbească des pre aluniţă, despre ninsoarea de deasupra curţii in terioare de lângă anexă, despre moartea lui Joe Da ssin, despre Clermont-Ferrand unde „violatorul” ei susţine un doctorat, să povestească despre ruşine a de a simţi o mare antilopă albă posedată de o fia ră, despre corpul bronzat al lui Serge pe plaja de l a Montalivet... Să vorbească despre esenţial. I se preferă discursurile, de teama haosului. Se vorbeş te despre viaţa de cuplu, dragostea maternă, îmbă trânirea naturală la o femeie începând de la o anu mită vârstă... Se ţine sub tăcere adevărul vieţii. Înt r-o zi, discursurile se sfărâmă şi e prea târziu pent ru a reveni la esenţial, căci haosul morţii este acol o, dispersiunea pur chimică a acelui eu pe care ne

chinuim să-l îmbrăcăm în moduri de a spune lucru rile…

Ar vrea ca acest tren să-şi continue cursa la n esfârşit, ca scurta ei călătorie să nu se termine nic icând, să nu trebuiască să se întoarcă în casa unde a şters orice urmă a vieţii ei.

Abia remarcă apropierea sărbătorilor. Cu cât eva zile înainte de Crăciun, un telefon tradiţional d e la Danièle: „Încă nu ştim… Da, ca anul trecut. Ac olo sunt pârtii bune pentru copii… Dacă e destulă zăpadă…” Această conversaţie de cinci minute ser veşte pentru a înlătura însăşi ideea unei invitaţii. Î n aceeaşi zi, Françoise şi Georges, pe tonul priete nilor la căpătâiul unei convalescente. Răspunde fă ră să se mai sinchisească dacă ei o cred sau nu: „Î mi pare tare rău, dar nu pot. Louis şi Danièle ţin n eapărat să mă invite…”

Noaptea de Anul Nou este foarte friguroasă. Ea se trezeşte la 5 dimineaţa şi stă un moment să sondeze întunericul, tăcerea din jurul ei, tăcerea d in ea. „Ca într-un mormânt”. Mai bine să se scoal e.

Afară, strada e colorată cu ghirlande de lamp ioane. Şi totuşi această sărbătoare te duce cu gân dul la un oraş mort. Ea se află într-o casă moartă, î ntr-un oraş mort. Trotuarul este uşor albit de chici ură.

Ezită o secundă, se duce în bucătărie şi pune la încălzit apă pentru cafea. Mirosul de gaz i se pa re ciudat, parcă ar fi al unui foc de lemne. Adulme că aerul: e adevărat, miroase puţin a lemn ars. Co boară în magazin. Acelaşi miros, foarte slab, desig ur, dar perceptibil în această noapte deosebit de c almă şi de rece. Traversează culoarul, împinge uşa anexei şi aprinde lampa de pe micul gheridon.

Nimic nu s-a schimbat aici. Singurul loc care n-a fost curăţat. La ce bun? Tot trecutul acestei „g alerii a oglinzilor” este acolo, în foarte vechea lui dezordine. Chiar şi mica stea de mare de pe şemin eu. Cenuşa, câteva carcase calcinate de buşteni… Laura se lasă pe vine, atinge grămăjoara gri de le mn mistuit. Şi începe să râdă încet, ştergându-şi la crimile şi atingându-şi faţa cu mâna înnegrită.

Tocmai a avut o iluzie fugitivă, dar de care gâ

ndul ei se agaţă cu o forţă disperată: i s-a părut că în cenuşă se păstra o infimă căldură.

Soarele acestei după-amiezi de mai este de o violenţă veselă şi sacrilegă. Cabana de vânătoare pare străpunsă de lumină. Laura lasă uşa şi fereas tra deschise, vântul puternic aduce parfumul greo i, mieros al ierburilor, ţârâitul insectelor, sonoritat ea frunzişurilor pline de păsări. Din podeaua udată de mişcările unei cârpe mari se ridică o căldură as pră, răşinoasă. E atât de cald încât Laura trebăluie şte aproape goală, şi-a pus doar una dintre cămăşi le găsite în micul dulap de la intrare. Senzaţia cor pului său este foarte vie. Aplecată, măsoară greuta tea sânilor care întind pânza cămăşii, iar când stă pe vine există o forţă indecentă în lărgimea crupei sale, ghiceşte asta, o energie animalică. Din când î n când, se ridică, se duce până în prag şi stă câtev a minute să privească jocul soarelui printre creng i. Totul este frumos, prea frumos, prea viu, prea ra dios şi zadarnic. Inutilă lumină, primăvară fără scă pare şi această bucurie de a trăi, de a înflori, a ad una nectar, a procrea.

„Dacă ar ploua, ar fi mult mai suportabil, îşi s pune ea. Începând de la ce vârstă începe o femeie să fie rănită de întoarcerea primăverii?”

În ajun împlinea cincizeci de ani. În rotunjim ea cifrei se ascunde un fel de ironie. Faţă de rotunj imile corpului ei, faţă de bonomia acestei zile cu s oare (viaţa continuă!), faţă de această amânare ca re ţine de vânzarea, împinsă de la o lună la alta, a stupidului adăpost de vânătoare: şi dacă nu găseşt e cumpărător până la şaizeci de ani?

E o zi în care trebuie să fii fericită sau să nu t răieşti.

Se întoarce în încăperea care i se pare foarte mică. În timp ce ea este o uriaşă pe jumătate goal ă, o vandală apărută în mijlocul acestei delicate bo mboniere de dragoste. A inundat podeaua, a arunc at afară, la soare, blana creaţă care o acoperea înt re pat şi sobă, a alungat mirosul uşor dulceag al u nui parfum răsuflat, spiritul casei. Va trebui să sco ată şi cele două săbii de pe perete, pistolul lung de operetă, cornul de alamă de deasupra patului. Tot decorul. Viaţa lui Serge… Îşi imaginează o zi de to

amnă, o seară de sâmbătă, ceaţă printre copaci, so sirea în această cabană, plăcerea de a se simţi puţ in friguros, bucuria focului, a căldurii care începe să cuprindă încăperea, reflexiile flăcărilor pe lama săbiilor, gustul vinului amestecat cu mirosul foculu i de lemne, coaja tare a pâinii, brânza cumpărată d in satul învecinat şi tăiată cu un cuţit de vânătoar e. Apoi patul acela, corpul slab al unei femei tiner e, braţul ei foarte subţire care cuprinde gâtul bărb atului…

Asta o face încă să sufere, iar durerea nu se e puizează niciodată.

Ia un scaun, se aşază la intrare, la frontiera d intre cuibuşorul de dragoste şi bacanala soarelui ş i vântului. Oglinda de pe uşa dulapului îi trimite re flexia ei. O femeie cu faţa îmbujorată de căldură, c u părul în dezordine şi goliciunea abia ascunsă de pliurile pânzei. Exact cum era în acel vis foarte car nal, zbătându-se în braţele fantomei numite Vince nt Kerjean… Împinge uşa, oglinda se mişcă din faţ a ei şi se umple cu frunziş însorit şi cer.

Cum a putut să creadă atât de uşor în existen

ţa acelui bărbat, în partidele de vânătoare? Ar fi trebuit cel puţin să se întrebe de ce vânau tot anul. Sau, ceea ce era şi mai evident, să se gândească la cealaltă fantomă, faimosul Wardy, câinele dovedea o longevitate uimitoare, urmărind fazanii de mai bine de cincisprezece ani. Serge nici măcar nu s-a ostenit să-l îngroape şi să-i inventeze un urmaş. Până în ultimele zile, până în ziua accidentului (pretindea, în ziua aceea, că pleacă la vânătoare), cele două fantome erau la întâlnire, ea le vedea în gând: Vincent şi câinele lui. Odată l-a întrebat pe Serge: „Despre ce vorbeşti de obicei cu Vincent?”. Întrebarea nu avea niciun ascunziş, dar Serge, pentru o secundă, se arătase încurcat, îngăimând un vag: „Păi… despre una, despre alta, nimic special”. Acea stă încurcătură o emoţionase, parcă ar fi fost un copil prins cu o şotie. „Vorbesc despre femei, fără îndoială, ca toţi bărbaţii…”, s-a gândit ea atunci.

Acum ştie că era vorba pur şi simplu de lene: de ce să-şi rafineze detaliile alibiului dacă naiva soţie înghite prima versiune care i se prezintă?

A învăţat de mult, gândindu-se la Serge, să e

vite indignarea, ranchiuna, dorinţa de a se răzbun a (pe cine, de altfel)? Încearcă, dimpotrivă, să-l ap ere: el ar fi putut să inventeze o pasiune sportivă, să se pretindă înnebunit după alpinism. A ales pret extul partidelor de vânătoare şi al şedinţelor de pi ctură. Era conştient că ea avea să-l creadă. Escala da montană, nu, hoinărelile printr-un lăstăriş de to amnă, da. Aşadar o cunoştea cu adevărat, până la a ghici cele mai mici nuanţe ale celui care era el p entru ea.

Trebuie să uite scopul cunoaşterii („să mă cu noască mai bine ca să mă înşele mai bine, asta e”) şi să păstreze cel puţin o aparenţă de tandreţe: el se gândea la lungile zile de toamnă, la cărările aco perite cu frunze uscate şi îşi spunea că această to nalitate ar fi mai credibilă, mai potrivită cu natura profundă a soţiei sale.

„Cu… sufletul meu!” Zâmbeşte acru, aruncă o privire în încăpere: oare câte „suflete” au trecut prin patul acela, sub săbiile încrucişate şi pistol?

Nu, ceea ce o făcea încrezătoare sau mai deg rabă credulă era latura iremediabil desuetă a tutu

ror acestor lucruri: „amant”, „amantă”, „adulter”. Era ceva de secolul al XIX-lea, literatură. De altfel, ea a citit, la Maupassant poate, povestea amanţilo r pe care un soţ înşelat îi ucide tocmai într-un pavi lion de vânătoare. În iunie 68 şi mai târziu, la înce putul vieţii lor comune, ar fi fost culmea îngustimii burgheze să faci mare caz de toate vechiturile ace stea matrimoniale. Bineînţeles, ea glumea spunân du-i Beatei: „Mi-l împrumuţi pe frumosul tău soţ în seara asta?”, dar tachinarea reflecta bine spiritul epocii. Se simţeau cu toţii, întrucâtva, Sartre şi Be auvoir.

De departe, aude strigătele excursioniştilor. I -a văzut de dimineaţă începându-şi traseul marcat ce pornea de la gară. Au mers toată ziua, urmându -şi itinerariul a cărui desfăşurare trebuia s-o verifi ce din când în când într-o broşură. Acum sunt pe d rumul de întoarcere, după o lungă buclă prin pădu re.

— Frumoasă căsuţă, spune o voce, e visul me u să locuiesc aşa, în mijlocul unei păduri. Îţi închip ui ce fericire, ce simplitate…

Vocile se îndepărtează. Laura, ascunsă în inte rior, o vede pe fereastră pe femeia care încheie şir ul şi care se opreşte din loc în loc să culeagă un b uchet.

„Ce fericire, ce simplitate…” Laura priveşte î ncăperea: o masă, o sobă, un pat. Da, într-adevăr, o mare simplitate. Ca viaţa lor, de fapt. Au vrut să inoveze, să revoluţioneze, să mişte societatea din t emelii, dar, la drept vorbind, viaţa lor înseamnă tot bunul şi vechiul secol al XIX-lea. Această „garsoni eră”, tinerele amante, soţia care îmbătrâneşte şi c hiar cele două lumânări de pe masă, pentru marile ocazii, fără îndoială. Nimic nu se schimbă, doar co stumele, unele accente din tirade, o mică fantezie în coafuri şi se poate rejuca piesa ca atare. Şi chia r relaţiile în permanenţă explozive cu fiica sa, în c are ea vedea o întreagă bulversare a moravurilor. Totul era foarte clasic: fiica îndrăgostită de tată, în conflict cu mama, trioul consacrat. Ca şi alternanţ a generaţiilor: bunica Laurei, o bătrână cu reputaţ ie de boemă, mama, o burgheză uscată din Gap ca re o dezmoşteneşte (tot secolul al XIX-lea!) pe fiica

ei Laura, aşa-zisa revoluţionară, şi, în sfârşit, Dani èle, revenirea la ordine. Şi săbiile acelea de deasu pra patului, nici măcar nu este sigur că trebuie să vadă ceva dincolo de ele…

Se apleacă şi se apucă iar să frece podeaua. Sub pat, cârpa scoate la iveală un vechi mocasin al lui Serge, apoi încă unul. Din piele de căprioară gr i deschis, destul de uzaţi, cu tocurile tocite în semi cerc de drumuri, de timp. Nici acest bărbat nu s-a schimbat. Acelaşi seducător aventuros cu picioarel e goale în acele încălţări suple. Ca în iunie 68, pe Promenade des Anglais. Şi-a păstrat genul până la sfârşit. Doar că, după căsătorie, ea n-a mai avut ac ces la viaţa hoinarului în mocasini. El a continuat t otuşi să existe pentru ceilalţi. Da, toate acestea su nt de o mare simplitate. Ea se întreba odinioară cu m putea soţul ei să accepte atât de senin rutina vi eţii lor într-un magazin cu instalaţii de baie, nu şti a dacă trebuia să vadă în asta inconştienţă sau o î nţelepciune ca a lui Marcus Aurelius. Înţelepciune a rezida în acea pereche de mocasini, în lejeritatea unui şir de relaţii care se legau, se adăposteau în

acea cabană de vânătoare, se rupeau. În deplină si mplitate.

Cu aceeaşi nonşalanţă o alesese pe ea, stude nta de douăzeci şi doi de ani care-şi citea notiţele pe o plajă din Nisa. Nu exista niciun calcul premed itat în spatele acelei alegeri, doar un început de at racţie pentru femeile mult mai tinere decât el, o at racţie care avea să crească o dată cu vârsta. Şi luc rul acesta era, de asemenea, cât se poate de clasi c. El îmbătrânea, amantele care se întindeau în ac est pat sub săbii întinereau, corpurile lor se subţia u, tinzând spre inconsistenţa corporală a unei Lolit e.

„De fapt, în ochii lui, am început să îmbătrân esc la douăzeci şi doi de ani”. Concizia formulei ad uce o uşurare. Totul a fost spus, totul este clar, tot ul este redus la esenţa cea mai elementară. Laura se pune în genunchi şi împinge cârpa cât de depar te poate. Un obiect se rostogoleşte pe podea: un r uj. Cine? Cea ale cărei scrisori le-a găsit în *Zăpezil e de pe Kilimanjaro*? Sau cealaltă, care n-a putut merge la Marrakech? Sau o necunoscută care n-a l

ăsat nicio altă urmă? Rujul acela care se deplasa d e pe buzele ei pe faţa lui Serge, pe gâtul, corpul, a bdomenul lui… Absurda simplitate a întregii situaţ ii şi complexitatea diabolică a detaliilor care o fac, fiecare, să sufere. Tânăra femeie a trebuit să-şi cu mpere alt ruj şi, de una singură, această scenă (int ră într-o parfumerie, verifică nuanţa) este insuport abilă.

Laura se ridică, se duce spre treptele micii te rase. Soarele bate drept spre intrare. Excursionişti i care-şi termină bucla trec pe cealaltă parte a păd urii. Le aude iar vocile. Dimineaţă, i-a văzut la gar ă: o duzină de persoane, unele mai în vârstă ca ea, altele mai tinere. Fericiţi, excitaţi, volubili. Fugind, fără îndoială, de singurătate. Se imaginează printr e ei, îşi dă seama că nu există nimic mai logic şi m ai uman decât această grupare de singuratici. Con versaţiile din timpul popasurilor, ouăle fierte tari, r oşiile, apa minerală cam caldă, poate naşterea une i simpatii…

Şi deodată, calm, îşi mărturiseşte că moartea o sperie mult mai puţin decât perspectiva unei ase

menea excursii amicale în soare.

Înţelege imediat că vizita ei pică prost. Şi tot uşi Danièle i-a cerut să-i aducă de la cabana de vâ nătoare „câteva obiecte dragi tatei”. Salonul marel ui apartament este deja plin de lume, invitaţii stau aşezaţi sau în picioare, cu paharele în mâini.

Laura depune geanta la intrare, parcă ar fi ni şte trofee: două săbii, pistolul, sfeşnicul şi carafa d e cristal. Danièle pare mai slabă în taiorul de măta se foarte uşor, pe tocuri foarte înalte. Îi mulţumeşt e cu un zâmbet vag, nu propune nimic, nu sugerea ză nimic şi totuşi nu pare nepoliticoasă. Îi lasă ma mei alegerea, aceea de a pleca repede.

— Nu, dar luaţi un aperitiv… intervine Louis.

Chipul lui Danièle rămâne surâzător, absent („Ce clasă!”, îşi spune Laura, aproape nevenindu-i să creadă.)

Este aşezată lângă fereastra spre terasă, ved e vălurirea cenuşie a parcului Boulogne, un cer pl at, cald, fără relief de nori. Copiii vin s-o salute. Se apropie, vorbesc, se uită la ea cu precauţie. Proba bil că au fost preveniţi împotriva oricărui contact

prelungit cu această bunică devenită şi mai puţin f recventabilă după moartea bunicului într-un accid ent. Ochii îi trădează: o curiozitate în faţa interdicţ iei, atracţia provocată de o reptilă încremenită pe o creangă.

Laura aşteaptă ca prin mulţimea invitaţilor s ă se formeze un pasaj pe unde să se furişeze spre i eşire. Cu o intensitate foarte fizică, îşi simte corpu l care va trebui să se strecoare printre alte corpur i, printre priviri, printre frânturi de fraze. Va trebu i să atingă spatele acelei femei în taior gri deschis, să treacă prin povestea spusă de acel bărbat blond („… mă credeţi sau nu, dar până la urmă a vândut …”), să se deznămolească de privirile care stagnea ză în mijlocul acelui grup feminin, lângă uşa salon ului. Cinci sau şase femei ai căror ochi converg sp re ea şi imediat se îndreaptă spre exterior, dincolo de copacii pădurii.

„Ba nu, ele nici nu mă bagă în seamă… Nici n u ştiu cine sunt… Tocmai, eu nici nu sunt. O mobil ă, o umbră. Mai puţin decât atât…” Această inexist enţă este o adevărată uşurare. Tensiunea scade, îş

i poate lăsa vederea să rătăcească în depărtare, fă
ră a se întreba ce cred ceilalţi despre ea. Nu cred
nimic despre ea. Îşi trăiesc viaţa, în acest frumos î
nceput al unei seri de vară, într-un frumos cartier
parizian, într-un mare apartament, în calmul agrea
bil al vacanţei foarte apropiate. Toate acestea se p
etrec deja în lipsa ei, adică totul s-ar petrece astfel
dacă ea nu ar fi acolo. Şi totul se va petrece astfel
când ea nu va mai fi. Ceea ce trăieşte este exact c
e se va întâmpla după moartea ei. Are şansa de a a
sista la această viaţă care va continua liniştită. Ac
el braţ feminin care se întinde pentru a le propune
vecinilor un bol de cristal plin cu fistic. Degetele c
are, cu un gest cam repezit, iau câteva… Braţul, u
şoara febrilitate a degetelor, toate au deja loc dup
ă sfârşitul vieţii ei. La fel şi scurta apariţie a copiil
or, Alexis şi Pauline, care aleargă pe coridor, ocup
aţi cu joaca lor. Şi grimasa maliţioasă a acelui invit
at chel care ascultă, pregătit să rostească o vorbă
de duh. Şi muzica răspândită dintr-o maşină care t
rece pe lângă clădire cu toată viteza. Aşadar asta
este moartea.

Se ridică de pe fotoliu, traversează salonul oc olind grupurile şi cuplurile, se îndreaptă spre antr eu. Are impresia că este invizibilă. Numai copiii, p e coridor, se îndepărtează la apropierea ei. Pe stra dă, o femeie plimbă un golden retriever care şchio apătă puţin pe o labă acoperită de pansamente. Fo arte distinct, Laura ghiceşte atât durerea câinelui cât şi ulterioara vindecare, în acel viitor, acea viaţ ă care va dura fără ea.

De acum, totul se petrece ca şi cum ea nu ar mai fi aici. Totul se reduce la aceste două emoţii: d urerea ghicită a câinelui, foarte asemănătoare cu propria ei durere, şi viziunea unui viitor pe care-l vor trăi ceilalţi şi din care ea este deja absentă.

Acest client, de pildă, care doreşte să cumper e o cadă. Este acolo, în faţa ei, îi urmăreşte atent e xplicaţiile despre calitatea emailului, despre diferi tele tipuri de jeturi. Este foarte prezent în acest m oment al serii. Un sexagenar arătos, cu părul puţi n roşcat, tuns destul de scurt, fire de păr de aceea şi nuanţă pe încheieturi, gesturi sigure, privire des chisă, un bărbat solid şi curtenitor. Mâinile lor se

ating manipulând robinetele. Ea reuşeşte să păstr eze o voce detaşată, profesională:

— Puteţi primi şi această pară de duş cu cap dublu, cu un sistem anti-răsucire…

Vocea lui rămâne la fel de calmă, dar pare să ţină cont atât de intimitatea lor lângă o cadă care se umple cu apă caldă cât şi de o posibilă prelungi re a acestei intimităţi neformulate. Pentru o fracţi une de secundă, ea şi-l imaginează pe bărbat urcâ nd în apartament, dându-şi jos haina, desfăcând n odul cravatei. Gesturi banale, dar pe care ea le cre de deodată aşteptate, logice. El are mici paiete au rii în jurul pupilelor. Tipul de bărbat care impune l ucrurilor, spaţiului linişte şi echilibru. Micul-dejun în compania lui, într-o duminică, nonşalanţa soarel ui într-o fereastră deschisă.

Ea remarcă punctele de coclează de pe cupru l manetei. Oare le-a văzut şi el? Acele pete evocă ti mpul, învechirea modelului care era nou acum şas e ani, în ziua când Serge instala acea cadă… Nu, b ărbatul nu le vede. Semnează cecul, se intereseaz ă de durata livrării, pleacă. Timp de câteva zile, ea

se surprinde sperând să-l revadă. Apoi, în ziua livr ării, înţelege că acea cadă aparţine vieţii viitoare a celorlalţi, unde nu mai este loc pentru ea.

Aceeaşi impresie în timpul vizitei lui Alexand ru cel Mare. El vine („descinde”, spune el întotdea una) la Paris de două sau trei ori pe an, o sună, iau prânzul împreună. Până la urmă şi-a găsit genul şi ocupă cu satisfacţie limitele personajului pe care-l căuta din tinereţe: intelectualul de provincie (Gren oble), foarte implicat în viaţa locală, rezonabil de mândru de trecutul său revoluţionar. Citează num e, sigur că toată lumea din capitală trebuie să-l cu noască pe cutare regizor din Grenoble, pe cutare j urnalist vituperator de la cotidianul local. Faţa i s-a îngroşat, vocea îi este marcată de indulgenţa un ui revoltat potolit. E sculptor şi în acest moment lu crează la o comandă de la primărie. Laura îşi imag inează un bloc de piatră, o formă născândă. Încă o viaţă care va dura dincolo de viaţa ei… Alexandre o simte distrată şi începe să spună povestea repet ată la fiecare vizită: el şi Beata, cu mai bine de do uăzeci de ani în urmă, o fermă pierdută în Alpi, înc

eputurile lui de sculptor şi, ca să-şi asigure pâinea de toate zilele, olăritul. Beata duce cutii cu farfurii şi castroane la piaţa din capitala regiunii. Într-o zi, maşina alunecă pe un drum îngheţat, un accident f ără gravitate, dar din toată încărcătura rămâne nu mai un morman de cioburi. Or, în ziua aceea, ea tr ansporta pe portbagajul de deasupra maşinii câtev a sculpturi ale lui Alexandre, destinate unei expozi ţii. În mod miraculos, acestea rămân intacte.

— Aş fi preferat contrariul. De pe urma oalelo r trăiam noi!

Laura a auzit deja povestea de mai multe ori. Singura noutate este acum acest gând: „O să pove stească despre spargerea farfuriilor peste un an, p este cinci, când eu de mult n-o să mai fiu aici. Şi o să aibă exact acelaşi zâmbet grosolan anunţând că ar fi preferat să-şi sacrifice sculpturile…”

La întoarcerea de la acest prânz, nu recunoaş te strada, parcă s-ar fi turnat un film despre o cata strofă: trombe de fum cenuşiu, sirene, strălucirea căştilor de pompieri. Clădirea ocupată de persoan ele fără locuinţă arde. Ultimele luni au fost puncta

te de incidente. Lumea afla că sudanezii se încăier aseră cu malienii sau malienii cu camerunezii, nu se ştia exact. Apoi, într-o zi, poliţia a interogat-o p e o femeie care, în camera ei de la parter, practica excizii. Noi încăierări şi, în sfârşit, acest incendiu. Dar, mai ales, lovitura de teatru: persoanele fără l ocuinţă ocupă sediul comitetului de susţinere! Lau ra aude sub ferestrele ei o discuţie aprinsă între m embrii asociaţiilor:

— Ascultă, doar n-o să-i dăm afară!

— Copiii deja mi-au stricat computerul…

Într-o pornire de furie, se gândeşte că şi-au f ăcut-o cu mâna lor, dar se corectează imediat, fiin dcă această situaţie tragicomică este totodată pro pria ei înfrângere, năruirea unei întregi părţi a vie ţii ei, cea mai plină de credinţă, de idealism. Îşi sp une doar că revoluţiile şi utopiile au devenit în zile le noastre destul de mediocre şi că foarte repede v or ajunge la capătul lor logic – profanarea ideii iniţ iale. De altfel, moartea acestei idei este însoţită de acum de încâlceala comică în care revoluţionarii îş i salvează computerele de asaltul protejaţilor lor d

e ieri.

Seara, depune la intrarea sediului ocupat un pachet cu şase litri de lapte şi mai multe cutii de p aste. Înăuntru, în spatele ferestrelor, se văd copiii care se joacă de-a manifestaţia, agitând pancarte c u slogane care îndeamnă la toleranţă.

Incendiul pare să accelereze scurgerea zilelo r care-i mai rămân de trăit. Se produce o suită de evenimente, fortuite pentru ceilalţi, dar pe care ea le ştie strâns legate. Într-o duminică, aproape de Operă, acel cuplu pe motocicletă. I se pare că-i rec unoaşte: tânăra a cărei subţirime aminteşte de ins ecta numită călugăriţă şi partenerul ei, văzuţi la d eschiderea magazinului de haine, în seara aceea z gomotoasă când strada nu dormea. Sosirea lor pe motocicletă avea atunci o aparenţă de libertate. Îşi aminteşte de efortul ei de a crede în acea libertat e, în şansa pe care o aveau ei de a zbura pe motor prin noapte, într-o direcţie necunoscută, spre mar e… Astăzi îi vede îndepărtându-se de un distribuit or de bilete şi mergând spre motocicleta parcată p e trotuar. Vorbesc sau mai degrabă continuă o cea

rtă tocită de dezgust, de plictiseală. Limba nu este doar murdară, ci murdărită, parcă pentru a demon stra că materia lumii este această ţesătură de cuvi nte amestecată cu mirosul urât al ţigării, cu scuipa ţii rapizi ai tânărului, cu urâţenia chipului cenuşiu, al părului vopsit şi gras al tinerei. „Băga-mi-aş… S cârbă… Freci la cap…” Obiectul disputei lor gâfâit e este o factură pe care cineva a uitat s-o plăteasc ă, o linie telefonică tăiată. „Viaţa de zi cu zi a tutur or, destul de burgheză, de fapt, doar că exprimată destul de grosolan. Particularităţi de traducere…” Ei încalecă pe motocicletă şi se pierd în norul albă striu al circulaţiei.

Mai este şi ziua când Laurei îi este teamă să se întoarcă acasă. Trece prin scuarul Montholon, u nde tinerele mame ocupă toate băncile. Una dintre ele vorbeşte mai tare decât celelalte, bucuroasă d e atenţia lor, de privirile pe care i le aruncă ele co pilului ei: un bebeluş cu pielea foarte negricioasă ş i părul creţ. Tatăl vine să li se alăture, cu braţele î ncărcate cu sacoşe de la supermarket.

— Anul trecut, le explică mama vecinelor de

bancă, am făcut Spania. Barcelona, Madrid, Sevill a şi aşa mai departe… Dar acum trebuie să aştept ăm până începe William să meargă şi apoi, să iei a vionul cu un copil, ştiţi cum e…

Laura ridică ochii spre tată. Şi îl recunoaşte. Othello! Da, e fostul lider al oamenilor fără locuinţ ă. Africanul frumos care aduce a actor. Poartă nişt e blugi deschişi la culoare şi un tricou cu un mic c rocodil pe piept. Laura înţelege că ar fi logic să se bucure de această schimbare de roluri, de această integrare perfectă. Da, fără voia ei, se iveşte o într ebare: „Totul pentru asta?”

Ştie că toate aceste bucle bine închise ale vie ţii ei sunt astfel pentru că ea le pândeşte, remarcâ nd doar nodurile lor. Altfel, şi aperitivul de la Dani èle, şi prânzul cu Alexandre, şi tânărul cuplu pe m otocicletă, şi acest Othello căsătorit nu ar fi decât nişte curiozităţi repede uitate. Se gândeşte la asta deschizând o carte poştală – un scris oarecum fam iliar, o semnătură cu monogramă complexă. Conţi nutul o ajută să-l identifice pe expeditor: Guillaum e. O invită la susţinerea tezei sale de abilitare. La

Clermont-Ferrand… Îşi aminteşte de prima invitaţi e, cu peste cincisprezece ani în urmă, pentru doct orat, revede oraşul unde, în gând, se întâlneşte un eori cu „violatorul” ei…

Hotărârea e luată în câteva secunde, închide magazinul, pleacă la gară fără a încerca măcar să afle mersul trenurilor. O noapte la hotel, în acel or aş pe care şi l-a închipuit întotdeauna rece şi cenu şiu şi care se dovedeşte, la acest sfârşit de iunie, s ufocant, orbitor din cauza soarelui, aproape meridi onal. Îşi petrece dimineaţa plimbându-se pe străzil e care dau uneori spre întinderea colinelor, mici st răzi însorite ale căror case par nelocuite, cu obloa nele trase, umbra ei pe un zid, timpul încetinit, im presia că este în afara acestei vieţi… La universita te, greşeşte clădirea şi intră în sală când Guillaum e şi-a început deja expunerea. „Gnoseologie… Câm p cognitiv… Abordare pur epistemologică…” El se amănă cu un uriaş copil simpatic şi chel, mult mai copil decât în tinereţe. Fruntea îi luceşte de transp iraţie, urechile i s-au înroşit. Nu pare s-o fi recuno scut. Discret, ea îşi îndreaptă privirea într-o parte,

apoi în cealaltă: soţia lui Guillaume trebuie să se a fle în public. Blonda din rândul al doilea care-l priv eşte pe aspirant fără să clipească? Sau bruneta, la distanţă de două scaune? Fata înaltă şi osoasă de l ângă fereastră? Aproape fiecare dintre femeile ace stea ar putea fi soţia lui Guillaume.

El vorbeşte, cu un mic zâmbet crispat pe buz e şi o privire vagă în spatele ochelarilor. Oare a re marcat prezenţa ei? Mai este ea de recunoscut, du pă atâţia ani? Mai există vreo legătură vizibilă car e le uneşte corpurile, vieţile? Îşi mai aminteşte el de seara violului? El îşi continuă expunerea, evocă teoria cunoaşterii, dar adevărata cunoaştere ar fi s ă ştie dacă acea legătură există, dacă acea seară f ormează între ei o impalpabilă zonă de intimitate f oarte puternică, poate chiar mai puternică decât c eea ce-l leagă de soţia sa. Da, adevărata dezbatere ar fi să-l întrebe asta în faţa sălii şi să vorbească d espre acest lucru, fără a ascunde nimic, într-o depl ină transparenţă. Se vede ridicându-se, îşi imagine ază privirile perplexe, expresiile incredule, spaima lui Guillaume. De altfel, chiar dacă acest elan de si

nceritate ar fi posibil, ce ar afla ea? Că el a trăit to ţi anii aceştia revenind adesea în camera de cămin unde se luptaseră în jurul unui gest carnal pe care el îl dorea atât de mult în acel moment, bietul virgi n, şi care de atunci a devenit pentru el o rutină co njugală mai mult sau mai puţin cotidiană? Adevăru l ar vrea ea să-l ştie? Sau mai degrabă această con statare strict vizuală: un bărbat, o femeie, la aproa pe treizeci de ani după tinereţea lor, se regăsesc î ntr-un oraş înălbit de soare, într-o sală unde se de sfăşoară un ritual extraordinar de absurd, în mijlo cul tuturor acestor oameni care nu ştiu nimic desp re secretul lor.

Se ridică şi, cu capul plecat, se strecoară spr e ieşire şi închide uşa în urma ei cu precauţie. Voc ea lui Guillaume se aude încă: „… chiar şi fără a re veni la opoziţia kantiană între transcendental şi e mpiric…” Rămâne o clipă pe hol, pierdută în forfot a studenţilor. Singura soluţie ar fi să dea buzna în sală, să răstoarne scaunele, să strige, să întrerupă discursul lui Guillaume, să-i trezească pe oamenii aceia, să le vorbească despre moartea atât de apro

piată, despre moartea pe care ea o trăieşte deja, s ă-i convingă să plece repede, nu contează unde, de parte, spre mare, spre calea ferată care pornea di n Nisa şi şerpuia prin interiorul teritoriului, spre u n alt timp, spre o altă viaţă…

Pe 29 iulie, o sună agentul ei imobiliar: s-a pr ezentat un cumpărător pentru cabana de vânătoar e, tocmai a semnat promisiunea de vânzare, în trei luni sau mai târziu (deci la sfârşitul lui octombrie) tranzacţia se va putea face.

Astfel, ea cunoaşte aproape la zi ceea ce-i ră mâne de trăit. Cum ar trăi lumea dacă fiecare şi-ar cunoaşte data morţii?

Încearcă să înceţoşeze precizia duratei cu ac este întrebări sofiste, cu „filoteria” sa, cum spunea Serge. Lipsa fricii o linişteşte.

În căldura începutului de august, străzile sun t statice, pustii, storurile magazinelor coborâte. D acă nu crezi nici în flăcările infernului, nici în pajiş tile paradisului, viaţa de apoi trebuie să semene to cmai cu acest oraş adormit. Praf pe geamuri, inutil a libertate a trotuarelor, mirosul de piatră uscată.

„Un infern cât se poate de suportabil”, îşi spune e a ca să dezamorseze dinainte orice tresărire de an goasă, orice milă faţă de sine.

Panica o cuprinde prosteşte, în primele zile d in septembrie, pe o stradă încă estivală din arondi smentul al treisprezecelea. Tocmai a plecat de la u n client şi, ca să evite intersecţia cu bulevardul Go belins, unde animaţia toamnei se face deja simţită, o ia printr-un pasaj gol, asemănător cu „infernul ei suportabil”. Deodată, un restaurant chinezesc. O f aţadă clasică pentru acest gen de local, cu „jad” în denumire şi caractere de plastic roşu. E închis, iar în vitrină e expus un acvariu. Laura se apropie, scr utează sala care pare abandonată de mult. Doar în acvariu acel peşte roşu, parţial albit de vârstă, îşi agită încet înotătoarele şi voalul cozii. Soarele, uşa sub care se stivuiesc pliante şi plicuri, liniştea… şi acel peşte uitat.

Panica vine din interior, răsuceşte muşchii ab domenului, comprimă plămânii. Ea nu mai poate s ă respire, nici să-şi desprindă privirea de ochii tul buri ai peştelui care pare s-o examineze. „Apa asta

verzuie e oceanul lui, cubul ăsta de sticlă universu l lui şi un du-te-vino de la un perete la altul, viaţa l ui… Ca mine”. Se simte în acel lichid, între doi per eţi de sticlă. De fapt, întotdeauna a trăit astfel. Un du-te-vino cotidian, într-un spaţiu restrâns, până la moarte. Ca să poată respira din nou, ar trebui să s pargă vitrina, să ia acea temniţă de sticlă şi să-i ve rse conţinutul în mare.

Fuge cu paşi mari, fără să vadă nimic, evitân d trecătorii, alegând străduţe pustii. Oraşul este n ecruţător, fiind populat de toţi aceşti oameni bronz aţi, revigoraţi de vacanţă, nerăbdători să se arunc e în agitaţia pariziană.

Acasă, se repede la telefon, o sună pe Franço ise Vailland, nu-şi ascunde nici răsuflarea întretăia tă, nici panica, se detestă pentru slăbiciunea ei şi pentru tot ce spune, revendică dreptul de a fi slab ă, de a stârni mila cuiva, de a fi ajutată. Françoise răspunde cu o generozitate şi o solicitudine oarec um victorioase, ca şi cum ar vrea să spună: „Ei bin e, draga mea, te gândeai că ai să scapi fără ajutor ul nostru, dar, cum vezi…” Georges intervine de la

al doilea aparat şi, în doi, îi aruncă un colac de sal vare: o cină la ei, peste trei zile.

O singură privire îi este de ajuns ca să consta te că e vorba de o logodnă. Françoise o întâmpină şi mai vorbăreaţă ca de obicei, înecând această înt âlnire premeditată sub un debit vesel de peţitoare:

— Georges şi-a invitat un fost coleg, un tip fo arte simpatic, o să vezi…

Bărbaţii sunt pe terasă, Laura îi vede din antr eu. Acea terasă, cu doi ani în urmă: ea, Serge, bal ustrada peste care era atât de uşor să păşeşti…

Françoise o conduce acolo, „logodnicul” se în toarce, o secundă de stinghereală şi imediat recăp ătarea mondenă a controlului, toţi vorbesc în acela şi timp, se interesează de plantele lui Françoise, s e miră de căldura acestei seri de septembrie („înc ălzirea climei”, susţine „logodnicul”, care în tinere ţe a văzut de multe ori Rinul îngheţat).

Laurei îi este greu să urmărească discuţia. B ărbatul seamănă mult cu clientul care, la sfârşitul lui iunie, a cumpărat de la ea o cadă. Acelaşi contu r al feţei, aceeaşi nuanţă roşcată a părului (şi acel

eaşi fire roşcate la încheieturi), un sexagenar arăt os ca şi celălalt, aceeaşi impresie de soliditate şi e chilibru. Asemănarea devine şi mai stânjenitoare – paralizantă – când Laura îşi mărturiseşte că l-a do rit, aşa cum poate o femeie să dorească un bărbat, pe clientul din iunie. Ar fi vrut ca el să urce în apa rtamentul ei, să rămână, să facă dragoste, să înce apă să trăiască împreună… Acum, toate acestea p ar ciudat de aproape de a se realiza. Ea este pe ca le să-şi împlinească dorinţa de atunci. Masa înaint easă, „logodnicul”, discret, dar, clar, aruncă punţi de cuvinte înspre ea, îi deschide subiecte. Peste tr ei ani se pensionează. O casă la ţară, aproape de A gen. Vara trecută, Indonezia. Îi place să sculpteze în lemn… Françoise şi Georges joacă rolul unor cu tii de rezonanţă, amplificându-i, în ecou, fiecare po vestire.

Laura ascultă cu sentimentul şovăielii în prag ul unei vieţi noi. Sufocarea nu-i trece, ba chiar cre şte. Ceasul bărbatului, un ceas frumos cu două ca drane mai mici în cel mare, cravata lui, gâtul ras î n mod evident cu o oră înainte de cină… Viaţa în c

are ea poate intra fără efort. Doar un pas pe care ceilalţi îl aşteaptă: bărbatul cu siguranţa celui car e-şi cunoaşte valoarea, familia Vailland cu agreabil a certitudine că face o faptă bună.

O cursă întinsă, viaţa aceasta pregătită pentr u ea. Aşadar nu frica de moarte o sufocă, ci posibil itatea acestei existenţe pe care slăbiciunea ei ar p utea-o face s-o accepte. Un peşte în acvariu, da, s-ar putea resemna cu asta, ar trebui numai să între be, de exemplu, câte ore durează drumul până la Agen, să spună ceva despre Indonezia (dansurile? măştile? defrişarea? probabil că a citit despre asta în ziare), ar trebui să se agaţe de subiectele pe car e el le deschide cu atâta generozitate.

Îi priveşte pe toţi trei, perfecţi în rolurile lor, în faţa acestei femei neîndemânatice, această Laur a Baroncelli, văduva Baroncelli, care tuşeşte stâng aci după o înghiţitură de şampanie. În fond, e un c omplot. Ei ştiu de ce are ea nevoie. E dezorientată de moartea soţului, se pierde cu firea, trebuie rea dusă pe linia de plutire. Ea îi priveşte, îi ascultă, s ufocarea ei aminteşte de febra unui animal hăituit.

O lovitură de graţie sau ultima tresărire de revolt ă?

Se revoltă, fără a lăsa să se vadă nimic, ba ch iar se stăpâneşte mai bine, silindu-se să zâmbeasc ă, să răspundă. Revolta ei înseamnă vorbele care s ună în ea cu acuitatea unor picături reci pe o dală: „Ei îmi propun un sfârşit de viaţă onorabil. Un mo del de sfârşit de viaţă. Un bărbat de şaizeci şi doi de ani, o femeie care anul viitor împlineşte cincize ci şi unu, un cuplu care o să meargă de mână spre moarte. Ideea că s-ar putea inversa vârstele, că aş putea să-mi doresc o întâlnire diferită, o aventură l i s-ar părea, fără îndoială, indecentă, aproape obsc enă. Nu, aşa cum sunt, nu pot spera ceva mai bun. La urma urmei, are aceeaşi vârstă ca Serge. Deci … Un sfârşit de viaţă lung şi liniştit. Ceasul ăsta c u trei cadrane pus pe noptieră, tic-tacul lui adormi tor. Până la sfârşit!”

Se ridică sub privirile lor perplexe şi se aprop ie de fereastră:

— O s-o deschid ceva mai mult, uf, căldura as ta!

Françoise se repede spre ea:

— Dar sigur, Lolo, trebuia să-mi spui mai dev reme…

Este, în vocea ei fals îngrijorată, mulţumirea unei peţitoare care-şi vede târgul aproape de reuşi tă şi chiar de a avea ca deznodământ scena aceast a teatrală: logodnicei i se face rău de la prea mult ă emoţie.

Laura se aşază la loc, Georges o ajută pe soţi a lui să ducă farfuriile în bucătărie, invitatul vorbe şte despre diferenţa dintre cele două vinuri de Bor deaux. Ea suferă mai puţin, căci tocmai a descope rit obiectul care-i condensează disconfortul: pe mă suţa cu ziare, o bilă de sticlă cu un scorpion înăunt ru, încarcerat în transparenţa falsei ambre, un suv enir din Sahara, fără îndoială. Ghiceşte imposibilit atea de a respira a unei fiinţe vii turnate în acel lic hid care încremeneşte repede. Se simte ea însăşi c ufundată în acea atmosferă moale, vitroasă şi care se solidifică din ce în ce mai mult. Nările, gura, plă mânii umplute cu acea gelatină…

Pleacă împreună de la familia Vailland. „Logo

dnicul” îi propune să o conducă acasă. Ea refuză, i nvocă un pretext neverosimil când el îi cere să o r evadă („Plec mâine, pentru o lună sau două…”) şi pleacă luând-o pe o străduţă, apoi pe alta, parcă p entru a încurca urmele.

Noaptea, sticla lichidă din jurul ei devine arz ătoare, ea îi respiră grosimea vâscoasă, se sufocă, revede întruna scorpionul, resimte aceeaşi fixitate în propriul ei corp, în alegerea mişcărilor pe care mai are libertatea să le facă: este liberă să accepte sfârşitul de viaţă cu „logodnicul” sau să rămână si ngură în acest magazin cu instalaţii de baie (până la moarte!) sau să facă după cum prevăzuse, să se omoare îndată după vânzarea cabanei de vânătoar e, la sfârşitul lui octombrie. Vastă alegere! Şi dacă viaţa de după moarte însemna acea sufocare perm anentă în curgerea caldă a sticlei?

Se scoală, aprinde lumina şi, ca să-şi abată g ândurile, se duce după catalogul pe care François e i l-a dat înainte de plecare. E o selecţie de călăto rii şi croaziere pentru vârstnici.

A doua zi, sună la familia Vailland. Vocea lui

Françoise e demonstrativ înţepată, distantă. Fără î ndoială că „logodnicul” a informat-o deja despre p urtarea bizară a văduvei Baroncelli. Laura îi cere s ă se vadă. „Da, dacă vrei, am de făcut cumpărături la BHV7, putem să bem ceva…” Laura îi spune că ar prefera să treacă pe la ei. Nu se mai teme că va fi umilită printr-un refuz, luată drept nebună, disp reţuită. Ar vrea pur şi simplu să se smulgă din ace astă sticlă lichidă şi arzătoare în care se îneacă. „ Bine, dacă poţi, vino să bem un ceai, pe la cinci…”

Se aşază lângă măsuţa cu ziare, aşteaptă ca Françoise să se ducă în bucătărie. Poşeta ei e deja deschisă. Ia bila de sticlă cu scorpionul năclăit, o a scunde pe fund, trage fermoarul

Seara, înveleşte bila într-o bucată de bumbac gros, o pune pe caldarâmul din curtea interioară a anexei şi, cu un ciocan, începe s-o lovească. Scârţâ itul sticlei, paietele de cioburi tot mai mărunte car e străpung bumbacul… Strânge toate fărâmele înt r-un ziar vechi, le aruncă, apoi se întoarce, rămân e un moment nemişcată în mijlocul curţii, priveşte pătratul cerului stins dintre ziduri. Vântul e răcoro

s, începe să cadă o ploaie fină. Toamna. Poate să r espire din nou.

Ultimele săptămâni din viaţa ei sunt trăite cu o asemenea tensiune încât te-ai gândi mai degrabă la încetineala oarecum hipnotică a unei femei înalt e şi frumoase care, visătoare, îşi deschide magazin ul, vorbeşte cu clienţii, îi transmite comenzile livra torului. Dincolo de această torpoare, sentimentul f oarte viu şi pe care nu l-a avut cu un an în urmă, c ând se pregătea să se sinucidă: sentimentul că păr ăseşte ceea ce nu a fost cu adevărat o viaţă şi că i ntră în ceea ce nu va mai fi o viaţă. Cu un an în ur mă, credea că părăseşte infernul, un infern bogat î n dureri şi aproape fascinant prin varietatea chinu rilor pe care i le ofereau fiecare zi, fiecare amintir e. Un infern eroic, strălucitor. Îl părăsea pentru a găsi o stare de uşurare, de absenţă, de insensibilit ate. Totul s-a schimbat. Va părăsi un infern rutinie r, micşorat, suportabil. Pentru a se sufoca în gelati na de sticlă. Chiar dacă această senzaţie nu durea ză decât o secundă în lumea de aici, moartea poat e foarte bine s-o facă eternă. Nicio garanţie că exi

stenţa de dincolo de mormânt nu înseamnă aceast ă sufocare fără sfârşit.

Se urăşte pentru această frică, pentru aceast ă febrilă filosofie a fricii, pentru lipsa de sânge rec e în ultimele săptămâni.

Într-o zi, la începutul lui octombrie (în ziua câ nd se împlinesc doi ani de la moartea lui Serge: rit ualul infernului, îşi spune ea), intră în anexă şi-l su rprinde acolo pe Marcel, livratorul. Încovoiat în do uă, el freacă dalele de pe jos cu o cârpă. Pantofii şi i-a lăsat lângă prag. Face curăţenie desculţ. În lum ina lămpii, mai multe amprente însemnează dalele …

Ea explodează fără să-şi dea seama de violenţ a tonului.

— Dar cine ţi-a cerut să faci asta? Acum eşti şi femeie de serviciu? Încă n-am murit, din câte şti u!

Bărbatul se ridică şi îngaimă nişte explicaţii:

— Am descărcat plăcile, era plin de praf…

Ea conştientizează brutalitatea prostească a celor spuse, îi cere iertare. Rămân o clipă imobili,

unul în faţa celuilalt, în mijlocul încăperii pline de oglinzi şi cutii. Ea îşi dă seama cât de mult a îmbătrânit Marcel. E un muncitor îmbătrânit, chircit de efort, un muncitor cum vedeau în fotografiile de la începutul secolului. Martor al vieţii şi, curând, al morţii ei. Şi picioarele acelea goale în mijlocul am prentelor de picioare goale. „Dac-ar şti că urmele astea mi-au întârziat cu un an execuţia…”, îşi spun e ea şi, cu o voce redevenită prietenoasă, îi propun e să urce în salon şi să bea ceva.

Două zile mai târziu, într-o seară cu ploaie, o fereastră deschisă şi o frântură de conversaţie pe care o surprinde:

— Ăştia-s toţi plini de bani, în magazinele lor …

Două siluete se îndepărtează şi cotesc spre lo calul ocupat, fostul comitet de susţinere, de la colţ ul străzii.

Pentru prima oară, se simte furioasă. Totuşi a ceste injurii sunt repetitive şi le auzi pe stradă în fi ecare zi. Mai ales aceste două acuzaţii: banii şi ras ismul… Ea se apleacă pe fereastră, priveşte persp

ectiva faţadelor. Multe magazine de cristaluri sunt închise sau anunţă reduceri înainte de închiderea definitivă. „Plini de bani…”, se gândeşte ea cu acr eală.

Nu scapă toată seara de senzaţia de aciditat e. Nedreptatea de a fi considerată înstărită în acea stă casă atât de ieftină o doare. Îşi aminteşte de d atoriile pe care a trebuit să le plătească, de lupta z ilnică, umilitoare pentru a supravieţui, pentru a lă sa magazinul fără nicio obligaţie. „Plini de bani…” Dragi prieteni, de-aţi şti voi!

Mai mult decât nedreptatea, o răneşte o idee aparent benignă: dorinţa de a poseda este la fel de puternică la semenii ei şi asta va continua mâine, peste un an, mult după moartea ei, pentru totdeau na. Singura forţă motrice a vieţii?

Noaptea, o trezeşte un zgomot metalic: nişte noctambuli care, în trecere, lovesc storurile de fier ale magazinelor. Instalaţii de baie – s. Baroncelli n u are storuri, numai vitrina atât de uşor de spart. Ea stă câteva minute pândind, încremenită, captân d alternanţa zgomotelor şi vocilor de afară. E oare

posibil ca totul să se repete, copiind anul trecut, p ână la acea vitrină spartă? Vocile se îndepărtează. Calmul e repede spulberat de imaginea pe care, c u ochii închişi, o are despre sine: o femeie îmbătrâ nită, ghemuită în pat şi care scoate un suspin de u şurare pentru că a evitat degradarea bunurilor ei. A proprietăţii ei… A capitalului ei!

Se ridică brusc, aprinde lumina, se uită împr ejur ca pentru a prinde asupra faptei obiectele şi mobilele. „Aşadar la asta râvnesc oamenii ăştia, m urmură ea, la patul, tablourile, covorul ăsta – apar tamentul ăsta. Mormântul ăsta”. Fără să se gânde ască, ia puşculiţa, purcelul în care de mulţi ani n-a căzut nicio monedă şi care e totuşi greu de la prim ii napoleoni de aur, o scuturǎ, deschide fereastra, o aruncă pe stradă, spre cele trei pubele care aşte aptă dimineaţa în întuneric. Zgomotul căderii şi al spargerii este destul de surd, probabil că puşculiţa a căzut pe un pachet de ziare vechi sau pe un sac. Se întoarce, ia cutia muzicală, fixează pentru un m oment chipurile dansatorilor cărora Serge a promi s de sute de ori că le va repara mecanismul (toată

viaţa lor este în această reparaţie amânată de la u n an la altul) şi o aruncă în aceeaşi direcţie ca şi p uşculiţa. Zgomotul este de astă dată sonor, dar ma i ales, la câteva secunde după izbitură, în liniştea deplină a unei străzi întunecoase şi reci, răsună o muzică delicată, cristalină pe care n-a mai auzit-o decât în copilărie, un cântec de Crăciun…

Rămâne în faţa ferestrei deschise până la sfâ rşitul melodiei.

Dimineaţa devreme, îşi impune să meargă şi să strângă resturile. Nu în speranţa de a recupera o mână de monede, ci ca să se pedepsească pentr u gestul pe care-l consideră, la trezire, ridicol de t eatral. Găseşte numai cioburile puşculiţei, nu mon edele, nici mecanismul cutiei muzicale. Fără îndoi ală că gunoierii le-au luat deja.

Pe 10 octombrie, agentul imobiliar o sună ca să fixeze o întâlnire pe 31. „Trei săptămâni de viaţ ă”, îşi spune ea fără prea mare emoţie.

A doua zi suflă un vânt glacial, îi este frig în magazin, o trecătoare intră ca să se ferească de pl oaie şi o torturează cu întrebări interminabile, aru

ncând din când în când priviri spre strada bătută d e trombe. Seara, când Laura iese să cumpere pâin e, începe deodată o grindină, o puternică mitralier e care acoperă trotuarul şi scârţâie sub roţile maşi nilor. Ieşită fără umbrelă, ea grăbeşte pasul, încea rcă să se adăpostească sub marchiza unei cafenel e, alunecă şi cade în genunchi ca într-o subită dori nţă de a se ruga. Şi aude acel râs: doi bărbaţi care au văzut-o clătinându-se şi care urcă rânjind în ma şina lor.

Se ridică şi începe să meargă încet, fără să se mai sinchisească de pâinea umflată de apă, de păr ul ei presărat de gheaţă. Aşteptarea care trebuie s ă mai dureze trei lungi săptămâni i se pare deodat ă inumană, insuportabilă. Ce va face în tot acest ti mp cu această femeie greoaie şi stângace care păş eşte cu greu în pantofii plini de gheaţă? Ar trebui s-o facă să dispară înainte, să o îndepărteze de ace st trotuar alunecos, de aceste batjocuri…

Totul trebuie să dispară! Vede această inscrip ţie în vitrina unui magazin de cristaluri, la câteva case distanţă de al ei. Râsul o va urmări deci până

la moarte. „Totul trebuie să dispară, inclusiv eu…”

Noaptea, nu poate dormi din cauza frigului. S e scoală şi se hotărăşte să facă un duş. Un duş fier binte, un reflex de plăcere, unul dintre ultimele au tomatisme ale fericirii. În baie, încearcă să-şi evite reflexia în oglindă şi imediat, spre a se pedepsi pe ntru această sustragere, se opreşte în faţa oglinzii şi se priveşte cu o atenţie rece, dispreţuitoare. Un corp înalt, generos şi alb, sânii încă fermi în ciuda greutăţii lor, şolduri late, o pată ovală de pigment pe coapsa stângă şi zgârieturile uşor tumefiate de pe genunchi… *Totul trebuie să dispară. Totul treb uie să dispară.*

Ceea ce se întâmplă deodată este mai mult d ecât o conştientizare tardivă. O revelaţie pe care o rosteşte cu voce tare, într-atât de luminoasă şi cu mplită este descoperirea:

— Nimănui… niciodată… nu i-au plăcut toate astea!

Nu, nimănui nu i-au plăcut, cu adevărat, pe d eplin, acest corp, acest chip, acest păr, aceşti ochi. Nimănui nu i-au plăcut ochii ei! Stranietatea ideii f

rizează demenţa, supranaturalul, o durere prea pe rfectă pentru lumea de aici… Nimănui… Toată viaţ a ei. Fruntea aceasta, aceste comisuri ale buzelor, desenul claviculelor…

Îşi pune capotul, scoate din micul dulap un a parat de ras manual şi începe să coboare scările. „ Totul trebuie să dispară!” Câtă simplitate, deodat ă. Nu-i nevoie să aştepte încă trei săptămâni. Totul se va întâmpla în noaptea aceasta sau mai degrab ă, deja, în dimineaţa aceasta. Ceilalţi vor face cele necesare. Vor scotoci prin sertare, vor găsi scrisoa rea de adio cu data anului trecut. Toate aceste am ănunte nu o privesc. „O incizie la fiecare încheietu ră, apa caldă o să împiedice sângele să se coagule ze…” Nu aprinde lumina, reflexia felinarelor care pătrunde prin geam va fi de ajuns. Şi apoi, fiecare bucată de parchet este familiară piciorului ei de o veşnicie.

Când intră pe culoarul care duce la anexă, o mare zarvă de camioane umple strada nocturnă: a dunarea gunoiului menajer. Capacele pubelelor se trântesc, motorul scoate şuierături furioase, oame

nii se strigă între ei. „Totul trebuie să dispară…”

Simte o mică grimasă de zâmbet pe buze, dar acest chip pare să aparţină altcuiva. Înaintează înc et, cu un pas de somnambul, asurzită de vacarmul care zguduie strada.

Îi mai rămân vreo zece paşi înainte de intrare a în anexă, când îşi încetineşte şi mai mult mersul, înaintează uşor, ca un pândar, neîncrezătoare, sim ţindu-şi inima suspendată, caldă.

Canatul de la intrarea în „galeria oglinzilor” e luminat slab. O luminescenţă vagă, inegală. Zgo motele de pe stradă au tăcut. Casa a revenit la via ţa ei de noapte, condensată şi vigilentă. Face un p as, încă unul. Vechile oglinzi sprijinite de perete tr imit reflexia interiorului încăperii. Ea zăreşte mai î ntâi licărirea roşiatică a unui buştean în şemineu, apoi haloul unei lămpi aşezate pe poliţa şemineulu i şi camuflate cu o pânză. În sfârşit, o siluetă arăm ită de reflexiile flăcărilor: un bărbat, foarte înalt şi zvelt, complet gol. Seamănă cu statuia unui tânăr atlet care ar fi sprijinită uşor de marmura şemineu lui. Mâna lui se animă deodată şi întoarce o pagin

ă, apropiind-o de micul fascicul de lumină. După o clipă, ridică puţin capul, un cap cu părul ud, boga t, şi pare să ciulească urechea la liniştea casei. Şi i ar încremeneşte, absorbit de lectură.

7 Bazar de l'Hôtel de Ville, mare magazin par izian (n. Tr.).

V

Nimic nu s-a schimbat – şi totul s-a schimbat – după acea noapte de pândă. Laura înţelege asta vorbind cu un cuplu de clienţi. Nişte oameni de vr eo patruzeci de ani. Tocmai s-au mutat în cartier şi decid să-şi „primenească" baia. Oameni serioşi, aş ezaţi şi care pun în alegerea robinetelor un mare d iscernământ tehnic. Laura explică, argumentează, le face o demonstraţie („robinete Supra, echipate cu capete cu discuri de ceramică…") şi încearcă să nu le întâlnească privirea. Fiindcă-i este teamă de hohotul de râs care-i gâdilă gâtlejul. Vocea ei devi ne inegală, parcă rămasă fără respiraţie:

— … ţeava înaltă este adaptată la căzile Confi

dence.

Modul ştiinţific în care bărbatul pune întrebă rile, ridurile de efort intelectual care-i brăzdează f runtea o vor face dintr-o clipă în alta, simte asta, s ă treacă peste stăvilarul care-i reţine râsul.

— Aveţi un limitator de temperatură integrat, reglat la 38 de grade.

Deodată, gazul ilariant se disipă, ea îi vede p ur şi simplu pe cei doi soţi care caută cel mai bun model de robinet, cel mai bun raport calitate-preţ, spun ei, garanţie de cel puţin cinci ani, un produs care să ţină. Îi priveşte cum mânuiesc manetele. „ Cinci ani garanţie…” În aceşti cinci ani care urme ază, există pentru ea o mare beţie a necunoscutul ui, iar pentru acest cuplu, timpul previzibil al gara nţiei. Acum simte compasiune pentru ei. Dar, mai ales, îşi dă seama cât de departe este ea însăşi de magazinul cu instalaţii de baie. Aşadar asta s-a sc himbat din noaptea când a văzut un tânăr înalt şi gol care studia nişte pagini vechi lângă şemineul d in „galeria oglinzilor”.

După acea primă noapte, l-a mai surprins de

două ori. Acum ştie ora când el pătrunde în casă (pe la 2 noaptea), ştie că intră pe mica poartă aco perită cu ceară de aurire, cea care dă acces în cur te şi pe care probabil că o deschide cu un şperacl u. Cunoaşte, de asemenea, ritualul imuabil al vizit ei lui: el aprinde un buştean în şemineu, se dezbra că, îşi spală rufele în chiuvetă, le atârnă aproape d e foc, dă drumul încet la apă în cada cea mare, se î ntinde în ea, imobil, ca adormit, lăsându-se cufund at puţin câte puţin… Apoi se ridică, se şterge, desc hide dulapul, scoate teancurile de manuscrise vec hi, se apucă de citit… Şi pleacă pe la ora 5. A doua oară, ea a ezitat iar, întrebându-se dacă nu trebuia să sune la poliţie. Dar, dimineaţa, ordinea lăsată în „galeria oglinzilor” era atât de desăvârşită (sau, m ai degrabă, respectul faţă de dezordinea care dom nise acolo dintotdeauna) încât şederea bărbatului părea o halucinaţie. Doar aranjarea meticuloasă a arhivelor, altădată stivuite alandala, îi trăda trecer ea. Şi cenuşa din şemineu care păstra puţină căldu ră…

A treia noapte (cu două zile în urmă) a fost as

emenea celorlalte, dar deja conţinea mai puţină ui mire şi aproape deloc teamă. Obişnuită cu repetiţi a gesturilor, Laura s-a gândit acum la misterul lor. Vizitele celui pe care l-a crezut la început un hoţ s au un vagabond au un scop precis, secret deocam dată, dar foarte precis, subliniat de punctualitatea mişcărilor şi rigoarea acelei ciudate folosiri a timp ului. Să-l ghicească era încă imposibil. A remarcat doar câteva detalii strict senzitive: contrastul dintr e acel corp înalt şi suplu, frumuseţea acelui corp a rămit de flăcări şi dărăpănarea prăfuită a locului, precum şi impresia, la plecarea lui, că strada încă întunecată se deschidea spre o întindere fără born e, se răsturna în vânt, în cer…

Clienţii îi arată robinetul asupra cărora s-a o prit alegerea lor: o baterie cu monocomandă pentr u chiuvetă, cu ţeavă extractibilă… „Oameni, îşi sp une ea, care vor deschide şi închide robinetul ăsta de mai multe ori pe zi, timp de mulţi ani… Poate p ână la moartea lor!” Ideea i se pare atât de monstr uoasă încât face câţiva paşi înainte ca şi cum ar m ai putea să prindă din urmă acel cuplu care traver

seazã deja strada Faubourg-Poissonière. Ca şi cum ar fi posibil să-i cheme înapoi: „Aşteptaţi, o să vă l ăsaţi prinşi în capcană de robinetul ăsta care nu s e poate uza şi pe care o să fiţi obligaţi să-l întoarce ţi toată viaţa! Testul de anduranţă a demonstrat-o, rezistă la peste două sute de mii de manevre. Arun caţi-l şi plecaţi! Unde vreţi, numai plecaţi!”. Clienţ ii ei ezită la intersecţie (sunt nou-veniţi în cartier), apoi o iau pe strada Hauteville.

Vântul este glacial, iar cerul de o puritate tăi oasă, luminoasă. Ea ştie deja că vizitatorul necuno scut vine (în orice caz, a venit în precedentele trei dăţi) în nopţile foarte friguroase. Zâmbeşte, mirat ă de bucuria ei, de soliditatea încrezătoare a bucu riei ei, de motivul evident nebunesc al acestei buc urii.

El vine la două fără cinci. Ea n-a mai aşteptat nici scârţâitul porţii mari, nici trântirea celei de au r. Mişcările tânărului sunt suple şi rapide, dejoacă proasta dispoziţie a lucrurilor când prin mângâier e, cât prin rapiditatea care o ia înaintea scârţâituri lor, căderilor, ecourilor. Ea pândeşte de la capătul

culoarului, lângă scară, iar ceea ce vede reflectat în oglindă (pe care a şters-o) pare mai de înţeles decât înainte. Nu, gesturile sunt aceleaşi: scăpărarea unui chibrit, aprinderea focului, deplasările siluetei lungi şi goale, curgerea discretă a apei… Dar acum i se pare că ghiceşte că focul lângă care necunoscutul se chirceşte şi rămâne mult timp nemişcat este mai mult decât o simplă căldură utilă ca să-şi usuce o cămaşă, că ordonarea aproape ceremonială a foilor nu este întâmplătoare şi că lentoarea firului subţire de apă care umple cada este mai mult decât un semn de prudenţă.

Înţepenită în întuneric, cu picioarele îngheţate de frigul care vine din curte, ea ghiceşte plăcerea pe care trebuie să o simtă necunoscutul în fluiditatea adormitoare care-i învăluie încet corpul…

Rămâne, de astă dată, până la plecarea lui, aşteaptă câteva secunde, îşi pune pardesiul şi iese. Departe, silueta înaltă coteşte pe strada Faubourg-Saint-Denis. Ea porneşte în urmărirea lui, temându-se deopotrivă să nu se trădeze pe strada încă întunecoasă şi să nu-l piardă din vedere. Ajungând pe

bulevardul Magenta, este deja aproape sigură de direcţia în care o va lua necunoscutul: Gara de Est sau Gara de Nord. Sau, poate, spre metrou? Nu, prea devreme, abia e ora 5. Până la urmă, e Gara de Nord.

În holul unde rarii călători par nişte somnambuli, necunoscutul se întoarce deodată, iar ea se refugiază după o coloană, fără să-l scape din ochi. El se uită la tabelul orarelor, la peroane, pare să aştepte pe cineva care ar trebui să facă împreună cu el călătoria şi care nu mai vine. Ea hotărăşte să ocolească un chioşc de ziare ca să repereze trenul pe care-l va lua necunoscutul. Dar, când iese pe ce alaltă parte, nu-l mai vede. Pe peron, vântul răsfoieşte paginile mari ale unui ziar străin.

Iese din gară, traversează piaţa şi deodată se opreşte. În faţa ei, în licărirea tulbure a primelor ore ale zilei, interiorul cu mese de cafenea şi un chelner care, cu un gest obosit, pune la loc scaunele. Le Terminus… Se apropie, identifică fără greutate masa la care, cu doi ani şi jumătate în urmă, a văzut un bărbat (face un efort ca să gândească: „Soţu

l meu… Serge”) şi o femeie tânără în haină din imi taţie de piele. Doi ani şi jumătate… Acest calcul al timpului i se pare ireal. Nu, era cu o sută de ani în urmă, în altă viaţă.

Cabina telefonică din faţa intrării este goală, un felinar o iluminează cu un halou violaceu, rece. Ea, în acea cabină, cu doi ani şi jumătate în urmă, cu ochii fixaţi asupra cuplului, iar mâna compunân d un lung număr spre nicăieri…

Pleacă, având impresia că locuise într-o viaţă de demult şi care se îndepărtează repede ca dincol o de geamul unui tren, în viteza călătoriei. Călător ia aceasta a început deja, o poartă deja spre o dest inaţie necunoscută, uneori pierde un tren, ca azi, dar progresează în fiecare zi. Adineauri, imobilă în faţa cafenelei întunecoase, a simţit pe faţă vântul unei curse foarte rapide, solul care îi fugea suplu de sub picioare.

Noaptea nedormită îi sporeşte această senzaţ ie de fugă. La amiază, o voce bărbătească la telefo n: „Da, ca să vă confirm întâlnirea de pe 31. Mai al es să nu uitaţi cheile, după ce se finalizează totul,

ei n-au să vă mai deranjeze…” Puţin câte puţin, ur că din adâncul memoriei ei această dată uitată: 31 octombrie, ziua vânzării cabanei de vânătoare. „O altă viaţă”, îşi spune ea din nou.

Ziua este cenuşie, cu o burniţă invizibilă care atârnă de gene minuscule perle irizate.

Laura le-a predat cheia cumpărătorilor, le-a e xplicat cum se opreşte apa şi unde se află contorul de electricitate, apoi s-a grăbit să plece luând ulti mele obiecte ale lui Serge, printre care şi cele dou ă tablouri pe care Danièle voia să le recupereze. D ouă peisaje, Sena primăvara…

O dată aranjate aceste ultime vestigii în port bagajul maşinii, hotărăşte să meargă puţin pe jos. Cărările sunt umede şi deja moi de la frunzele căz ute. O alee se pierde în ceaţă, un câmp transpare printre crengi, rămăşiţele unor tije înalte înnegrite de ploaie şi, dincolo de acest gol, vârful negru al u nei clopotniţe. Ea se întoarce spre desiş, porneşte într-o aventură şi deodată ajunge într-un luminiş. Î n spatele mărăcinişului – cabana de vânătoare pe care tocmai a părăsit-o. Uşa este deschisă, se vede

o femeie care mătură în antreu, un scaun este pus afară, în mijlocul buruienilor…

Laura se dă înapoi cu precauţie, îşi reia mers ul. Nu s-a simţit niciodată atât de uşoară. Nimic n u-i mai aparţine (chiar şi maşina e închiriată numa i pentru o zi) şi totul este al ei: răcoarea cenuşie a cerului, delicioasa acreală pe care o răspândeşte s tratul de frunze sub paşii ei şi chemarea repetată a unei păsări care marchează o clipă de uitare, de fericire atunci când se opreşte la răscrucea unor c ărări.

Ajunge la Paris cu întârziere, parchează la înt âmplare, ia geanta cu tablourile şi aleargă spre clă direa fiicei ei. În hol (marmură, oglinzi mari), se ve de într-o reflexie, se miră de tinereţea acelui chip de nerecunoscut: tenul viu, aproape indecent, păr ul răvăşit… Vocea lui Louis vine dinspre lift:

— Ascultă, n-o lua în tragic! O să le lase la po rtar…

Dau nas în nas, se salută, Danièle nu are tim p să-şi ascundă dezgustul: mai mult de jumătate d e oră întârziere şi e ziua când copiii merg la călări

e. De altfel, sunt cu toţii, părinţi şi copii, deja echi paţi pentru ieşirea lor ecvestră. Un minut de stânj eneală. Laura îi dă „tablourile tatei”, Louis urcă în apoi cu geanta, coboară, ies împreună, îşi iau răm as-bun, ea pleacă, apoi se întoarce. Şi îi vede pe tu spatru lângă o maşină mare, deveniţi asemănători prin ţinuta de echitaţie, cizmele negre, pantalonii, hainele… Doi adulţi şi, copie exactă, doi copii strâ nşi într-o uniformă de lux. Perplexă, are impresia c ă femeia blondă de lângă maşină este mai bătrână decât ea. Da, Danièle, fiica ei, i se pare deodată îm bătrânită, resemnată. E o femeie căreia i se poate prevedea viitorul aproape zi cu zi. Copiii vor creşt e, va trebui să schimbe mărimea pantalonilor şi a cizmelor. Nepoţii vor face şi ei echitaţie… Maşina cea mare demarează, coteşte spre bulevardul Exel mans. Laura pleacă, aproape ruşinată de preaplin ul de libertate pe care-l poartă de acum în ea.

Îşi petrece seara studiind teancurile de docu mente care umplu dulapul din „galeria oglinzilor”. Trebuie să procedeze cu multă prudenţă, unele pa chete fiind deja puse în ordine de vizitatorul noctu

rn, în timp ce altele rămân amestecate. Neinteresa nte pentru el? Sau aşteptând să fie cercetate?

Numărul cărţilor poştale o surprinde. Când la scară mare, iar atunci se pot recunoaşte curbele la nţurilor muntoase, contururile continentelor. Când mai apropiate de planurile topografice, labirinturi de liniamente indescifrabile, presărate cu mici triu nghiuri negre, semne ale altitudinii, presupune ea. Un teanc de scrisori, în limbi străine, datate de la î nceputul secolului. Un registru gros cu pagini îngă lbenite şi aspre, care te duce cu gândul la un jurna l scris de mână. Un întreg stoc de înscrisuri decolo rate, de foi împrăştiate, un întreg trecut de vieţi, d e secrete care doarme aici de la moartea bunicii…

Laura închide dulapul şi se uită prin încăper e. Aceeaşi tăcere vigilentă a obiectelor: cenuşa din şemineu, mica lampă de pe gheridon, oglinzile, ca da cea mare… Ia lampa, o apropie de dalele pardo selii, schimbă unghiul luminii. Marmura este nete dă, fără urme. Doar în dreapta şemineului se lasă ghicită amprenta uşor curbată a unui picior mare şi gol…

Deasupra curţii interioare, în cerul schimbăto r de toamnă, vântul poartă largi continente de nori care se rup în arhipelaguri, se sfărâmă de vârfuril e de oţel ale stelelor, se colorează în galbenul lunii şi fug, fug.

De această dată, porneşte de acasă cu câteva minute înainte de plecarea necunoscutului. Îndată ce-l vede luând cămaşa care se usca lângă foc, înc hide uşor uşa culoarului, urcă în apartament, se î mbracă şi iese pe uşa principală.

Frigul suspendă în jurul felinarelor halouri di n pene de păun. Aburul respiraţiei scânteiază în ac eeaşi strălucire moarată, trotuarul pudrat de chici ură foşneşte sub paşi, ca nişte cristale de sare. Are impresia că merge foarte repede, că zboară aproa pe pe străzile pustii.

La gară, aşteptarea nu e lungă. Necunoscutul apare, traversează holul fără să întoarcă privirea, urcă într-un tren de navetişti care tocmai a oprit. Ea se instalează în vagonul următor, apoi, când tre nul se zguduie, iese pe peron şi, prin geamurile m urdare ale uşilor, priveşte silueta lungă şi solitară î

nţepenită în penumbra primului tren al zilei.

Un sfert de oră este de ajuns pentru ca negru l complex al oraşului să lase locul unor întinderi al be, tot mai frecvente, tot mai vaste. La douăzeci d e kilometri de Paris, zăpada se aşază şi cursa tren ului dă iluzia crescândă a unei călătorii îndepărtat e, a unei vieţi consacrate călătoriei. La patruzeci d e minute de la plecare, apare fâşia roşie a soarelui deasupra câmpurilor goale şi, într-o imagine rapid ă, în acea clipă răpită repede de cursă – o cărare î nălbită sub crengile unei păduri… Se perindă case le unui orăşel, trenul încetineşte, pasagerul se trez eşte în colţul lui, se ridică, se îndreaptă spre uşă.

Laurei îi este mai uşor să-l urmărească acum. La coborârea din tren, ea se pierde în mulţimea ce lor care pleacă la muncă la Paris. Apoi, la ieşirea d in mica gară, face pe trecătoarea atrasă de vitrinel e primelor magazine care se deschid. O brutărie, o tutungerie…

Hotelul-restaurant Au Bon Accueil se află la g raniţa dintre cartierul central (biserică, primărie, piaţă) şi partea desfigurată de autostradă şi depoz

ite. Necunoscutul intră, ea îi vede umbra într-un v estibul prost luminat, aşteaptă uitându-se la ferest rele faţadei, toate negre încă, în afară de una. Dup ă câteva secunde, se luminează o alta, la primul et aj, care este şi ultimul…

Ea comandă o cafea şi cornuri într-un bistro din faţa hotelului. Deasupra barului sunt atârnate trofee sportive, printre care o diplomă: victorie pe 25 mai 1969… Cerul s-a acoperit, fulgi fini încep s ă cadă şi să însemneze geamul cu urmele lor stela re. Depeizarea este mai puternică decât în oricare dintre sejururile ei în străinătate (Grecia, Maroc, Martinica…). Dar, mai ales, există intensitatea ace stei certitudini: călătoria, cea adevărată, cea mar e, a început deja, iar acest orăşel, la patruzeci de kilometri de Paris, este o etapă importantă a ei.

La ora 9, când i se pare convenabil să se prez inte la hotel, se duce în centru, cumpără o geantă de voiaj mare dintr-un bazar ţinut de nişte pakista nezi şi intră la Bon Accueil.

O femeie în vârstă apare din bucătărie şi o sa lută în timp ce şterge un pahar. Sosirea acestei noi

locatare nu o miră, nimic nu o mai miră.

— Vreţi o cameră cu baie? Vă dau camera 7, cea mai bună… E la etajul unu.

Sunt opt camere. Trei la parter, cinci la prim ul etaj. Pe tabla cu chei lipsesc cele ale camerelor 2, 3, 6 şi 8. Deci va fi la 6 sau la 8. Urcă şi pe culo ar se opreşte o clipă în faţa uşii de la camera 6. Uş ile din acest hotel sunt, fără îndoială, din placaj. C omentariul zgomotos al unui meci de fotbal răsună îndărătul acelui perete subţire. Astfel, camera 6 n u poate fi a necunoscutului. Sau s-a înşelat întru to tul, cu privire la el, cu privire la sensul nopţilor lo r. Discret, se apropie de camera 8, ciuleşte ureche a, debitul strident al comentatorului nu îi permite să sondeze liniştea pe care o ghiceşte în spatele uş ii. Camera ei se află de partea cealaltă a culoarulu i. Intră, lasă jos geanta de voiaj goală, deschide du lapul. Nişte umeraşe din sârmă de fier deformată s e balansează, se ciocnesc cu un clinchet melodios. Cuvertura patului este marcată cu fetru: BA, Bon Accueuil, fără îndoială. Deasupra patului, o vedere în tonuri de gri a oraşului Saint-Nazaire. În baie, p

rivirea ei reuşeşte să dateze robinetele: sfârşitul a nilor 60, începutul anilor 70. Totul este vechi, totul este din altă epocă în acest hotel al cărui nume nu este urmat de nicio stea. Şi chiar ce se vede dincol o de geam vine dintr-un timp îndepărtat. Acoperiş ul de ţiglă cu plăci de muşchi roşiatic şi asimetria f erestruicilor întunecate cu rame fisurate. Îşi dă jos pardesiul şi pantofii, se întinde pe pat şi se cufund ă într-un somn foarte aerat, asemănător cu o trezir e în altă parte.

Când, pe la ora 2 după-amiaza, coboară la re cepţie, cheia camerei 6 este acolo, iar cea de la 8 l ipseşte în continuare. Iese, face un tur prin cartier ul vechi, intră în biserică, se duce să mănânce în b istroul de dimineaţă, se întoarce la hotel, aruncă o privire spre tabla cu chei, urcă, se întinde iar pe p at, urmăreşte înserarea rapidă. Ora 6, bătută de cl opotniţă, o smulge din somnolenţă. Iese pe culoar, se apropie de camera 8, ascultă… Nimic… Hotelul pare gol. Coboară la recepţie. Un zgomot confuz vi ne dinspre restaurant, patroana trebuie să se afle acolo. Pe tablă, în cuiul cu cifra 8 deasupra străluc

eşte o cheie.

— Dacă mai aveţi nevoie de o pătură…

Patroana apare în pragul bârlogului ei. Laura e obligată să încuviinţeze şi să se întoarcă având b raţele încărcate cu pătura inutilă. Trebuie să aştep te. Din când în când, coboară câteva trepte, se apl eacă peste balustradă, se uită spre recepţie, mica i ncintă luminată de o lampă cu abajur verde… Lam pa se stinge pe la miezul nopţii. Ea coboară fără s ă apese întrerupătorul, ajunge la tablă şi, graţie u nei raze de lumină dinspre stradă, recunoaşte chei a de la camera 8. O ia repede, reuşeşte să neutrali zeze placa mare şi rotundă agăţată de inelul ei şi u rcă scara ca o săgeată.

Sângele îi bate în tâmple atât de zgomotos în cât se teme că nu va auzi paşii. Dar, de cum deschi de uşa, angoasa scade, e cuprinsă de surpriză şi m ai ales de certitudinea subită, dar foarte fermă că nu este cu totul străină de acel loc.

De altfel, sunt puţine lucruri de văzut. Camer a 7, a ei, este „cea mai bună” din hotel, aceasta tr ebuie să fie cea mai ieftină: „cameră cu chiuvetă şi

WC, iar duş la etaj”, un pat îngust lipit de perete, t rebuie să dai la o parte singurul scaun ca să ajungi la fereastră. După-amiază, a consultat tarifele, o n oapte în camera 8 costă şaizeci de franci, credea c ă nu mai există nicăieri un asemenea preţ. „Sărăc ăcios…”, se pregăteşte ea să spună, dar judecata îi este dezminţită de misterul care transpare de dinc olo de simplitatea locului. O simplitate foarte ordo nată, nicio harababură boemă de obiecte, o rigoar e aproape militară. O valiză veche de piele aşezată pe dulap şi, în dulap, o singură cămaşă, o pereche de pantaloni negri, o pereche de mănuşi. Pe masa minusculă, un teanc foarte drept de caiete. Conţin utul lor nu se teme de priviri indiscrete, notele sun t scrise într-o limbă străină. Drept *presse-papiers*, un ciob de piatră, negru, neted. Ea îl cântăreşte, mirată de senzaţia unei greutăţi vii, calde… Pe per ete, ca în toate camerele, o gravură, asemănătoare cu vederea oraşului Saint-Nazare de deasupra pat ului ei. Nu, nu ca în celelalte camere! O examinea ză cu atenţie şi constată deodată că e vorba de un desen în tuş pe o foaie cu granulaţia aspră, întărit

ă de timp. Iar ceea ce i s-a părut un peisaj banal e ste o imagine fantască, ireală: o perspectivă de ma ri edificii baroce, un bulevard tăiat, s-ar spune, pri n mijlocul munţilor şi care se oglindeşte în apă în vreme ce extremitatea lui dispare într-o întindere albă, hibernală…

Deodată, un deşteptător sonor, melodios, o so nerie care o surprinde în flagrant delict, ca declan şarea unei alarme. Se repede spre uşă şi se opreşt e, conştientă că e mai prudent să nu iasă, să nu las e melodia să se scurgă pe culoar. Privirea i se liniş teşte şi descoperă originea muzicii: un ceas pe car e nu l-a remarcat după teancul de caiete, având de asupra cadranului un cuplu de dansatori care vals ează în timp ce sună miezul nopţii. Cutia muzicală de la „prima aniversare a căsătoriei”…

Revenită în camera ei, încearcă îndelung să a doarmă. Se scoală, se apropie de fereastra luminat ă de un felinar, se uită la ceas: două fără cinci… Şi înţelege că, probabil, în acelaşi moment necunosc utul pătrunde în întunericul „galeriei oglinzilor”, a prinde focul în şemineu… Participă aşadar, amând

oi, la aventura al cărei sens ea nu îl cunoaşte deoc amdată.

Frontiera dintre cele două vieţi ale ei se arat ă cu adevărat încă din luna decembrie. Laura o ve de, o trăieşte în fapte, are permanenta impresie că navighează de la un univers la altul. După noaptea petrecută la Bon Accueil, consacră o întreagă săpt ămână unui lent şi precaut studiu al arhivelor dep ozitate în dulapul din „galeria oglinzilor”. Unele su rse sunt scrise în franceză, câteva fragmente în en gleză, pe care ea o poate citi, două scrisori în itali ană, cărora le înţelege în mare sensul. Aceste frân turi formează punţi pe deasupra limbii celei mai pr ezente în aceste pagini şi al cărei alfabet ea nu-l c unoaşte. O duzină de fotografii vechi: o mare cora bie cu pânze, un şir de bărbaţi care înaintează pe o întindere înzăpezită, un ofiţer bărbos aplecat de asupra unei hărţi… Într-o zi, dă peste un desen, un crochiu grăbit cu creionul pe o foaie de bloc-notes cu pătrăţele aproape şterse. Recunoaşte imediat s ubiectul: perspectiva neterminată a unui palat, col oane, statui, apa venind până pe treptele teraselor,

munţii ale căror culmi sunt tăiate de marginea foii şi, marcat printr-o linie energică, acel spaţiu gol, l ăsat alb. Alb ca zăpada… Din adâncul memoriei ei apare amintirea bunicii, imagini confuze, nesigur e: o femeie considerată excentrică şi prea puţin fr ecventabilă. „Cam ca mine pentru copiii lui Danièl e, îşi spune Laura, totul se repetă sărind o generaţ ie…” În ciuda acestei dizgraţii familiale, câteva po veşti scapă cenzurii, amestecându-se cu basmele a uzite în copilărie. Un strămoş explorator (tatăl bun icii?), dorinţa ardentă şi imposibilitatea materială de a pleca ale acestei femei eşuate la Paris, un pro iect compromis de un război sau o revoluţie… În c asa de la Gap, se vorbea despre asta pe un ton bat jocoritor. Laura îşi aminteşte că mama sa obişnuia să-i spună soţului ei: „Maică-ta tot aşteaptă luna pl ină?”. Ironia era legată de aşteptarea, atribuită făr ă îndoială bunicii de către gurile rele, a unui mom ent anume, aproape mistic, când acea călătorie pu tea fi întreprinsă.

Laura se ridică, se întoarce. Cada aceasta! C um a putut să uite? După una dintre acele povestir

i amestecate cu fabulaţii şi zeflemisiri, cada cea m are cu robinete în formă de capete de dragoni pro venea de pe un vapor… Ia din nou fila de bloc-note s şi compară, în gând, desenul cu cel pe care l-a vă zut în camera 8. Oglinda sumbră a apei care ating e coloanele unui palat, silueta trasată sub o arcad ă, ca pentru a da o ordine de mărime… Perspectiv a atrage privirea şi învăluie, absoarbe corpul. Să u rci acele trepte, să deschizi o poartă…

Simte că frontiera dintre cele două vieţi ale e i este gata să cedeze. Deja este pe jumătate pe par tea cealaltă, deja alunecând spre acea schiţă de or aş pe o foaie de hârtie cu pătrăţele. Pentru prima oară, crede că acel bulevard mărginit de palat exis tă cu adevărat. Şi că trăieşte deja, încă imperfect, poate, în timpul cadenţat de fluxul şi refluxul valur ilor pe marmura terasei.

Ceea ce se întâmplă în aceste zile de decemb rie nu face decât să-i vădească mai bine realitatea vie a timpului de aici. Alexandru cel Mare o sună, o invită la prânz, vorbeşte mult, îi arată fotografii de la ultima lui expoziţie: el, înconjurat de notabili

din Grenoble, în faţa unei forme grele din fontă. E a nu are nevoie să ascundă ceea ce poartă de acu m în sine. Fiindcă el nu e interesat de ea. Vizita lui e strict mnemotehnică: Laura este acolo pentru a marca prin prezenţa ei epoca tinereţii lor şi a-i per mite să evalueze drumul parcurs. El tocmai se înto arce în trecut:

— Mă rog, ştii caracterul Beatei, o surescitat ă. Volanul tras prea tare, maşina ajunge într-o rav enă, nu prea adâncă, din fericire. Şi toate farfuriil e noastre în cioburi mărunte! Dar aşteaptă sfârşit ul poveştii – cele trei sculpturi ale mele, pe care ea le ducea la o expoziţie, intacte! Nicio crăpătură. E u, sincer, aş fi preferat invers. Eram săraci lipiţi at unci…

Laura vede buzele lui Alexandre mişcându-se sub perii mustăţii, o picătură de vin îi scânteiază î n barbă. Gura se deschide, primeşte o înghiţitură, emite cuvinte, se întinde într-un zâmbet maliţios f aţă de deznodământul poveştii. Deodată, o certitu dine se iluminează în ea: „Pe omul ăsta îl văd într- un vis, dorm şi-l văd, ascult povestea asta pe care-

o ştiu pe de rost. Trebuie să mă trezesc…”

În timpul desertului, Alexandre îi mărturiseşt e că tocmai lucrează la „o comandă mare, foarte m are de la Consiliul Regional”.

În seara aceleiaşi zile, un zgomot, un gest, nu ştie exact, o trădează. Pe întuneric, coboară scara, aproape sigură că necunoscutul este acolo. Împing e uşor uşa culoarului, vede la celălalt capăt o urm ă difuză de lumină şi, într-o reflexie de oglindă, int eriorul încăperii. Bărbatul are braţele ridicate ca î ntr-o chemare spre cineva invizibil. În realitate, a desfăşurat o hartă, a lipit-o de perete şi o examine ază, înclinând capul într-o parte, apoi în cealaltă. Cămaşa lui uscată deasupra focului…

Oare o scândură din parchet a scârţâit când, pândind, ea şi-a schimbat poziţia? Liniştea i se păr ea totuşi egală… Îl vede pe necunoscut încremeni nd, cu faţa întoarsă spre culoar. El stă un lung mo ment fără să facă nicio mişcare, cu mâinile apăsat e în continuare pe hartă. Când liniştea s-a decanta t suficient, începe foarte încet să ruleze harta şi re uşeşte să evite orice zgomot de frecare a cartonul

ui pe piatră. Aşază sulul pe micul gheridon şi, cu u n pas elastic, cu un pas de funambul, iese în culoa r.

De la celălalt capăt, cufundat în beznă, ea îi v ede silueta colorată de reflexiile focului, luminesce nţa camuflată a lămpii. Un bărbat gol, tânăr şi înal t care scrutează întunericul, care caută să pătrund ă pata de umbră de la capătul pasajului, din spatel e uşii întredeschise unde se ghicesc baluştrii unei scări. Face un pas înainte, întinde uşor gâtul… Nu mai şase sau şapte metri îi despart. Ei i se pare că aude respiraţia pândarului, că ghiceşte bătăile ini mii lui şi fluxul sângelui sub acea piele goală, ară mită de foc. Niciodată n-a mai simţit prezenţa unei fiinţe cu o asemenea intensitate carnală. Distanţa dintre ei, acel aer rece şi întunecat, devine o mate rie nouă, suplă, inervată de viaţă, irigată de fine ar teriole calde. Ochii lor, fără a se vedea, se întâlnes c în întuneric. Liniştea durează. Liniştea unei lumi care doarme în jurul casei. Noaptea cea mai treaz ă pe care a trăit-o ea vreodată.

Necunoscutul se retrage încet, se întoarce, di

spare în încăpere. Lampa se stinge, numai licărire a roşiatică a focului luminează pereţii. După un mi nut, ea aude murmurul imperceptibil al unei curge ri de apă căreia o mână îi amortizează căderea. Pu lsaţia vaselor care tocmai i-au ataşat unul de celăl alt nu s-a rupt încă. Datorită acestei legături, ea g hiceşte fericirea unui corp îngheţat pe care fluxul aproape arzător îl învăluie încet. Tresare de plăcer ea de care se bucură acel corp. Cum n-a tresărit ni ci măcar în dragoste.

Cealaltă viaţă, adică a celorlalţi, de care ea s e îndepărtează tot mai mult, continuă. Pe 20 dece mbrie, Françoise Vailland trece s-o vadă la magazi n, se instalează pentru un lung moment, bucuroas ă de abundenţa de timp liber a unei pensionare, si gură că rupe prin vizita ei amicală monotonia rutin ei comerciale a bietei Laura Baroncelli.

— Ascultă, pretendentul a fost complet jignit de refuzul tău! A sunat de mai multe ori după cina aia. Eu şi Georges credeam că era ideal pentru tin e. Un bărbat foarte, foarte solid, dacă înţelegi ce v reau să spun…

Françoise îşi încreţeşte pleoapele şi dă uşor din cap.

— N-a înţeles, ce mai. Ştii, bărbaţii de vârsta asta sunt tare susceptibili… Dar s-a consolat, pare-se, cu o tinerică, curând se căsătoresc. Mă rog, tin erică, o femeie de patruzeci şi cinci de ani…

Laura o ascultă, decodează lesne mica regie, dar tocmai că are nevoie s-o decodeze, ca pe o lim bă, ca pe un cifru căruia începe să-i uite sensul. Fr ançoise a venit în primul rând, poate chiar exclusi v, pentru a vorbi despre acea „tinerică”, pentru a marca un punct, pentru a o face pe Laura să plăte ască pentru purtarea ei ciudată şi nerecunoscătoa re. Ceea ce trăieşte ea nu se poate spune simplu î n această limbă.

La momentul despărţirii, Françoise insinueaz ă, cu jumătate de glas:

— Ştii, nu vreau să fac pe peţitoarea bătrână, dar Georges are un văr care stă la Poitiers, văduv, un bărbat foarte în formă, încă… Prea trăieşti ca o pustnică. Doar n-ai să petreci sărbătorile singură!

Singură!… După plecarea lui Françoise, Laur

a se gândeşte la necunoscut, la vizitele lui nocturn e, în frig, la liniştea care-l uneşte de ea, la noaptea petrecută la Bon Accueuil. Nu, i-ar fi cu neputinţă să povestească această singurătate atât de bogată, s-o exprime în limba tinerelelor, a verilor de la Poit iers…

Viaţa continuă. Laura îşi aminteşte că, în luni le care au urmat morţii lui Serge, impresia că nu mai aparţine vieţii, vieţii celorlalţi, avea pentru ea numele morţii. Da, înainta printre ei, îi vedea deja ca retrasă într-o vagă viaţă de după moarte. O um bră care-şi aştepta ceasul ca să dispară şi care ave a răgazul de a observa cum aveau să trăiască ceila lţi după dispariţia ei. O umbră, o exclusă, o moartă … Acum, este în exact aceeaşi stare de neapartene nţă, de îndepărtare, de incomprehensiune. Starea în care vedea începutul morţii, un fel de pre-moart e căreia îi număra zilele.

Această moarte îi pare acum de o prospeţime şi o vitalitate inefabile. Prospeţimea câmpurilor în zăpezite, a nopţii cu miros de foc din „galeria oglin zilor” şi această viaţă cu totul nouă care o absoarb

e într-o anfiladă de palate pe fila cu pătrăţele a un ui bloc-notes.

Această moarte este o viaţă căreia nu-i cunoa şte, deocamdată, decât primele zile.

Săptămâna sărbătorilor este dulceagă, ploioa să. Încăperea anexei rămâne goală, cenuşa din şe mineu seamănă cu un morman de fluturi de noapt e arşi pe o lampă. În seara de 31 decembrie, Laura îşi spune că, în mod raţional, nimic nu face sigură noua apariţie a necunoscutului, nimic nu dovedeşt e că el mai are nevoie să citească paginile vechi di n „galeria oglinzilor”. Poate că deja a aflat tot ce a vea de aflat… Se gândeşte la Françoise, la „tineric ă”, la vărul de la Poitiers, la comanda Consiliului R egional pe care o onorează Alexandre. Ştie că ea n u va mai putea vorbi niciodată această limbă, că d rum de întoarcere nu există.

Frigul revine pe 3 ianuarie. Spălând vasele, e a deschide fereastra şi simte uşoara înţepătură a c hiciurii în vânt. O mulţime de bule ies în întuneric. „Oare pot să îngheţe în zbor? se întreabă ea. Bule de gheaţă care cad înapoi pe o stradă nocturnă, fie

care cu o sonoritate diferită, în acord cu mărimea ei…” Îşi aminteşte de un ceas muzical pe care l-a a runcat pe fereastră, de melodia lui de clavecin pe t rotuarul pustiu. Acea sonoritate în noapte i se par e deodată dovada suficientă a vizitei foarte apropi ate a necunoscutului. Dar, mai ales, ştie că de ace astă dată va avea curajul să meargă spre el. Iar as ta se va face foarte simplu: platoul cu două ceşti d e cafea pe care-l va pune, intrând, pe gheridon, în ainte să se aşeze şi să-l asculte.

Pe la ora 2 noaptea, pune de cafea.

Există o notă în plus în tonalitatea nopţii. Ea cunoaşte pe de rost toate trosniturile pe care le sc oate casa la ora aceasta, toate zgomotele care pot veni de afară. Ca urzeala unei ţesături, ştie să palp eze urzeala tăcerii. Textura este diferită în noapte a aceasta. Ciuleşte urechea, aruncă o privire spre pendulă, stinge gazul sub cafetieră. Acest zgomot î n plus seamănă cu zbârnâitul aproape inaudibil al unui motor. Poate o maşină oprită pe o stradă alăt urată, o conversaţie nocturnă cu acel sunet de zu mzet adormitor…

Somnolenţa se rupe deodată într-o prăvălire de zgomote mult mai uşor de recunoscut: trântirea unei portiere, scârţâitul rapid al paşilor pe asfaltul acoperit de chiciură, mai mulţi paşi, frecarea ener gică a tălpilor ca pe glaspapir, nişte voci înăbuşite, mai curând horcăituri de efort înăbuşite. Când în mijlocul acestor zgomote surde răsună un plesnet mai sonor, cel al unei palme pe un obraz, ea ghiceş te. E o încăierare.

Deschide fereastra salonului, dar strada e pu stie. Totul se petrece după colţul clădirii lor. Alear gă în dormitor, trage draperiile..

Patru bărbaţi se bat trăgându-şi lovituri care par împiedicate de dorinţa de a evita zarva. Atacur i rapide, precise. Doi la doi, se gândeşte ea în prim a clipă. Şi deodată îl identifică pe unul dintre luptă tori, acea siluetă înaltă şi suplă, şi înţelege că sunt trei împotriva unuia. Frenezia mută a încăierării o paralizează: să sune la poliţie? să alerge în stradă? să ţipe? Unul dintre atacatori cade, bărbatul care se apără („E *el*!”) se dă înapoi, se clatină sub o ser ie de pumni, loveşte şi dispare în spatele casei, ant

renându-i şi pe agresori…

Ea coboară scara în fugă, traversează culoar ul care duce la anexă, iese în curtea interioară şi d eschide mica poartă de aur. I se pare că a înţeles c e va face necunoscutul. Va ocoli ansamblul de cas e, se va desprinde de urmăritori şi va veni să se as cundă aici…

Abia are timp să şi-l imagineze că poarta scâr ţâie, paşii răsună pe pavele şi poarta de aur se izb eşte cu putere. Se întâlnesc, corp lângă corp, în fa ţa porţii pe care ea o încuie cu o mână ce o ascultă cu greu. Vin alţi paşi, se împiedică într-o gaură lăs ată de o pavea lipsă… O înjurătură şuierată, o mân ă care apasă greu pe scândurile porţii… Ea simte cum corpul necunoscutului îşi schimbă centrul de greutate ca să sprijine, cu umărul, lemnul fragil. S unt atât de aproape unul de altul încât, în ciuda fri cii, ea percepe ritmul respiraţiei acestui bărbat înc ă zguduit de luptă şi chiar bătăile inimii lui. E atât de înalt, cu un cap mai mult decât ea, încât nu-i ve de chipul. Oare el o priveşte? Noaptea are o uşoar ă nuanţă roz de la cerul unui mare oraş în sărbăto

are. Cu uimire, ea îşi dă seama că frica se potoleşt e, că lumea se reduce la tăcerea lor, la frontierele corpurilor lor unite de pericol şi că aceste frontier e sunt o lume aparte.

Mica poartă de aur mai suportă câteva zgudu ituri, nişte şuşoteli se apropie, scârţâitul metalic al unei lame străpunge broasca… Paşii se îndepărtea ză, se aude soneria de la poarta mare, apoi, la dist anţă, zgomotul unei maşini ce demarează.

În anexă, ea caută întrerupătorul, apasă, stin ge imediat văzând chipul necunoscutului, ia o cuti e de chibrituri, se apleacă în faţa şemineului. Pagi nile unui ziar vechi iau foc încet, se înnegresc pe margini, se răsucesc sub masa buşteanului. Ea se î ntoarce, îl vede în picioare, nemişcat lângă uşă. A bia acum îl vede cu adevărat. E îmbrăcat numai în cămaşă şi pantaloni. O cămaşă albă, sfâşiată pe pi ept, pătată de negru şi care lasă să se vadă deasup ra inimii urma unui hematom. El îşi reprimă frison ul care-i cutremură umerii. Braţul lui stâng e lipit de corp, iar palma înţepenită ca într-un gest cerân d pomană. Flăcările se întind, luminează ceva mai

mult. Ea se ridică, se priveşte: o femeie cu ciorapii rupţi în genunchi, genunchii murdari de pământ (î şi aminteşte brusc că, în graba ei, a scăpat cheia micii porţi de aur chiar în momentul când trebuia s-o închidă, a îngenuncheat şi a căutat pe jos în cu rte), o femeie cu chipul udat de lacrimi şi totuşi nu a plâns, nu-şi aminteşte să fi plâns…

Se apropie de necunoscut şi deodată îşi dă se ama că pomana pe care pare să o primească este s ânge. O mică baltă de sânge, în căuşul palmei, pe care încearcă să n-o lase să picure pe jos. Gesturil e lor se înlănţuie fără cuvinte. Ea deschide robinet ul chiuvetei, îi dă săpun şi, în timp ce el curăţă sân gele, pregăteşte pansamente, apoi dă drumul la ap ă în cada cea mare. E atât de frig încât aburul se r idică deasupra capetelor de dragon care-şi scuipă jeturile. Ea nu simte nicio stânjeneală în faţa acest ui bărbat pe care-l ajută să se dezbrace şi care nu mai reuşeşte să-şi ascundă frisoanele care-i străba t corpul. De altfel, abia dacă se văd în licărirea jăr aticului, nu văd nimic, totul se face ghicind orbeşt e şi muţeşte ce trebuie făcut exact, intuind gestul

potrivit cu această noapte, acest foc, această tăcer e.

El o lasă să-i panseze mâna în afara apei, pe marginea căzii. Ea stă pe vine lângă el şi rămâne n emişcată, trăieşte la frontiera dintre frigul care-i î ngheaţă încă partea de sus a corpului şi fluiditatea caldă care-i urcă încet spre şolduri. Aşteaptă dege tele care vor veni, care vin pe umărul ei, degete fi erbinţi, blânde şi puternice care o trag în întuneric ul căzii…

Uşa ce dă spre curte rămâne deschisă şi lasă să intre mirosul puternic al iernii, al zăpezii. Flăcă rile s-au potolit, mireasma lor se îmbină cu frigul. Corpurile sunt uşoare, şiroirea apei seamănă cu so noritățile unei limbi necunoscute, melodice, noapt ea este fără sfârşit. Clipa nu aparţine nici unui tim p, nici unei lumi. Viaţa este mirosul zăpezii şi al fo cului, curgerea sonoră vărsată de dragonii de ala mă, liniştea acestei case (de ce aici, pe această str adă, în acest oraş, pe acest pământ?), linia vie pe c are o trasează în corpul ei corpul unei fiinţe despr e care nu ştie aproape nimic. Viaţa este această cli

pă pe care dimineaţa nu o va rupe.

VI

Au fost mai multe dimineţi, mai multe zile pli ne de insignifianţa cuvintelor, vizitelor, gândurilor. Trotuare umede şi alunecoase, chipuri cu zâmbete le acre de după sărbători. Dar noaptea pare să dur eze în continuare, în aceeaşi linişte colorată de flă cări, dilatată de răcoarea ninsorilor. Clienţii venea u, porneau o discuţie despre calităţile robinetelor Sentosa ori Colisée. Laura îi asculta cu o perplexit ate din ce în ce mai mare: exista aşadar, undeva, o lume în care toate acestea aveau importanţă, în ca re bărbatul (acel client venit cu o mică listă de par ametri căutaţi) putea fi sincer indignat de lipsa, în acest magazin, a modelului Eurowing. O lume în c are acel model trebuia instalat „neapărat până pe 12, fiindcă altfel…” Şi clientul se apuca să-i explic e că o întreagă serie de evenimente depindea de a cea instalare, ai fi zis că toată viaţa lui depindea d e asta. Ea îl asculta, descoperind cât de puţin răm ânea din ea în acest timp, în această lume în care

cursa timpului ţinea de livrarea inversorului auto mat baie-duş. Foarte departe de această lume, la v reo zece metri, în „galeria oglinzilor”, noaptea dur a.

Clipa dura şi durează. A treia sau a patra sau a cincea lor noapte. Numărătoarea nu are sens, ac este nopţi alcătuiesc o singură clipă suspendată în continuare de acel gest care nu are nici început, ni ci sfârşit: capul său se odihneşte pe mâna necunos cutului, cu ceafa în căuşul palmei mari şi calde. Dr agonii îşi varsă jeturile de apă, o jerbă de scântei ţ âşneşte în şemineu, prin uşa întredeschisă vine mi rosul viu al iernii. În toată viaţa ei, n-a cunoscut ac est gest atât de simplu, o mână strecurată sub cea fa ei. Dar, de fapt, nu a cunoscut nimic! Nu ştia că poţi trăi lucruri care nu se termină, nu se leagă de altele, nu mor într-o fugă înainte. Nu există fugă în această noapte. Mâna nu se retrage brusc după pl ăcere şi plăcerea nu se rupe. Plăcerea este în acea stă mână care-i mângâie ceafa, în prezenţa, când t umultuoasă, când potolită, a bărbatului în ea, în gr eutatea suplă pe care forţa acestui corp o imprimă

între coapsele ei. Această plăcere nu scade, ci se l ărgeşte, devenind imposibil de distins de parfumul focului, de mirosul de zăpadă care străbate întune ricul în valuri lente şi aproape palpabile, această p lăcere este braţul care îi strânge mijlocul şi îi lasă corpul fără nicio greutate, îl face să planeze în adâ ncimea neagră a apei.

Descoperă că tot acest corp care ei nu i-a plă cut niciodată este dorit de această noapte. Dorit şi necesar şi atrăgător. Sânii grei de care i-a fost mer eu ruşine. Rotunjimea amplă a şoldurilor. Pentru p rima oară în viaţă, are încredere deplină în corpul său. Şi intuiţia că numai acest corp poate fi în acor d cu această noapte, cu această încăpere unde ogl inzile vechi reflectă, de-a lungul pereţilor, unduiril e jăraticului, cu această cadă mare provenită de p e un vapor, cu această clipă care nu aparţine acest ei lumi. Este sigură că mâna necunoscutului, mâna a cărei rană a avut timp să se închidă, acea mână are nevoie de sânul masiv şi neted, de carnea bog ată pe care o apasă cu putere. Simte rugozitatea c icatricei care i se freacă de pielea sânului.

Descoperă, totodată, că necunoscutul are nev oie de întregul ei corp. Îi revine, dureroasă, aminti rea corpului ciopârţit în timpul dragostei: un corp pe jumătate inutil şi din care cel care îl poseda de cupa ceea ce era suficient pentru plăcerea lui… N ecunoscutul o ia cu totul, o absoarbe în el, nu lasă nimic din ea la suprafaţă. Şi el se dăruieşte cu totu l, până la tulburarea privirii lungi, nesfârşite pe ca re şi-o opreşte deodată asupra ei: ea este întinsă î n umbra mişcătoare a apei, el se pune în genunchi şi o priveşte, mut, cu ochii larg deschişi şi parcă or biţi. Apoi se cufundă lângă ea, strângând-o blând î n braţe, dând impresia că o regăseşte după ani de absenţă. Şi începe să vorbească.

Se exprimă cu greutate în această limbă care nu-i a lui. Paginile vechi pe care le-a citit ea o ajut ă să-l înţeleagă. Când nu înţelege, în loc să-l întrer upă, îl atinge uşor cu mâna. Vocea lui este lentă şi gravă. Nu foloseşte aproape niciodată verbe. Fără timpuri verbale, tot ce spune capătă o maiestuoas ă prezenţă de eternitate. „Un prezent etern”, se g ândeşte ea, obişnuindu-se din ce în ce mai mult cu

această franceză atemporală. Un vapor pleacă dint r-un port (acum un secol? un an? sau chiar în aces t moment?), o mare presărată cu gheţuri se întind e, gura unui fluviu imens, soarele care nu răsare l uni în şir (din cauza unui timp verbal care lipseşte sau a unei latitudini înalte?), un grup de bărbaţi ca re traversează pe jos întinderile de gheaţă… Deod ată, în clipa ultimei speranţe, a ultimei suflări, a ul timei raţii de pâine, imaginea unui oraş – un miraj în mijlocul zăpezilor spre care înaintează anevoios ca să-l facă să dispară. Dar mirajul nu se spulberă. Apare perspectiva unui palat, mâinile lor neîncrez ătoare îi ating coloanele, o poartă cedează împinsă de un umăr. Dar, mai ales, în josul teraselor de ma rmură, văd valuri somnoroase care vin să adoarmă pe dale. Degetele chinuite de frig se cufundă şi le i a un timp până să descopere căldura mătăsoasă a apei…

La întoarcerea în dimineţi, este orbită de fren ezia timpului omenesc. Pentru câteva ore, uneori o zi întreagă, continuă să audă încă, să trăiască o li mbă în care lucrurile şi fiinţele sunt dintotdeauna.

Faţă de această clipă eternă, lumea seamănă cu u n flux frenetic de desene animate. Personajele vieţ ii ei de altădată apar din trecut, mimează o întâlni re, dispar în viitor. Ca Maurice. Da, revoluţionarul din vara de la Lisabona. Îl surprinde în piaţa de pe strada Faubourg-Saint-Denis. Înconjurat de un gru p de colegi, el înaintează liniştit printre tarabe, îm parte vânzătorilor şi clienţilor generoase strângeri de mână, zâmbeşte, ascultă dând din cap cu un ae r comprehensiv, din când în când se întoarce către o tânără care-l urmează ca o umbră, îi cere să ia n otiţe. Laura ar vrea să-l evite, dar grupul blocheaz ă ieşirea, e obligată să-l salute.

— Vezi, ne facem puţină campanie, anunţă el sărutând-o pe obraz. Nu e totul câştigat dinainte, cartierul e dificil…

O priveşte fără să-şi ascundă dezamăgirea, pr obabil că-şi spune: „La fel de rotunjoară, săraca L aura”. I-o prezintă pe tânără, o fată filiformă în jea nşi negri şi impermeabil lung:

— Asistenta mea…

Zâmbeşte mulţumit. „Asistentă şi mai mult de

cât atât, în caz de afinităţi”, se gândeşte Laura şi s e învinovăţeşte pentru acest gând. Maurice îi amin teşte de altcineva. Păi da, seamănă mult cu Alexan dru cel Mare, în fotografia de la expoziţia de la Gr enoble: sculptorul încadrat de elita locală. Şi acest candidat de partid în compania echipei sale. Două personaje atât de diferite în tinereţe şi pe care tim pul le-a apropiat atât de mult…

— Şi tu, te ocupi tot de… prăvălia ta cu duşur i?

— Tot…

— E… bine. Scuză-mă, trebuie să culeg dolea nţele alegătorilor. Sună-mă, trebuie să ne vedem c a să evocăm bunele vremuri eroice… Pe curând şi mai ales nu uita să votezi!

„Tot în magazinul tău?

— Tot…” Laura zâmbeşte. Cu câteva luni în u rmă, aceste două replici ar fi sunat ca un verdict d e moarte. O sentinţă însoţită de acea privire de bă rbat care-i judecă unei femei corpul, îl condamnă: inaptă să provoace dorinţă. Astăzi, ea râde, fericit ă, lejeră, atât de străină de aceste cuvinte, de jude

cata privirilor. La colţul străzii, aruncă un ochi în s pate şi îl vede pe Maurice în mijlocul mulţimii. „Da că ar şti el…”, se gândeşte şi se îndreaptă spre „pr ăvălia ei cu duşuri”.

Câteva zile mai târziu, cu aceeaşi rapiditate d e desene animate, o femeie care încearcă s-o evit e, aproape de gara Saint-Lazare. Confuz, Laura re perează acel chip, crisparea rapidă a acelui chip, d ispariţia lui într-o gură de metrou. Cine era acea f emeie? Coboară şi ea şi deodată dă nas în nas cu Cécile! Tentativa de eschivă (să se afunde în gura de metrou, apoi să iasă iar) a eşuat. Înţeleg asta a mândouă, se grăbesc să disimuleze stinghereala s ub saluturi de regăsire mult prea călduroase, îşi d au seama, atenuează jocul.

— Am douăzeci de minute până la tren, pute m să bem o cafea?

Laura acceptă. Douăzeci de minute (mai prec is, optsprezece, ceasul gării este în faţa lor) se dov edesc suficiente pentru a povesti o viaţă. Viaţa lui Cécile: întoarcerea de la Calcutta, sfârşitul visului ei indian, munca la Caen („Sunt o profesoară măru

ntă de provincie”), vizitele în satul mamei (vara tr ecută, a ajutat-o să taie bătrânul măr, prea bolna v). Laura o priveşte vorbind şi constată că există u n fel de frumuseţe în acel chip, atât de ingrat în ti nereţe. Un fel de linişte. Tot ce trebuia să fie împli nit s-a împlinit: femeia aceasta a îndrăznit să plec e, a îndrăznit să aspire la iubire şi, fără îndoială, a fost iubită, nu contează de cine şi cum, în ţara ace ea mare forfotind de vitalitate şi de durere, şi apoi s-a întors şi, din mândrie, a vrut adineauri să-i asc undă această întoarcere unei prietene din tinereţ e. Cécile ghiceşte, probabil, gândurile Laurei, bun ătatea acestor gânduri. Vocea îi devine mai surdă:

— Ştii, ca să fiu complet sinceră, nu aveam cr edinţa. Dorinţa nebunească de a pleca, da. Necesit atea de a mă desprinde de mine însămi, la fel. Dar nu credinţa. Iar în ţara aia, e nevoie de ea. Şi apoi, o călătorie ca asta, călătoria vieţii tale, nu se calcu lează, trebuie să se întâmple de la sine, ca un mira col. Eu nu credeam în miracole…

Laura se întoarce pe jos. Din când în când, cu vintele lui Cécile îi revin în minte: „Trebuie să se î

ntâmple de la sine, ca un miracol…” Pe strada par alelă cu a ei, la parterul unei clădiri, nişte ferestre luminate: şedinţa comitetului de susţinere a *squat ter*-ilor. Sala are o nuanţă albăstrie de la fumul ţig ărilor, cineva deschide un geam, din stradă se aud e discuţia:

— Nu, atâta timp cât nu eliberează spaţiul, n u putem lua nimic în considerare pe termen lung…

— De acord, dar dacă pleacă şi primăria îi mu tă în alte locuinţe, o să ne taie subvenţiile pe anul viitor, asta e sigur…

Laura încetineşte pasul, le priveşte feţele, mi şcarea buzelor, ascultă vorbele. Îi vine o tentaţie c opilărească de a bate în fereastră şi a se strâmba l a ei. Poate că asta ar schimba ceva? Cel puţin să p rovoace un moment de tăcere care-i permite omul ui să-şi dea seama de absurditatea vorbelor şi fapt elor lui.

Acasă, se apucă să adune toate obiectele de c are crede că nu mai are nevoie. Aproape toată ves ela, în afară de câteva farfurii şi două sau trei ceşt i. Hainele. Mobilele. Dimineaţa, le va da totul oam

enilor fără locuinţă. Această triere pare s-o apropi e, pas cu pas, de nopţile care nu trec. Din când în când, se trezeşte o prudenţă venită din viaţa ei de altădată: şi dacă, într-o zi, ar reveni în mijlocul luc rurilor ei? Zâmbeşte, aude vocea lui Cécile: „Am e şuat fiindcă nu credeam în miracole…”

Noaptea, urcă pe cursul unui mare fluviu îngr opat sub zăpadă. Necunoscutul e aplecat, lângă e a, deasupra hărţii vechi pe care au întins-o aproap e de foc. El vorbeşte în continuare în acea limbă c are face contemporan al doilea deceniu al secolulu i al XVIII-lea, viaţa unui mare comandant militar c ăzut în dizgraţie şi exilat de noul împărat în neant ul vastelor teritorii aproape nelocuite care tocmai au fost anexate la imperiu. Surghiunitul pleacă, în soţit de câţiva fideli, se instalează în mijlocul unui pustiu de gheaţă unde soarele este rar, unde aştep tarea morţii este, pentru el, singurul mod posibil d e petrecere a timpului. Într-o noapte, suferind de i nsomnie, iese în faţa cabanei sale, vede stelele gra vate în diamantul negru al cerului, cristalele de gh eaţă pe crengile unui copac şi, deodată, percepe u

n suflu încălzit, viu şi care nu muşcă faţa cum face aici orice mişcare a aerului. Merge, respiră, se du ce să-şi trezească aghiotantul, apoi pe oamenii din suita sa… Părerea este unanimă: în inima iernii făr ă sfârşit se ascunde o sursă de viaţă. Energic şi în căpăţânat din fire, bătrânul comandant de război p orneşte într-o expediţie: mai bine decât să aştepte moartea, îşi îndeamnă el tovarăşii. După lungi săpt ămâni de rătăciri, murind de foame şi abandonând u-şi morţii, pătrund într-un miraj. În mijlocul munţ ilor acoperiţi de gheţuri, în noaptea ce nu cunoaşt e dimineaţă – acele stânci de marmură, acele valur i lente şi somnoroase… Un secol şi jumătate mai tâ rziu, un vapor intră în gura marelui fluviu, urmeaz ă itinerariul marcat pe hărţile vechi, trimite o echi pă de exploratori care nu se mai întorc. O altă tent ativă, după treizeci de ani – şi acei bărbaţi care, la poalele unui palat, îşi cufundă mâinile roase de fri g în mângâierea mării. Este, într-adevăr, o mare. E i studiază, măsoară, notează, culeg fosile şi pescui esc peşti insoliţi, identifică toate curentele, număr ă anii de viaţă ai unei ramuri de corali… Şi se înto

rc la vapor cu o concluzie derutantă pe care nu în drăznesc s-o dezvăluie. Curând, descoperirea lor ş i arhivele expediţiei, amintirea însăşi a expediţiei l or sunt măturate de războaie şi revoluţii, itinerarii le trasate se şterg sub noile frontiere… Şi din toat ă această aventură nu rămâne decât memoria acel ei femei bătrâne, o bunică, care te duce cu gândul la o vrăjitoare şi care păstrează într-un dulap tean curi de scrisori îngălbenite şi suluri de hărţi pe car e nimeni nu mai ştie să le descifreze.

„Şi din toată aventura aceasta…” Laura reia astfel, în câteva cuvinte, povestirea întreruptă a n ecunoscutului.

Focul e aproape stins. Noaptea este rece, mu tă. Ei se ridică deasupra cărţii şi se privesc fără a- şi spune nimic, fără a se vedea în întuneric. Doar a cea senzaţie intensă a celuilalt, a prezenţei lui, a misterului împărtăşit. Clipa le aparţine, ca şi acest vertij al timpului îndepărtat pe care-l trăiesc în hip notica exactitate a celei mai mărunte percepţii: re flexia fluidă a unei coloane în marea nocturnă, ner vurile albastre ale unui bloc de marmură sub trans

parenţa valurilor.

Un suflu îngheţat vine de afară şi face să scâr ţâie uşa dinspre curte. Se simt cum tremură, îşi gh icesc zâmbetul, se strâng unul lângă altul.

Dragonii de alamă îşi varsă jeturile, orele se t opesc în această curgere sonoră. Corpurile se une sc, se dăruiesc, ea nu mai este surprinsă să-l păstr eze pe bărbat atât de îndelung, la nesfârşit în ea, c lipa nopţii plane, ritmată de moartea şi trezirea flă cărilor, de fluxul şi refluxul frigului şi al dorinţei şi ţipetelor pe care ea nu mai reuşeşte să şi le stăpânească… Necunoscutul o ţine aşa cum ţii un copil, c u un braţ înconjurându-i umerii şi capul, iar celălal t trecut pe sub picioare. Încă frântă de plăcere, ea se simte atât de delicios de mică, ea, care a avut mereu impresia că trupul ei depăşea orice înlănţui re amoroasă. Da, nu este mare în inelul acestor br aţe puternice. Mâna bărbatului îi atinge genunchi ul şi deodată se strânge pe piciorul ei. Şi, pentru p rima dată în viaţă, ea observă fragilitatea acelui pi cior feminin, a piciorului ei pe care bărbatul îl apa să uşor, ca pe un picior de copil.

Uşa dinspre curte se izbeşte sub o pală de vânt. Bărbatul se ridică, traversează încăperea, trage clanţa şi revine lângă ea aducând pe piele o răcoare de zăpadă. Vocea i se desprinde din tăcere, dar pare să nu o rupă. Vorbeşte despre incredibila concluzie pe care exploratorii n-au îndrăznit s-o dezvăluie. Marea descoperită în mijlocul gheţarilor are o existenţă deopotrivă imemorială şi foarte scurtă. Vestigiu al unui ocean, ea reapare, supunându-se unor cicluri misterioase, şi se retrage, pentru un secol sau mai mult, poate pentru totdeauna, lăsând în locul ei dezolarea unui întins pustiu alb.

Zilele de februarie, calde şi umede, par o singură şi lungă zi, un interminabil crepuscul ţesut din burniţă ternă, îngreunat de un miros de gaze de eşapament. Zile când apariţia vizitatorului necunoscut este imposibilă, ea ştie asta, când timpul nu mai vrea să conducă spre liniştea nopţilor lor. Ea trăieşte, supravieţuieşte mai degrabă respirând acel aer dulceag, umed, aerul care a fost deja inspirat şi expirat de milioane şi milioane de suflări, în efortul muncii, în plictiseala odihnei, în aşteptarea zad

arnică a unei schimbări.

Nu-şi mai aminteşte precis în ce moment a în ţeles că timpul joacă împotriva ei. Că rotirea anoti mpurilor, primăvara care va începe curând, va rup e vraja nopţilor geroase, a focului din şemineu, a c âmpurilor acoperite de chiciură peste care alunec ă trenul pe care-l ia necunoscutul ca să se întoarcă acasă, în camera nr. 8. Teama de a nu-l mai vedea se transformă în panică. Primăvara foarte apropiat ă îi arde deja ochii ca un întins neant incandescen t. Nu, întâlnirile lor nu se pot repeta, va trebui să aştepte iarna următoare… Deodată, se gândeşte la vârsta ei. Iar acest gând suspendă calculul pripit a l anotimpurilor viitoare. În ea se face linişte deplin ă. Liniştea mormântului. „Timpul joacă împotriva mea… îşi spune ea cu jumătate de glas. Nu, timpul a jucat deja. Partida s-a terminat!”

A doua zi, după închiderea magazinului, se d uce la Gara de Nord, consultă orarele, bea o cafea la Terminus şi urcă în trenul de 18: 54. După o or ă, se află în faţa uşii hotelului Au Bon Accueil. Împ inge mânerul, inventează un pretext: un colet de r

ecuperat.

— Camera 8? Dar nu e nimeni în camera 8, d oamnă…

Pe stradă, şi-l închipuie pe necunoscut apărâ nd în pragul camerei, privirile lor, primele cuvinte … E aproape uşurată că nu l-a găsit. Aproape feric ită că nu mai are de sperat.

Casa este acum mult mai goală decât pe timp ul când plănuia să se sinucidă şi să pregătească tr ansmiterea impecabilă a moştenirii imobiliare. A d onat aproape toate hainele, le-a trimis persoanelor fără locuinţă majoritatea mobilelor, păstrând num ai masa mare din salon, un pat, câteva scaune… S e simţea deja în călătorie, o lungă călătorie a cărei întoarcere avea să se situeze într-o altă viaţă.

— Nu, păi vedeţi, garnitura e la locul ei, ţeav a scapă apă…

Un client îi vorbeşte, face demonstraţia unei piese deficiente, explică de ce vrea s-o schimbe. E a îi propune alt robinet, maşinal, abia înţelegând c e îi cere el, iar când el emite o obiecţie, închide br usc ochii şi spune, fără a-şi auzi propria voce:

— Vă rog, luaţi tot ce vreţi şi… plecaţi, vă rog …

Redeschide ochii numai când uşa se trânteşte. O masă cu lacul zgâriat, robinetul pe jumătate dezasamblat, mâinile ei, imobile, aşezate cu palma în sus ca într-un straniu ceremonial de rugăciune. Mâinile care aprindeau focul, desfăşurau vechile hărţi ale mărilor dispărute, mângâiau chipul necunoscutului. Degetele ei recunosc încă, la atingere, urzeala tăcerii din acele nopţi de iarnă, greutatea caldă a apei vărsate de dragonii de alamă în cada cea mare.

A doua zi, este aşezată la aceeaşi masă, în aceeaşi postură, cu mâinile abandonate şi pleoapele pe jumătate închise. Ca şi cum, din ajun, nu s-ar fi ridicat de pe scaun. O clientă intră, îi zâmbeşte larg, începe să vorbească repede, să gesticuleze. Fraza de ieri se formează în gâtul Laurei, cuvinte salvatoare:

— Luaţi tot ce vreţi şi plecaţi…

Dar realitatea derapează imediat într-o fantasmagorie. Clienta se apropie de ea, o îmbrăţişează

ă, o sărută pe obraz. Laura se desprinde, fixează c hipul intrusei, gura care ciripeşte, ochii umeziţi de lacrimi… Şi, în sfârşit, prin reţeaua de riduri, print re micile grimase înduioşate, prin rostogolirea mu tă a anilor, o recunoaşte pe… Beata.

E ora prânzului. Laura închide magazinul şi s e duc amândouă la un restaurant indian de pe stra da Faubourg-Saint-Denis. Până să ajungă, Beata a avut deja timp să povestească mai multe episoade din viaţa ei, la grămadă, începând cu trenul pierdu t ieri („Dacă ai fi văzut ce faţă a făcut directorul m eu…”) şi fotoliul pe care l-a cumpărat cu douăzeci de ani în urmă de la Los Angeles, unde lucra pentr u o firmă de cosmetice şi unde l-a întâlnit pe Dieg o, căruia i s-a descoperit o insuficienţă cardiacă pe care, de altfel, ea o presimţise din prima zi şi pe c are Marta, prima soţie a lui Diego, o luase întotde auna drept o simulare, chiar şi când Amberro, me dicul pe care Beata îl cunoştea de doi ani…

La masă, povestirea devine de-a dreptul tore nţială. Beata mănâncă puţin, nu e atentă la ce măn âncă. Poveştile se suprapun, izbucnesc, ţâşnesc în

mai multe direcţii, se încrucişează după un minut. Diego moare. Amberro se însoară cu Claudia, pe c are Beata întotdeauna a considerat-o un bărbat rat at, dar, de vreme ce Chris, fosta soţie a lui Amberr o, îl bănuia că e homosexual, totul se aranjează… Fotoliul a fost pierdut într-una dintre nenumăratel e mutări prin lumea întreagă, nu avea, de altfel, d ecât o valoare sentimentală, da, bietul Diego (nişte lacrimi mici, adevărate, la capătul genelor), ea a d escoperit pierderea la Londra, iar la biroul de recl amaţii l-a cunoscut pe David, pe care-l credea („să rmană idioată!”) bărbatul vieţii ei: lucra în publicit ate la Manchester, venise să reclame un tablou răt ăcit („Doi metri pe trei, îţi dai seama? Să pierzi aş a ceva!”) şi spunea la începutul vieţii lor comune: „Mi-am regăsit tabloul, eşti tu!”, până în ziua când a bănuit-o că avea o legătură cu Rony, asistentul s ău, pe care, de altfel, l-a revăzut peste cinci ani la Barcelona, însoţit de o americancă arătând ca un j ucător de rugby şi care („ce mică-i lumea!”) îl cun oştea pe Alex, fiul cel mare al lui Amberro („Nu i-a m zis că băiatul era îndrăgostit nebuneşte de min

e, ştii ce discretă sunt”), acea americancă, Amand a, conduce acum un centru de sănătate pentru vâr stnici unde, se pare…

Laura nu o întrerupe, încearcă doar să se aga ţe de o logică oarecare ca să nu reacţioneze prost la vorbele ei, să nu râdă când, deodată, unul dintr e succesorii lui Diego moare electrocutat, să nu se arate distrată în faţa fotografiei gemenelor care se dovedesc a fi chiar copiii Beatei, devenite între tim p coafeză la Milano şi patroană de restaurant la S oulac-sur-Mer. Această logică ar putea fi, se gânde şte ea, profesia bărbaţilor iubiţi de Beata. Respons abil de comunicare la o bancă, instructor de scufu ndări, trezorier public în Moselle, director al unui teatru municipal, preşedinte al unei agenţii de ma rketing artistic, profesor de biologie, pilot de linie, ciclist, vicepreşedinte al unui consiliu regional, ma re ticălos… Laura tresare. Nu, aceasta nu este o p rofesie. Beata îi numeşte astfel pe bărbaţii care au părăsit-o şi „slabi” pe cei pe care i-a părăsit ea. Lo gica se dovedeşte nesigură, căci perindarea perso najelor se îneacă într-o mulţime de figuranţi, lacri

mile apar şi se usucă imediat, copiii, divorţurile, m utările, reîntâlnirile, iertările, depresiile formează un labirint de nervi, trupuri, prenume, inimi însân gerate. La un viraj al acestei vieţi frenetice, Laura se trezeşte pe marginea drumului, nu mai speră să înţeleagă, nu mai face decât să privească chipul B eatei. „Şi când mă gândesc că o credeam zdrobită de despărţirea de Alexandre. Mi-o închipuiam sing ură, rănită pe viaţă, îngropată undeva în fundul M exicului…”

Chipul Beatei a îmbătrânit, desigur, dar – ava ntajul femeilor scunde – are şi acum un aer oarecu m copilăros. „O femeie-copil care a trăit toate vieţi le astea…”, se gândeşte Laura. Îşi aduce aminte d e vechea teorie pe care o inventase în tinereţe: cei lalţi trăiesc pentru noi variantele posibile ale prop riei noastre vieţi, versiuni pe care le putem astfel observa. Această femeie scundă şi brunetă, care v orbeşte fără să-şi tragă sufletul, a trăit toate vieţil e imaginabile, a epuizat tot ce poate proiecta o fe meie pentru o existenţă. „A epuizat toate situaţiile pe care aş fi putut să le trăiesc, se gândeşte Laur

a, şi totuşi viaţa pe care am visat-o eu e atât de de parte de toate astea…”

O însoţeşte pe Beata până la maşina ei parcat ă aproape de bulevardul Magenta şi pune în sfârşi t întrebarea care vine mai firesc pe stradă, în nonş alanţa ultimilor paşi, decât la masă:

— Apropo, am uitat să te întreb, pe Alexandr e l-ai mai văzut pe urmă? Alexandru cel Mare…

Rebobinarea filmului vieţii este vizibilă în och ii Beatei. O secundă îi este de ajuns.

— A, nesuferitul ăla. Era greu, greu, greu cu el. Închipuie-ţi, o baracă pierdută în mijlocul Alpilo r, în plină iarnă, n-avem nimic de mâncare, el se cr ede deodată Rodin şi sculptează nişte orori, iar eu, între timp, ca o sclavă, plină de lut până la gât, înv ârt farfuriile pe care, pe deasupra, trebuie să mă d uc să le vând la piaţă. Păi aşa nu merge! Şi apoi, î ntr-o zi, drama. Drumul e îngheţat, mă rog, ce-i dr ept, am avut un moment de neatenţie şi hop, toată încărcătura pe jos. Dar, ironia sorţii, farfuriile mel e sunt intacte, în timp ce sculpturile lui, „mutilate de război”, cum le spuneam eu, se fac bucăţi. Şi, c

ulmea, nici n-a întrebat dacă-s teafără, s-a repezit să-şi salveze capodoperele. Şi apoi, imediat, cuvint e urâte, cum că eu nu înţeleg nimic din artă… Pe s curt, de atunci, nimic. Dar ştii, lumea e mică, fiind că se întâmplă că o cunosc, mă rog, nu personal, p e nevastă-sa, care, între noi fie spus…

Povestirea are toate şansele să pornească iar. Laura o îmbrăţişează pe Beata, o sărută, o împing e uşor în maşină. Portiera se trânteşte, o cutie mic ă şi goală de iaurt scârţâie sub roţi, o mână, o mân ă fină de copil se agită câteva clipe deasupra geam ului coborât, în infernalul trafic de pe bulevardul Magenta.

Seara, Laura îşi dă seama că, golindu-se, cas a a devenit sonoră, un ecou rece dublează fiecare pas, frecarea unui scaun pe parchet. E frig în cam ere, în ciuda căldurii ploioase care stagnează afar ă. Ea tremură ca într-un început de febră, traverse ază apartamentul, sperând să găsească un colţ un de să se adăpostească. Agitaţia siluetelor umane p e care povestirea Beatei le-a făcut să se învârtă pri n faţa ochilor ei nu se potoleşte. Frânturi de viaţă,

corpuri unite într-o acuplare, apoi, foarte repede, despărţite, guri care rostesc iubirea şi, aproape im ediat, ura, oraşe, aeroporturi în care un bărbat aşt eaptă febril, apoi nu mai aşteaptă, el, altul, următo rul, iar acesta, la volan, ploaia pe parbriz, soarele, ţipetele copiilor pe bancheta din spate, o casă în c are se instalează pentru veşnicie şi pe care o pără sesc după câteva luni, suficiente pentru a transfor ma paradisul visat în infern, dar mai ales infinita d iversitate a braţelor de bărbaţi care cuprind acest corp în acelaşi timp feminin şi infantil, pe această Beata care are puterea sau inconştienţa de a-şi tră i fiecare pasiune ca pe iubirea vieţii ei…

Viaţa Beatei, fără ca ea s-o ştie, este cea mai bună filosofie posibilă. „Da, chiar dacă aş fi trăit to ate vârtejurile astea de existenţe, se gândeşte Lau ra, asta n-ar fi schimbat nimic. Fiindcă bilanţul îns eamnă femeia asta cu faţa ridată delicat, incredibil a experimentatoare de vieţi care demarează strivi nd o cutie de plastic, grăbită să se întoarcă la biro u. Atunci, la ce bun toate astea?”

Îi este frig în continuare. Încălzirea nu degajă

decât mirosul prafului ars. Îşi toarnă un whisky, ca re nu i-a plăcut niciodată, mai umple un pahar, con tează pe năuceala somnului. Dar alcoolul, dimpotri vă, o trezeşte, aţâţă în ea agresivitatea disperării. Cu agreabila senzaţie de a distruge intimitatea un ui vis, coboară la parter, intră în „galeria oglinzilo r”, aprinde lampa, apoi tuburile fluorescente. Încă perea seamănă cu holul rece al unui spital dezafec tat. Se lasă pe vine lângă şemineu, răstoarnă schel etul înnegrit al unui buştean. Se apropie de cadă ş i învârte violent cele două capete de dragon. Zgom otul jeturilor are un scârţâit de cioburi de sticlă co ncasată. Lumina îi face rău. Stinge neoanele, opre şte apa. Interiorul redevine falsul decor al viselor ei nocturne. Atât, vise. Abia mai crede în dansul fl ăcărilor, în plutirea fulgilor deasupra curţii, în apa riţia unui necunoscut care păşeşte peste marginea căzii. Un vis, mai degrabă un delir. Se duce în fund ul încăperii, deschide micul dulap suspendat pe pe rete. Un aparat de ras manual. Deci ieri era, da, er a ieri. Pur şi simplu, gestul i-a fost întrerupt de un vis, de amânarea pe care i-o oferea acest vis. Acu

m totul poate continua. Da, acum trebuie să se ter mine totul. „O incizie la fiecare încheietură, apa ca ldă o să împiedice sângele să se coaguleze…”

Urcă în apartament ca să stingă lumina, să pună la loc sticla de whisky şi paharul („Tot mania a sta a ordinii perfecte”, mai are ea puterea să-şi spună). Nu mai este vorba de ordine, ci de golul inst alat între câteva mobile desperecheate. Scrisoarea destinată lui Marcel a fost strecurată – „depozitat ă”, ca un obiect care putea fi folosit din nou – în ve chile dosare cu note de filosofie. Scrisoarea care îi anunţa moartea şi îi cerea bărbatului să se ducă în „galeria oglinzilor”… O găseşte, o foaie pliată în d ouă, deasupra unui teanc de pagini consacrate me tafizicii corpului. Acele pagini: scrisul ei de acum t reizeci de ani!

Înţelege că trebuie să distrugă totul în aceast ă casă pentru a face golul definitiv şi desăvârşit. A ceste foi înnegrite de note, pe care rămâne încă at ât de mult din viaţa ei. Le adună grăbită în braţe, f ără menajamente, coboară repede în anexă, le aru ncă în şemineu, scapără un chibrit. Focul se aprin

de uşor, cu o energie muşcătoare, nerespectuoasă faţă de cei treizeci de ani de viaţă care se fac scru m. Din când în când, marginea neagră şi stacojie c are devorează hârtia lasă să se întrevadă câteva c uvinte, să se ghicească o dată…

Brusc, în mijlocul acestui *mille-feuille* înnegri t, apare un strat mai rigid şi care rezistă focului. U n plic! Instinctiv, Laura îl scoate, suflă pe degetele pe care flăcările au avut timp să le lingă. Un plic c u ştampilele decolorate şi timbre ale poştei indien e. Scrisoarea lui Cécile. Fără să-l deschidă, Laura î l pune înapoi pe foc. Dar vocea prietenei ei îi răsu nă în memorie, o voce recentă, auzită într-o cafene a de lângă gara Saint-Lazare: „Nu aveam credinţa … O călătorie ca asta nu se calculează, trebuie să se întâmple de la sine, ca un miracol. Şi eu nu cre deam în miracole…”

Cenuşa s-a stins. Laura se ridică, se apropie de cadă, se aşază pe margine. „Ca un miracol…” T remură, frigul nu i-a părăsit corpul, în ciuda alcool ului, în ciuda flăcărilor. Dar acum acest frig este al tfel. Dacă închide ochii, el devine o noapte lentă, a

lbită de zăpadă, se parfumează de mireasma focul ui de lemne, se amestecă în căldura apei… Totul îi aparţine în această clipă de frig. Nopţile trăite cu necunoscutul îi aparţin. Poate să pătrundă în ele, s ă rămână acolo oricât vrea. Poate să trăiască acol o, abia luând seama la viaţa exterioară, prefăcând u-se, pentru ceilalţi, că o împărtăşeşte cu ei. Da, s ă le imite viaţa şi să rămână în această noapte de i arnă fără sfârşit, lângă foc, aşteptând scârţâitul mi cii porţi de aur, apoi apariţia siluetei înalte în pra g, să ghicească în întuneric expresia ochilor, să se lase legănată de dansul flăcărilor, de curgerea ape i, să se trezească după un minut într-o înlănţuire l argă, puternică, să-şi simtă corpul ritmat de forţa care străpunge, penetrează, ridică, duce în întune ric, spre fundul marii cochilii de marmură a căzii, să audă cuvintele nerostite ale plăcerii, cuvintele ş optite ale vântului, suflul vântului şi acea povestir e care se detaşează încetul cu încetul din aceste s onorităţi amestecate, care vorbeşte despre un uria ş pustiu de gheaţă, despre o mare ce apare în toiul unei nopţi, despre schiţa unui oraş cu colonade lu

minate de lună…

Nimic nu va putea rupe în ea vraja acestei no pţi. Ceea ce a trăit în timpul celor câteva întâlniri cu necunoscutul i se pare deodată infinit. O viaţă î ntreagă ar fi umplută numai de aceste amintiri. Ac est început de călătorie este atât de intens încât s e simte capabilă să aştepte o veşnicie continuarea.

A vrea să mori, să te sinucizi, ideea i se pare acum pur şi simplu lipsită de imaginaţie. Nu mai s peră nimic de la viaţă. Speranţa este în ea.

VII

Credinţa pe care o poartă de acum în ea nu a re nimic exaltat. Este o încredere calmă, o certitud ine liniştită. Ştie acum că poţi trăi în foarte cotidia na aşteptare a miracolului. Că aşteptarea aceasta este un mod de viaţă. Că a-şi aminti de o mână pus ă pe spatele gâtului ei, acea mână mare şi lungă a necunoscutului care-i ţinea astfel capul, în dragost ea lor, a retrăi fie şi numai senzaţia acestei mâini î ntreţesute în părul ei este suficient ca să fie fericit ă, puternică, indiferentă la micile răni ale zilelor.

Mirosul focului din şemineul din „galeria oglinzilo r” este, de unul singur, o bucurie discretă, natural ă ca aerul, inepuizabilă.

Înţelege, totodată, că îi este imposibil să le ex plice această bucurie altora. Familiei Vailland, lui Danièle… Nici măcar acelei tinere pe care o recun oaşte printre ultimii participanţi la o manifestaţie care se împrăştie încet în această seară de martie, sub ploaie, la intersecţia dintre bulevardul Magent a şi strada Faubourg-Saint-Denis. Este Elisabeth, „ revoluţionara” care-i luase într-o zi apărarea într-o altercaţie cu *squatter*-ii. Manifestaţia este un eşec: oamenii îşi rulează banderolele cu figuri acre, îşi s pun vorbe scurte şi nervoase. Vocea lui Elisabeth, de o veselie falsă, încearcă să coase la loc câteva l egături în acest grup din ce în ce mai fărâmiţat, să reaprindă entuziasmul festiv de la început. Dar cei lalţi îi evită privirea, mormăie nişte cuvinte de des părţire şi se grăbesc să plece. Ea rămâne curând s ingură, sau aproape, cu o pancartă înnegrită de pl oaie în mâini. Salutul Laurei e prins ca un capăt d e funie de către un înotător în primejdie. Tonul est

e prea semeţ, surâzător. Iar în cafeneaua unde ele intră pentru a se feri de ploaie, prăbuşirea este cu atât mai puternică. Pleoapele îngreunate de circul pe care l-a jucat toată ziua pentru ceilalţi, cuvintel e stinse, degetele înroşite care torturează o ţigară. Laura îşi aminteşte de prima lor conversaţie, cu m ai bine de un an şi jumătate în urmă, de ideea care i-a trecut atunci prin minte: fata aceasta i-ar putea fi fiică… Chipul lui Elisabeth are o reflexie cenuşi e, frumosul păr buclat e striat de fire argintii. Hain ele ei şi, fără îndoială, corpul sub geaca neagră pa r să acumuleze o lungă depunere de străzi murdar e, de tutun ud, de oboseală combătută cu nenumăr ate cafele înghiţite în pripă. Laura simte că trebui e s-o lase să vorbească, tăcere şi câteva mişcări di n cap, nimic altceva.

De altfel, Elisabeth vorbeşte ca şi cum, cu ju mătate de glas, ar sonoriza gândurile care i se înv ârt în buclă în cap.

— Am înţeles prea târziu… Lupţi pentru cinev a, crezi că ştii ce-l poate face fericit şi apoi descop eri că el are nevoie tocmai de lucrurile pe care le

deteşti, da, lucrurile pe care eu le detest: coconul mic-burghez, o căsuţă la marginea oraşului, moch eta din salon, detest mocheta, aş prefera să dorm pe ciment, televizorul cu mutre zâmbăreţe de creti ni americani care-şi joacă comedia într-un salon id entic, pe aceeaşi mochetă… Înainte, speram la lum ină, înţelegeţi, manifestaţiile, ploaia, mizeria şi, de odată, lumina! O schimbare totală, vieţi transfigur ate, o lume unde oamenii n-o să se mai gândească la mochetă. Când îmi văd tovarăşii cum petrec mai mult timp vorbind despre subvenţiile de la primări e decât despre revoluţie… Şi apoi, i-aţi văzut pe m anifestanţi? Curând or să ceară să fie plătiţi pentr u că ies în stradă! M-am săturat, ştiţi…

Laura încuviinţează fără să intervină şi totuşi ştie ce ar putea şterge durerea acestui tânăr şi fru mos chip îmbătrânit. Ştie, soluţia i se pare atât de accesibilă, dar cum s-o formuleze? Ar trebui să spună pur şi simplu: „Ai nevoie de mirosul unui foc d e lemne, de multă linişte, de uitarea pe care ochii t ăi au s-o găsească în dansul flăcărilor şi de sonorit atea adormitoare a apei curgând într-o cadă mare,

în mijlocul unei încăperi a cărei existenţă nu şi-o i maginează nimeni, o încăpere la o mie de leghe de oraşul ăsta zgomotos şi agresiv, ai nevoie să te aba ndonezi, să te topeşti în mireasma focului, în căldu ra apei…”

Se ridică deja amândouă, Elisabeth are o şedi nţă diseară. Văzând-o cum se îndepărtează în desc hizătura ternă şi greţoasă a bulevardului Magenta, Laura se gândeşte că ar fi şi mai simplu să-i spun ă: „Esenţialul e să aştepţi, într-o noapte foarte frig uroasă, venirea unui necunoscut care să intre într- o încăpere rece şi întunecoasă, să aprindă focul în şemineu, să întindă hărţile unei mări misterioase p ierdute în mijlocul zăpezilor. Esenţial este să crezi într-un miracol”.

Ei intră în magazin, în acea zi de întâi aprilie, şi la început Laura crede că-i o glumă. Căci puner ea în scenă e uşor caricaturală. „Ăsta-i cinema”, îş i spune ea. Şi deodată îi recunoaşte. Acea încăiera re din toiul nopţii, bătăile în poarta de aur… Sunt t rei. Unul dintre ei rămâne afară, parcă pentru a pă zi uşa, iar ceilalţi doi intră cu paşi voit nonşalanţi,

dar cu privirea în alertă. Impermeabile deschise la culoare, chipuri dure, părul tuns scurt.

Primul care se apropie o salută şi începe să v orbească, cu un accent controlat, dar perceptibil. E vorba despre un prieten, spune el, care era clien t fidel al magazinului, după cum se părea. Ei ar vr ea să ştie unde îl pot găsi. Adresa lui, data ultimei vizite şi mai ales a următoarei. Tonul este banal şi ameninţător totodată. Laura simte cum inima îi ba te în tâmple. Emoţia ei nu e provocată de conştien tizarea pericolului, ci de ştirea pe care intruşii i-o dau fără a ghici ce înseamnă pentru ea: necunoscu tul trăieşte, e undeva în lumea aceasta, pe planeta aceasta – şi atât de aproape!

— Aveţi, bineînţeles, o legitimaţie de poliţie s ă-mi arătaţi? întreabă ea, reuşind să dea cuvintelo r tonul unei glume de întâi aprilie.

— Sigur, doamnă Baroncelli. Şi vă previn că-i o legitimaţie pe care poliţiştilor nu le place s-o vad ă.

Bărbatul îşi dă la o parte pulpana impermeab ilului şi, deasupra unei centuri, mânerul unui pisto

l străluceşte cu o licărire neagră, mată.

Laura înţelege cu o claritate uimitoare că acu m totul va depinde de ceea ce va spune ea. Fiindc ă este foarte uşor să înlăture acea ameninţare. Să le spună intruşilor că nu este deloc la curent cu vi zitele nocturne ale celui pe care ei îl prezintă drep t prietenul lor. Sau, dacă devin prea agresivi, să re cunoască tot ce ştie: câteva veniri mai demult şi a poi dispariţia completă a vizitatorului… Simte că a tunci trioul o va lăsa în pace, e sigură că vor pleca legănându-şi umerii ca într-un film poliţist prost şi mormăind printre dinţi. Dar asta ar însemna să-l tr ădeze pe necunoscut şi, mai rău, să spulbere pentr u totdeauna şansa de a-l revedea. Simte că totul s e decide în această clipă. Un cuvânt în plus, un ge st de prudenţă şi ceea ce spera va fi compromis pe veci.

— Veniţi pe aici, o să vedeţi cu ochii voştri…

Vocea îi este calmă, ba chiar uşor seducătoar e. Cei doi indivizi schimbă o privire interogatoare, dar o urmează spre locul unde sunt expuse duşuril e.

— Priviţi acest model, de exemplu, nici nu est e nevoie să acţionaţi maneta, e suficient să…

Jetul este puternic, şuierător, fierbinte. Capul duşului a fost scos şi apa de şaizeci de grade ţâşne şte ca dintr-o tulumbă. Atacul este atât de neaştep tat încât, în primul moment, intruşii nici măcar nu se gândesc să se apere. Jetul le biciuieşte figurile şi le frige mâinile pe care le întind în faţă. Ţipete d e durere, înjurături, tropăituri dezordonate printre căzi şi bazine de WC. Furtunul este destul de lung ca să-i urmărească până la uşa prin care ei se năp ustesc, într-o busculadă. Pardesiurile lor îmbibate de apă scot puţin abur, au feţele roşii, mâinile opă rite. Din camioneta pe care tocmai o parcase cobo ară Marcel. Acesta evaluează situaţia, fără a o înţe lege prea bine, prinde un capăt de furtun şi-l ţine pe umăr, ca pe o bâtă.

— Două păcăleli frumoase de întâi aprilie8, d oamnă Baroncelli, spune el făcându-i cu ochiul.

Trecătorii încep să se adune pe trotuar. Bruta rul, un zarzavagiu din piaţa Faubourg-Saint-Denis, un grup de oameni fără locuinţă. Cei trei indivizi e

zită câteva secunde, apoi, în faţa mulţimii tot mai mari, bat în retragere, spre maşina lăsată pe strad a alăturată.

— Pansaţi-vă, doamnă Baroncelli, arsurile ast ea se vindecă greu.

Laura îşi priveşte mâna dreaptă: o urmă stac ojie parcă lăsată de nişte flăcări. Simte în ea o buc urie mare, transparentă, o lentă curgere a cerului în pieptul ei.

Câteva zile mai târziu, surprinde o bucată de emisiune televizată. A venit la oamenii fără locuinţ ă ca să le aducă lapte şi pernele pe care le-a găsit în fosta cameră a lui Danièle. În centrul încăperii o cupate, între copiii care se joacă pe jos, televizorul difuzează o dezbatere despre „problemele social e”, cum precizează doct moderatorul. Invitatul său este un bătrân profesor care seamănă puţin cu un vagabond îmbrăcat în hainele de duminică. Moder atorul pune întrebări care se vor în acelaşi timp în drăzneţe şi frivole. Profesorul-vagabond răspunde prost cum fac adesea profesorii la televiziune. Cân d se încurcă în lungi demonstraţii metafizice („Nu,

nu poţi, în principiu, să aspiri la universalitatea co nceptului moral, în sensul strict kantian al termen ului, atâta timp cât obiectivitatea ta…”), când, rem arcând aerul năucit al preopinentului, se lansează în diatribe zgomotoase şi zeflemitoare împotriva o rdinii stabilite („Aceiaşi poliţai care, în 68, invadau amfiteatrele unde îmi ţineam eu conferinţele şi ne alungau acum îi aruncă în stradă pe imigranţi…”). Laura se pregăteşte deja să plece când, deodată, îl recunoaşte pe profesorul-vagabond. E Jean-Claude Hourion.

Rămâne un moment să-l asculte, reuşeşte să unească fragmentele de viaţă ale fostului ei profes or: după îndepărtata primăvară de la Nisa, el s-a i nstalat la Paris, a predat, a scris vreo douăzeci de cărţi, a dobândit o oarecare notorietate în anumite reviste… Moderatorul îl dirijează spre amintirile s ale din Mai 68. Evenimentele descrise de Hourion par titanice, cruzimea forţelor de ordine, nemaiau zită… Vocea îi este inflamată şi foarte sinceră. „Pe semne chiar crede ce povesteşte”, se gândeşte La ura. În ultima secvenţă a emisiunii, este arătat apa

rtamentul parizian al lui Hourion, de pe strada Bo naparte. El stă aşezat la masa de lucru, scrie, apoi (desigur, conform regiei care i-a fost explicată) înc epe să vorbească despre nedreptăţile sociale, desp re rasism, despre „noii mizerabili”. Strada Bonapa rte îi apare Laurei, deodată, ca o planetă îndepărt ată. Priveşte împrejur: copiii africani construiesc c eva din materiale de birou, o femeie toarnă lapte î ntr-un bol mare şi, pe stradă, vitrinele magazinelo r închise, mirosul de grăsime arsă de la rotiseriile turceşti, vopseaua scorojită de pe firma fostei Pag ode de aur… Trecând pe lângă parterul ocupat, ar uncă o ultimă privire spre ecran. Caii de cursă i-au luat locul lui Hourion.

Ea trăieşte acum sub acel cer larg şi senin ca re se află în ea. Căldura este deja primăvăratică. L umina este atât de puternică încât e imposibil să-şi imagineze un vizitator nocturn care s-ar strecura pe uşa „galeriei oglinzilor”. Şi totuşi numai pe el îl aşteaptă. Această aşteptare o face şi mai detaşată. Într-o zi, familia Vailland o sună, îi vorbesc pe dou ă voci ca adesea, îi fac o propunere căreia ea nu-i

sesizează sensul şi fixează o întâlnire. N-a reţinut nimic, nu ştie de ce vor s-o vadă.

E fericită să nu mai înţeleagă.

8 Păcăleli numite în franceză *poissons d avril* („peşti de aprilie”), de unde trimiterea la starea ud ă a celor doi intruşi (n. Tr.).

Şi apoi vine ziua aceea de la începutul lui mai când strada este orbită de soare, asurzită de claxo anele maşinilor al căror flux se strangulează în pâl nia formată de barierele lucrărilor de asfaltare. Că ldura este vulcanică, muncitorii umblă încoace şi î ncolo cu aruncătoarele de flăcări, ard vechile linii ale trecerilor de pietoni, deplasează barierele în or ibilul vacarm al oţelului pe macadam. Şase maşini împodobite cu panglici şi flori se afundă în acest in fern de soare, ea mai are timp să remarce vălul va poros al tinerei mirese… „Toată lumea numeşte as ta viaţă”, se gândeşte Laura şi închide ochii ca să regăsească noaptea de iarnă, mirosul ninsorii care planează deasupra curţii…

În clipa aceea apare el în pragul uşii. Ea desc

hide ochii şi-l vede!

Nu l-a văzut niciodată ziua. Iar tinereţea şi fr umuseţea bărbatului care o priveşte o sperie. Este foarte înalt, trăsăturile îi sunt sculptate cu putere şi simplitate, părul lui are reflexii înflăcărate. Ea s e ridică, fără a îndrăzni să facă un pas spre el, sim ţindu-se deodată infinit de bătrână, greoaie, urâtă.

El lasă jos un pachet mare pe care-l ţinea sub braţ, se apropie, îi întinde mâinile. Iar în privirea l ui surâzătoare este atâta lumină încât ea se vede f rumoasă, iubită, aşteptată. Doar privirea unui băr bat care iubeşte reflectă cu adevărat frumuseţea u nei femei, toate celelalte oglinzi sunt deformante.

Va gândi asta mai târziu, după plecarea necu noscutului, şi va zâmbi la vechea ei manie de a for mula totul…

Dar acum necunoscutul desface hârtia de am balat a pachetului şi scoate… o pereche de rachet e de zăpadă. Le aşază jos şi începe să-i explice Lau rei sistemul de fixare şi tehnica de mers prin zăpa da neumblată…

Laura nu se întreabă dacă lucrul pe care-l tră

ieşte mai este realitate sau deja începutul unui vis. De altfel, de ce ar fi ceea ce trăieşte ea mai puţin r eal decât infernul asfaltat traversat de un alai nup ţial pe jumătate asfixiat?

În acest moment, uşa se deschide. Trei perso naje apar în prag: familia Vailland şi un bărbat în v ârstă pe care Laura nu-l cunoaşte. Françoise, cu u n zâmbet larg pe buze, scoate un vibrant cârâit de regăsire şi se întrerupe imediat, cu gura deschisă, iar zâmbetul i se preschimbă în grimasă de stupoa re. George cască ochii. Tovarăşul lor, ultimul intra t, întinde gâtul ca să vadă mai bine.

Tustrei o văd pe Laura care, cu pantofii scoşi, a încălţat ghetele de pâslă prinse de rachetele de montaniard. Un tânăr necunoscut, cu genunchiul p e pardoseală, tocmai îi fixează ghetele cu ajutorul unor cureluşe. Din când în când, apucă glezna Lau rei şi o mişcă uşor. Ca să-i uşureze sarcina, ea îşi r idică poalele fustei…

Françoise reuşeşte să se stăpânească prima. Cu o voce prea nonşalantă, prea muzicală, îi spun e:

— Păi, ei bine, o să trecem mai târziu. Pe cur ând, Lo…

Georges se întoarce repede pe călcâie şi înce pe să-l împingă spre ieşire pe bărbatul care înţele ge şi mai puţin decât familia Vailland.

Instinctiv, Laura face un pas ca să-i prindă di n urmă, să se scuze. Şi e cât pe ce să cadă. Tânăru l, aplecat la picioarele ei, o prinde. Se privesc, îşi z âmbesc. Dincolo de geam, îi vede pe Vaillanzi trăg ându-şi de braţ tovarăşul care încearcă să arunce o ultimă privire înăuntru.

Laura îşi aminteşte atunci că era vorba de înt âlnirea pe care familia Vailland o fixase de mult şi de care, trăind în noaptea ei de iarnă, ea uitase. B ărbatul pe care l-au adus cu ei era, fără îndoială, f aimosul „văr de la Poitiers”. Alt pretendent…

— Dacă nimic nu ne întârzie pregătirile, pute m să plecăm la începutul lui iunie, spune necunosc utul.

Vocea lui este calmă şi gravă.

Pentru ea, pregătirile seamănă cu o veselă st rângere a taberei. Agentul imobiliar, acelaşi care a

vândut cabana de vânătoare, vine, se miră de preţ ul fixat şi, în câteva zile, vinde magazinul.

Marcel, după o împotrivire înverşunată, se la să convins că îi face un mare serviciu însuşindu-şi stocul de duşuri şi robinete. Oftează des, punând c utiile în camionetă, apoi vine la Laura şi o anunţă că va deschide un mic magazin de instalaţii sanita re.

— O să fie ca o amintire… murmură el, întorc ând privirea.

Laura păstrează numai anexa. Oricum, nimen i n-ar vrea acea încăpere aglomerată şi niciodată r enovată. Uşa care separă anexa de magazin dispar e. Noul proprietar pune să fie ridicat un zid de BC A. De acum, nu se va putea intra în „galeria oglinz ilor” decât pe mica uşă de aur, prin curtea interioa ră. Cheia acestei intrări va fi singurul obiect din fo sta ei viaţă pe care Laura îl va lua cu ea în călători e.

Vizita lui Danièle este neaşteptată. Vine, auto ritară, tăioasă, vorbeşte de „moştenirea tatei”, de „casa familială”… Apoi, constatând că mama ei tot

nu înţelege, pomeneşte de banii din vânzare, se mi ră că nu a fost pusă la curent şi, în sfârşit, precize ază liniştită suma care i se datorează. Laura e des cumpănită. Face o timidă tentativă de a regăsi o n otă de umor, de a rupe stratul subţire de lac înghe ţat de pe faţa tinerei care o priveşte fără să o priv ească. Danièle rămâne insensibilă, propune o dat ă, pleacă… A doua zi, stânjenită, Laura îi povesteşt e totul necunoscutului. Expediţia, fie şi organizată spartan, nu le mai lasă mulţi bani. El ascultă, pro mite să găsească o soluţie şi, după câteva ore, revi ne cu un mic pachet de bumbac gri. Îl pune pe ma să, îl desface: pe pătratul de pânză se etalează cio burile unui ghiveci de lut amestecate cu nişte mon ede de aur. Laura vede o sclipire, apoi alta şi recu noaşte puşculiţa, purcelul în care Serge, la începu tul căsniciei lor, băga napoleoni de aur. Zâmbesc, î ncep să socotească, comoara aceasta ar trebui să l e ajungă.

Laura i-o transmite lui Danièle, scuzându-se pentru acest gen de lichidităţi. Fiica ei acceptă mo nedele cu o perfectă destindere mondenă. Aceste

monede din alte vremuri, cu nume arhaic, evocă di n nou secolul al XIX-lea. „*Eugénie Grandet*…”, îşi s pune Laura, iar scena i se pare mai puţin penibilă.

Înainte să părăsească magazinul, Danièle se opreşte lângă uşă şi suspină uşor:

— Ştii, toate astea te privesc numai pe tine… Dar, la vârsta ta, o aventură cu un june prim poate fi distructivă.

Traversează trotuarul şi urcă în maşină. De bună seamă, Françoise a avut grijă să-i povestească despre proba rachetelor… Asfaltul pe care un cam ion îl descarcă la colţul străzii răspândeşte un nor greu şi sufocant. „Cum pot toţi să trăiască în lume a asta, an după an, fără speranţa unei călătorii nes fârşite?”, se gândeşte Laura.

Capitala ţării unde începe călătoria lor este u n mare megalopolis modern, presărat cu zgârie-no ri şi înconjurat de autostrăzi. Îl părăsesc repede, a jung cu trenul într-un oraş de mărime mijlocie, ap oi în altul, mai mic. Şi acolo crede Laura că discer ne schimbarea mută şi profundă care se produce î n jurul lor. E iunie, dar aerul are aici o prospeţime

uşor amară, iarba abundentă este rece, zilele împi ng întunericul până la miezul nopţii. De altfel, nop ţile rămân senine, pline de sonorităţi fragile şi par să vegheze asupra unui mister. Locuiesc într-un mi c hotel, aşteptând sosirea echipamentelor. Într-o s eară, Laura deschide fereastra camerei lor: o stră duţă mărginită de case cu un etaj, fluiditatea albăs trie a aerului, un felinar care clipeşte slab, nehotă rându-se să se aprindă. Şi un trecător, o umbră uş oară, ezitantă, care se estompează în transparenţa înserării. Un miros fin, îngheţat se revarsă în cam era lor. Acea lumină, acel aer, acele clipe departe de lume amintesc nedesluşit o seară de odinioară, un loc familiar… Laura îşi aduce aminte de curtea din spatele micii porţi de aur şi de un pătrat de ce r care, cu atâţia ani în urmă deja, se deschidea spr e promisiunea unor ţări necunoscute.

Acest oraş este ultimul de unde pot, nu fără d ificultate, să telefoneze la Paris. Laura dă peste Ge orges, care, fără să conceapă distanţa care-i separ ă, începe să-i raporteze ultimele ştiri: e pe cale să schimbe încuietoarea uşii sale blindate, fiindcă „ni

mic nu-i mai opreşte pe tâlharii ăştia care invadea ză cartierul”, Françoise e la coafor, o va suna de c um se întoarce…

Nu, adevărata distanţă nu înseamnă aceşti ze ce mii de kilometri care-i despart, ci o îndepărtare imposibil de măsurat – un alt cer, un alt timp. O alt ă viaţă.

Laura îşi spune, de asemenea, că şi-a început călătoria cu mult înainte de vara aceasta, cu mult î nainte de sosirea în acest oraş unde se simte deja suflul nesfârşirii nordice. Toată existenţa ei era, de fapt, o secretă şi, în majoritatea timpului, inconşti entă pregătire a acestei călătorii. Da, ea era pe dr um din tinereţe, din copilărie. Şi totul în viaţa ei se dovedeşte acum absolut necesar plecării: şi tinereţ ea ei singuratică, şi corpul care o izola în aşteptar ea unei plecări miraculoase, şi răbdarea ei pe care ceilalţi o luau drept lipsă de caracter şi de care pr ofitau, considerând-o pe acea femeie condamnată l a o pasivitate de fiinţă sacrificată. Totul era mister ios predestinat acestei călătorii, chiar şi bulele de detergent de vase care ieşeau pe fereastra deschis

ă într-o noapte de toamnă caldă şi îndemnau, înde mnau la plecare.

Nu mai întâlnesc alte oraşe în drumul lor. Cât une împrăştiate şi, din când în când, tabere de no mazi. Toamna vine repede, încă de la jumătatea lui august. Apoi, aproape imediat, primele îngheţuri ş i ninsoarea. Urcă direct spre nord, „în întâmpinare a iernii”, spune zâmbind necunoscutul.

Prima furtună de zăpadă îi surprinde în mijlo cul unui fluviu îngheţat şi plin de enorme platouri de gheaţă urcate unele peste altele, în haosul mai estuos al crenelelor translucide, al donjoanelor de gheaţă. Fac tabăra acolo, se apără de vânt în spate le acelor metereze colţuroase. Acoperişul cortului se prăbuşeşte încet sub greutatea zăpezii. Vijeliile strecoară un praf alb prin cel mai mic interstiţiu. S ub o lumină zgârcită, privirile lor se întâlnesc. Lau ra încearcă să nu-şi arate descumpănirea care s-ar putea preschimba lesne în frică, ba chiar în panic ă. Necunoscutul scoate din rucsac o foaie, o despă tureşte, o apropie de lumină. Ea vede un desen: sc hiţa unei perspective, porţi înalte, colonade şi valu

rile care vin să se întindă sub baluştrii unei terase …

Ultimul popas înainte de a aborda deşertul al b căruia nicio hartă nu-i trasează limitele înseamn ă o duzină de iurte pierdute în mijlocul zăpezilor n esfârşite. Majoritatea bărbaţilor, crescători nomazi de reni, lipsesc, plecaţi cu turmele. O femeie bătrâ nă, singură în sălaşul ei, le oferă ospitalitate. Ea le recomandă cel mai prielnic moment pentru plecar e. La miezul nopţii, fiindcă oboseala care-i va dobo rî după ore de mers va fi mai uşor de suportat în l umina palidă a soarelui din Nord. Dacă reuşesc să menţină o viteză bună, apusul va avea timp să înse mne orizontul cu o linie subţire de munţi. Le va lu a mai multe zile să ajungă la ei. Iar dincolo de acel lanţ, este un gol alb, absolut. Nimeni nu a mers vr eodată acolo. Nimeni nu a venit vreodată de acolo. Acolo nu este nimic, acolo nici măcar zăpada nu m ai are culoarea ei. Bătrâna nomadă vorbeşte, indic ă repere: linia punctată a unor râuri invizibile sub nămeţi, „lacul care cântă” când, în toiul gerurilor nocturne, gheţurile lui explodează într-o tânguire

melodioasă şi blândă…

Noaptea este muşcătoare, dar calmă, fără vre un suflu de vânt. Timpul ideal pentru plecare. Îşi i au rămas-bun, încalţă rachetele, se îndepărtează, î ntorc capul, o salută pe bătrâna care stă dreaptă î n faţa iurtei, în faţa intrării luminate slab şi roşiati c de focul care somnolează înăuntru. În jurul ei str ălucesc ochii câinilor.

Merg, paşii lor pe zăpadă sună cu puritatea u nei corzi de argint. Tălpile săniei pe care bărbatul o trage după el scârţâie într-un foşnet glacial de z ăpadă. Au senzaţia că aceste sonorităţi se fac auzit e până în străfundurile cerului înfricoşător în negr ul său bogat constelat. Aruncă o ultimă privire în u rmă: în beznă, micul triunghi roşu, cu dunga unei siluete imobile.

Bătrâna trage în jos bucata de piele de ren ca re formează uşa, înalţă capul, priveşte cerul. Ştie că acel hău se va aprinde curând într-un cumplit i ncendiu îngheţat. Cerul va începe să se unduiască, precum un jăratic albastru, verde, violet. Pământu l întreg îşi va ţine suflarea în faţa frumuseţii auror

ei boreale.

Nu, ea abia dacă se gândeşte la această frum useţe. Îşi spune doar că trebuie să meargă să trag ă câinii de urechi, căci altfel, în aceste nopţi incen diate de frumuseţe, animalele îşi vor pierde veder ea. Această veche credinţă s-a verificat întotdeaun a… Femeia face câţiva paşi în întuneric, fluieră uş or, câinii vin în fugă, se lasă în voia ei scoţând nişt e mârâituri surde şi dispar din nou în întuneric.

Bătrâna nomadă se ridică, priveşte cerul, pri mele valuri purpurii şi irizate încep să-i moareze s uprafaţa de cristal negru. Ea îşi aminteşte atunci d e călătorii care tocmai au plecat din iurta ei. Inima îi e strânsă de o scurtă durere caldă. A uitat să le s pună că oamenii nu trebuie să se piardă niciodată în contemplarea flăcărilor de gheaţă. Vechea credi nţă nedezminţită: frumuseţea acestui cer aprins te duce la demenţă!

Aleargă în urma lor, apoi se opreşte. Sunt pre a departe. Dar, mai ales, numai nişte nebuni putea u să aleagă acel drum spre nicăieri. Da, sunt deja l oviţi de nebunie. Vor putea, aşadar, fără teamă, să

admire frumuseţea acelui foc ceresc, fatal pentru sufletele care vor să rămână cuminţi.

Primele reflexii ale cerului în flăcări iluminea ză zăpada ca nişte valuri lente pline de smaralde.